

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

[Venedig], 1493-95

[Questio XXI - Questio XXX]

[urn:nbn:de:bsz:31-305443](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-305443)

hō fastidit bona spūalia: et nō sperat ea q̄si quedā bona ardua. et fm hoc despatio causat ex luxuria. Ad hoc autē q̄ aliqd bonū arduū nō estimet vt possibile sibi adipisci p se vel per aliū: pducit ex nimia deiectione: que quādo in affectu hoīs dīatur: videtur ei q̄ nunq̄ possit ad aliquod bonū releuari. et q̄ accidia est tristitia q̄daz deiectiona spiritalis. ideo p hūc modū desperatio ex accidia generat. hoc autē est p̄p̄tū obm̄ spei. s. q̄ sit possibile. nā bonū et arduū etiā ad alias passiones pertinet. vñ spūaliū oritur ex accidia: potest tñ oziri ex luxuria rōne iaz dicta. vñ p̄z responso ad p̄mū. ¶ Ad 2° dōz q̄ sic p̄hs dīc in. z. rhetorice: sic spes facit delectationē: ita etiā hoies in delectatiōib⁹ existeres efficiūt maioris spei. et p hūc etiā modū hoies in tristitūz exites facilius in desperationē incidūt: fm illud. z. ad Cori. z. Ne maiori tristitia absorbeat qui eiusmodi est. sed tamē q̄ spei obm̄ est bonū in q̄d nāliter tēdit appetit⁹. nō autē discedit ab eo nāliter: sed solū p̄pter aliqd impedimentū supueniēs. ideo directius quidē ex spe ozit gaudiū. Despatio autē eōuerso ex tristitia. ¶ Ad 3° dōz q̄ ipsa negligētia cōsiderandi diuina beneficia ex accidia p̄uenit. hō enī affectus aliqua passione sp̄cipue illa cogitat que ad illā pertinet passionē. Unde hō in tristitūz cōstitutus non de facili aliqua magna et iucunda cogitat: sed soluz tristitia: nisi per magnā conatū se auertat a tristibus.

De presumptione.

26 XXI.

Inde considerandū est de p̄sumptione. ¶ Et circa hoc querunt quatuor. p̄ qd sit obz p̄sumptionis cui innitit. 2° vtrū sit pctm̄. 3° cui op̄ponatur. 4° ex quo vicio oziatur.

Ad primum

sic p̄cedit. Uide

est pctm̄ in sp̄m̄ sanctū nō innitit deo: sed p̄p̄tū virtuti. Quāto enī minor est v̄tus: tāto magis peccat qui ei nimis innitit. sed minor est v̄tus humana q̄ diuina. ergo graui⁹ peccat qui p̄sumit de v̄tute humana: q̄ qui p̄sumit de v̄tute diuina. sed pctm̄ in sp̄m̄ sanctū est grauiusimū. ergo p̄sumptio q̄ ponit sp̄s peccati in sp̄m̄ sanctū iberet v̄tuti humane magis q̄ diuine. ¶ P̄. Ex pctō in sp̄m̄ sc̄m̄ aliqua peccata oziant. peccatū enī in sp̄m̄ sc̄m̄ dicit malicia ex qua quis peccat. sed magis vident alia pctā oziri ex p̄sumptiōe qua hō p̄sumit de seipso: q̄ ex p̄sumptione q̄ hō p̄sumit de deo: q̄ amor sui est p̄ncipiū peccati: vt p̄z per Augu. i. q. de ciui. dei. ergo videt q̄ p̄sumptio q̄ est pctm̄ in sp̄m̄ sanctū maxime innitit v̄tuti humane. ¶ P̄. Peccatus p̄uenit ex cōuersione inordinata ad bonū cōmutabile: sed p̄sumptio ē q̄dā pctm̄. ergo magis cōtingit ex cōuersione ad v̄tutē humanā que est bonū cōmutabile q̄ ex cōuersione ad v̄tutē diuinā q̄ est bonū incōmutabile. ¶ Sed 3° est. Si cut ex despatio aliq̄ cōtēnit diuinā misericordiā cui spes innitit: ita ex p̄sumptiōe cōtēnit diuinā iustitiā q̄ peccatores punit: sed sicut misericordiā est in deo: ita etiā et iustitiā ē in ipso. q̄ sic despatio est p̄ auersionē a deo: ita p̄sumptio ē per inordinatam cōuersionē ad ipsū. ¶ R̄n̄. dōm q̄ p̄sumptio videt importare q̄dā imoderatiā spei. spei autē obm̄ est bonū arduū possibile. possibile autē est aliqd homini dupl̄. Uno mō p̄ p̄p̄tū virtutē. Alio mō nō nisi p̄ v̄tutē diuinā. circa vtrāq̄ autē spem p̄ imoderatiā pōt eē p̄sumptio. Nā circa spem per quā aliq̄ de p̄p̄tū virtute cōfidit: attendit p̄sumptio: ex hoc q̄ aliq̄ tēdit in aliqd bonū: vt sibi possibile: q̄d suā facultatē excedit: fm q̄ dicit Iudith. 6. p̄sumētes de se humilias. et talis p̄sumptio opponit v̄tuti magnanimitatis q̄ mediuz tenet in h̄mōi spe. Circa spem autē qua aliq̄ inheret diuine potētie pōt p̄ imoderatiā esse p̄sumptio in hoc q̄ aliq̄ tēdit in aliqd bonū vt pole p̄ v̄tutē et misericordiā diuinā: q̄d pole nō est: sic cum

aliq̄ sperat se veniā obtinere sine p̄niā: vel gliaz sine meritis. hec autē p̄sumptio est p̄p̄tū sp̄s peccati in sp̄m̄ sc̄m̄: q̄a scilicet p̄ h̄mōi p̄sumptionē tollit vel cōtēnit adiutorium sp̄s sancti per q̄d hō reuocat a peccato. ¶ Ad p̄^o dōz q̄ sicut supra dictū est. pctm̄ q̄ ē cōtra deū: fm suūz gen⁹ est grauius ceteris pctis. vñ p̄sumptio q̄ q̄s inordinate innititur deo: graui⁹ pctm̄ est q̄ p̄sumptio q̄ q̄s innitit p̄p̄tū virtuti. q̄ enī aliq̄ innitit diuine v̄tuti ad sequēdū id q̄d deo nō auenit: hoc est diminuerē diuinā v̄tutē. p̄z autē q̄ grauius peccat q̄ diminit diuinā v̄tutē: q̄ q̄ p̄p̄tū v̄tutē sup̄ extollit. ¶ Ad 2° dōm q̄ ipsa p̄sumptio q̄ q̄s inordinate p̄sumit de deo: amorē sui iccludit: quo q̄s p̄p̄tū bonū inordinate desiderat. Et enī multū desideram⁹ estimam⁹ nobis de facili p̄ alios posse puenire: etiā si nō possint. ¶ Ad 3° dōm q̄ p̄sumptio de diuina misericordia h̄z cōuersionē ad bonū cōmutabile inq̄tū p̄cedit ex desiderio inordinato p̄p̄tū boni: et auersionē a bono incōmutabili inq̄tū attribuit diuine virtuti: q̄d ei non cōuenit. per hoc enim auerti tur homo a virtute diuina.

Ad secundum

sic p̄cedit. Uide

est pctm̄. Nullū enī pctm̄ est rō q̄ hō exaudiat a deo: sed p̄sumptionē aliq̄ exaudiunt a deo. Dicit enī Iudith. 9. Exaudi me miserā de peccantes et de tua misericordia p̄sumētē. q̄ p̄sumptio de diuina misericordia nō est pctm̄. ¶ P̄. p̄sumptio iporat supercessū spei: sed in spe q̄ habet de deo nō pōt esse supercessus: cum eius potētia et misericordia sint infinita. ergo videt q̄ p̄sumptio nō sit pctm̄. ¶ P̄. 3° qd est pctm̄ non excusat a pctō: sed p̄sumptio excusat a pctō. Dicit. n. magister. 22. di. secundū libri sententiarū: q̄ Adam minus peccauit: quia sub spe venie peccauit: quod videtur ad p̄sumptionē pertinere. ergo p̄sumptio nō ē pctm̄. ¶ S̄z 3° tra est qd ponit species peccati in sp̄m̄ sc̄m̄. ¶ R̄n̄. dōm q̄ sicut supra dictum est circa despatioē. ois mot⁹ appetitiuus qui cōformiter se h̄z ad intellectū falsū: fm se malus ē et pctm̄. p̄sumptio autē est mot⁹ appetitiuus: q̄ iporat q̄dā spem inordinatā. h̄z autē se cōformiter intellectui falso: sic et despatio. sicut enī falsū est q̄ de⁹ penitētib⁹ nō indulgeat: vel q̄ peccates ad p̄niāz nō cōuertat: ita falsū ē q̄ i pctō p̄seueratib⁹ veniā p̄cedat. et a bono cessantib⁹ ope gliaz largiat: cui existimatiōi cōformiter se h̄z p̄sumptionis mot⁹: et iō p̄sumptio est pctm̄: mir nus tñ q̄ despatio: q̄m̄ magis p̄p̄tū est deo misereri et parcere q̄ punire p̄ ei⁹ infinitā bonitatē. istud enī fm se deo auenit. hoc autē fm n̄ra pctā. ¶ Ad p̄^o dōm q̄ p̄sumere ponit aliq̄ p̄ spare: q̄ ipsa spes recta q̄ habet de deo p̄sumptio videt: si mēsuret fm additionē humanā. nō autē ē p̄sumptio si attēdat imēsitā diuine bonitatis. ¶ Ad 2° dōz q̄ p̄sumptio nō iporat supercessū spei ex hoc q̄ aliq̄ min⁹ sperat de deo: s̄z ex hoc q̄ spat de deo aliqd qd deo nō auenit: qd ē est min⁹ spare de deo: q̄ hoc ē ei⁹ v̄tutē quodāmo di minuerē: vt dictū ē. ¶ Ad 3° dōm q̄ peccare cū p̄posito p̄seuerādi i pctō sub spe venie ad p̄sumptionē ptinet. et hoc nō diminit sed auget pctm̄. Peccare autē sub spe venie q̄q̄ p̄cipiēde cū p̄posito abstinēdi a pctō et penitēdi de pctō. hoc nō est p̄sumptionis: sed hoc peccatū diminit: q̄ p̄ hoc videt habere volūtate minus firmataz ad peccandum.

Ad tertium

sic p̄cedit. Uide

gis opponat timori q̄ spei. Inordinatio enī timoris opponit recte timori. s̄z p̄sumptio videt ad inordinationē timoris p̄tere. Dī. n. Sap. 17. Sēp̄ p̄sumit seua p̄ turbata sc̄cia. et ibidez q̄ timor ē p̄sumptiōis adiutoriu. ergo p̄sumptio opponit timori magis q̄ spei. ¶ P̄. 3° tra sunt que maxime distāt: sed p̄sumptio magis distat a timore q̄ a spe: quia p̄sumptio iporat motū ad rē: sicut et spes. timor autē motū a rē. ergo p̄sumptio magis distat timori q̄ spei. ¶ P̄. p̄sumptio totaliter excludit timorē: non autē totalit

excludit spes: sed solū certitudinē spei. Cum ergo opposita sint que se iterimūt: videt q̄ p̄sūptio magis opponat timori q̄ spei. ¶ Sed d̄ ē q̄ duo inuicē opposita vicia d̄riantur vni v̄tuti: sicut timiditas et audacia fortitudini: s̄ p̄ctm̄ p̄sumptionis d̄riat p̄ctō despationis: q̄d directe opponitur spei. ergo videt q̄ etiā p̄sūptio directius spei opponatur. ¶ R̄n̄. d̄m̄ q̄ sicut Aug. dicit in. 4. 3. Julianū. D̄b̄ v̄tutib̄ nō solū sunt vicia manifesta discretione d̄ria: sic p̄u d̄rie temeritas: verū et vicia quodāmodo nō v̄tate: sed quādam spē fallēte filia: sicut p̄u d̄rie astutia. Et hoc etiā p̄b̄s dicit in. 3. c̄thi. De virtute maiorē cōueniētiā videt h̄re cui vno oppositorū vicioz q̄ cū alio: sicut tēperātia cū insensibilitate: et fortitudo cū audacia. P̄sūptio ergo manifestā oppōnē videt h̄re ad timorē p̄cipue seruile: que respicit penas ex dei iustitia pueniētē. cui p̄sūptio remissionē sperat. sed s̄m̄ falsas similitudinē magis d̄riat spei: q̄ ipoztat q̄dā iordinatā spem de deo. et q̄ directi aliqua opponuntur q̄ sūt vniū generis: q̄ que sunt generū diuersoz. nam d̄ria sunt in eodez genere. ideo directi p̄sūptio opponit spei q̄ timori. v̄tūq̄ enī respicit idē obm̄ cui innitit. sed spes ordinatē: p̄sūptio iordinatē. ¶ Ad p̄. ergo d̄m̄ q̄ sicut spes abusive dicit de malo: p̄p̄ie aut de bono: ita ē p̄sūptio. et s̄m̄ hūc modū iordinatio timoris p̄sūptio dicit. ¶ Ad 2. d̄m̄ q̄ d̄ria sūt q̄ maxime distāt in eodez genere. P̄sūptio aut et spes ipoztat motū eiusdē generis qui p̄t eē vel ordinatē vel iordinatē. et iō p̄sūptio directi d̄riat spei q̄ timori. nā spei d̄riat rōne p̄p̄ie differētie: sicut iordinatū ordinatū. timori aut d̄riat rōne differētie sui generis. s̄m̄ timorē spei. ¶ Ad 3. d̄m̄ q̄ p̄sūptio d̄riat timori d̄rietate generis. v̄tū aut spei d̄rietate differētie. ideo p̄sūptio totaliter excludit timorē et f̄z gen̄. spes aut nō excludit nisi rōne v̄tūe excludēdo ei ordinationez.

Ad quartum sic p̄cedit. Videt q̄ p̄sūptio nō causet ex inani gl̄ia. P̄sūptio enī maxime videt iniri d̄ine misericordie. misericordia autē respicit miserā q̄ opponit gl̄ie. ergo p̄sūptio nō ozitur ex inani gl̄ia. ¶ P̄. P̄sūptio opponit despationi. sed despationi ozit ex tristitia: vt dictū ē. cū ergo oppositorū opozite sint cāe: videt q̄ oziat ex delectatiōe. et ita videt q̄ oziat ex vicijs carnalib̄: quoz delectationes sūt vehemētiores. ¶ P̄. Viciū p̄sūptiōis d̄sistit in hoc q̄ aliq̄ tēdit in aliq̄ bonū: q̄d nō est pole q̄si possibile. s̄ q̄ aliq̄ estier possibile q̄d est impossibile: puenit ex ignorātia. ergo p̄sūptio magis puenit ex ignorātia q̄ ex inani gl̄ia. ¶ S̄z d̄ra est q̄d d̄reg. dicit. 21. moral. De p̄sūptio nouitatu est filia inanis gl̄ie. ¶ R̄n̄. d̄m̄ q̄ sic supra dictū ē duplex ē p̄sūptio. Una q̄d ē innitit p̄p̄e v̄tuti attētans. s̄ aliq̄d vt sibi possibile: q̄d p̄p̄ia virtutē excedit: et talis p̄sūptio manifeste ex inani gl̄ia p̄cedit. Et hoc enī q̄ aliq̄ multuz desiderat gl̄ia: sequit q̄ attēdet ad gl̄ia q̄dā sup vires suas. et hūiūsmodi p̄cipue sūt nona q̄ maiorē admirationem habent. Et iō signāter d̄reg. p̄sūptiōnē nouitatu posuit filiā inanis gl̄ie. Alia v̄o est p̄sūptio q̄ innitit iordinatē d̄ine misericordie vel potētie p̄ quā sp̄at se obtinere gl̄iaz sine meritis vel veniā sine p̄nia. et talis p̄sūptio videtur oziri directe ex supbia: ac si ipse tanti se estimet: q̄ etiā euz peccantem deus nō puniat: vel a gl̄ia excludat. Et p̄ hoc patet respōsio ad obiecta.

¶ De p̄ceptis p̄tinētib̄ ad spes et timorē. Q̄d XXII.

Unde cōsiderādū est de p̄ceptis p̄tinētib̄ ad spes et timorē. ¶ Et circa hoc q̄runt duo. p̄ de p̄ceptis p̄tinētib̄ ad spem. 2. de p̄ceptis pertinentibus ad timorē.

Ad primum sic p̄cedit. Videtur q̄ nullū p̄ceptum sit dandū pertinēs ad v̄tutē spei. Q̄d enī sufficienter p̄t fieri p̄ v̄nū nō oz q̄ per aliq̄d aliud iducāf. s̄ ad sperāduz bonū sufficienter h̄o iducāf ex ipsa nāli inclinatiōe. ergo nō oz q̄ ad hoc iducāf h̄o p̄ legis p̄ceptū. ¶ P̄. Cū p̄cepta den̄ de actib̄ v̄tutū: p̄ncipalia p̄cepta ē debēt dari de actib̄ p̄ncipaliū v̄tutū: sed iter oēs v̄tutes p̄ncipaliores sūt tres v̄tutes theologice. s̄ spes: fides: et caritas. cū q̄ p̄ncipalia legis p̄cepta sint p̄cepta d̄calogi ad q̄ oia alia reducunt: vt supra habitū est. videt q̄ si de spe daret aliq̄d p̄ceptū q̄d deberet iter p̄cepta d̄calogi cōtineri: nō autē ibi cōtinet. ergo videt q̄ nullū p̄ceptū in lege debet dari de actu spei. ¶ P̄. Eiusdē rōnis ē p̄ceptū actū v̄tutis: et p̄hibere actū vicij oppositi: sed nō inuenit aliq̄d p̄ceptū datū p̄ q̄d p̄hibeat despatio q̄ est opposita spei. ergo videt q̄ nec de spe pueniat aliq̄d p̄ceptū dari. ¶ S̄z d̄est quod Aug. dicit sup illud Jo. Hoc est p̄ceptū meū vt diligatis inuicē. De fide nobis q̄ multa mādata sūt: q̄ multa de spe. q̄ de spe puenit aliq̄d p̄cepta dari. ¶ R̄n̄. d̄m̄ q̄ p̄ceptorū que in sacra scriptura iueniunt: q̄dā sunt de suba legis: q̄dam v̄o sunt p̄ambula ad legē. P̄ambula q̄d sunt ad legē illa q̄bus nō xp̄itibus lex locū h̄re nō p̄t. h̄m̄i autē sunt p̄cepta de actu fidei: et de actu spei: q̄ per actū fidei mens hominis inclināf: vt recognoscat actorē legis talez cui se subdere debeat. per spem vero p̄m̄y homo inducitur ad obseruantia p̄ceptorū. P̄cepta v̄o de suba legis sunt que homini iam subiecto et ad obediendū parato ipoznunt pertinētia ad rectitudiez vite. et iō h̄m̄i p̄cepta statim in ipsa legislatione p̄ponuntur per modum p̄ceptorū. Spei vero et fidei p̄cepta nō erant p̄ponenda per modū p̄ceptorū: quia nisi homo iam crederet et speraret frustra ei lex proponeret: sed sicut p̄ceptū fidei proponēdum fuit per modū denūciationis et cōmemorationis: vt supra dictum est: ita etiam p̄ceptum spei in prima legislatione proponendū fuit per modū p̄missionis. qui enim obediētib̄ premia promittit ex hoc ipso incitat in spes. v̄nde omnia p̄missa que in lege continentur sunt spei exciatiua. sed quia lege iam posita pertinet ad sapiētes viros: vt non soluz inducant homines ad obseruantia p̄ceptorū: sed etiā multo magis ad conferuandū legis fundamentū. ideo post primaz legislationem in sacra scriptura multipliciter inducunt homines ad sperandū: etiā p̄ modū admonitionis vel p̄cepti: et non soluz per modū p̄missionis: sicut in lege: sicut patet in ps. Sperate in eo oēs congregationes populi: et in multis alijs scripture locis. ¶ Ad p̄m̄y ergo dicendū q̄ natura sufficienter inclināf ad sperandū bonū nature humane proportionatū: sed ad sperandū supernaturale bonū opoztuit hominē induci auctoritate legis diuine: partim quidez p̄missis: partim autē admonitionibus vel p̄ceptis. et tamen ad ea etiā ad que naturalis ratio inclināf: sicut sunt actus v̄tutū moralium: necessarius fuit p̄cepta legis diuine dari p̄pter maiorem firmitatez. et p̄cipue q̄ naturalis ratio hoīs obtenebrata erat per concupiscentias peccati. ¶ Ad secundū dicendū q̄ p̄cepta legis d̄calogi pertinent ad primam legislationem. et ideo inter p̄cepta d̄calogi non fuit dandū p̄ceptum aliquod de spe: s̄z sufficit per aliquas p̄missiones positas inducere ad spem: vt patet in p̄. 4. p̄cepto. ¶ Ad tertium dicendū q̄ in illis ad quoz obseruantia homo tenetur ex ratione debiti: sufficit p̄ceptum affirmatiuum dari de eo quod faciendū est: in quibus prohibitiones eozum que sunt vitanda intelliguntur: sicut datur p̄ceptum de bonozatione parentum: non autē prohibetur q̄ parentes de bonozentur: nisi per hoc q̄ de bonozantibus pena adhibetur in lege. et quia debium est ad humanam salutem vt speret homo de deo: fuit ad hoc homo inducendus aliquo predictozum modozum quasi

affirmatiue: in quo intelligeretur phibitio oppositi.
Ad secundum sic pcedit. Uidet q de timore
 in lege. Timor eni dei est de his q sunt pambula ad legem
 cu sit initiu sapietie: sed ea q sunt pambula ad legem no cadut
 sub pceptis legis. ergo de timore no e dudu aliqd pceptuz
 legis. ¶ Posita ca ponit effect: s amor est ca timoris.
 ois eni timor ex aliquo amore pcedit: vt dicit Aug. in lib.
 83. q. ergo posito pcepto de amore: supfluu fuisset pcepte ti-
 more. ¶ Timor aliquo mo opponit psumptio. s nulla
 phibitio inuenit in lege de psumptione data. ergo videt q
 nec de timore aliqd pceptu dari debuerit. ¶ S3 ptra e qd
 dicit Deutr. 7. Et nuc isrl qd dñs deus tuus petit a te: nisi
 vt timeas dñm deū tuū. s illud a nob s regit qd nobis p-
 cepit obfuidū. ergo sub pcepto cadit qd aliqs timeat deū.
 ¶ Rñ. dōz q duplex est timor. s. seruilis r filialis. Sicut
 aut aliqs iducit ab obfuidiā pceptoz legis p spē pmoz:
 ita etiā iducit ad legis obseruatiā p timorē penarū q est ti-
 mor seruilis. Et sicut p3 fm pdicta: in ipsa legislatione non
 fuit pceptū dādū de actu spei: sed ad hoc fuerūt hoies iducē-
 di p pmissa: ita nec de timore q respicit penaz fuit p-
 ceptū dādū p pcepti modū: s ad hoc fuerūt hoies iducē-
 di p cōminationē penarū: qd fuit factū r in ipsis pceptis
 decalogi. r postmodū sequēter in scdarys legis pceptis.
 S3 sicut sapiētes r pphete pnter intēdētes hoies stabili-
 re in obseruatiā legis: documēta tradiderūt de spe per mo-
 dū admonitiōis vel pcepti: ita ē r de timore. s timor filia-
 lis qui reuerētiā exhibet deo est qñ qdaz genus ad dile-
 ctionē dei. r pncipiū qdā oīum eoz que in dei obseruatiā
 reuerētiā. r iō de timore filiali dant pcepta in lege: sicut r
 de dilectiōe: qz vtrūqz ē pambulū ad extēriores act⁹ q pci-
 piunt in lege: ad quos pnter pcepta decalogi. r iō in aucto-
 ritate legis iducta requirit ab hoie timor: r vt ambulet in
 via dei colēdo ipsuz: r vt diligat ipsuz. ¶ Ad p. ergo dōm
 q timor filialis est qdā pambulū ad legem: no sic extrinse-
 cū aliqd s sicut pncipiū legis: sicut ē dilectio. r iō de vtro-
 qz dant pcepta q sunt qñ qdā pncipia cōmunia toti⁹ legis
 ¶ Ad 2. dōm q ex amore sequit timor filialis: sicut etiā
 r alia bona opa q ex charitate fiūt: r iō sicut post pceptū
 charitatis dant pcepta de alijs actib⁹ vtrū: ita etiā simul
 dant pcepta de timore r amore charitatis: sicut etiā in sciē-
 tyz demonstratiuis no sufficit ponere pncipia pma: nisi etiā
 ponant cōclusiones que ex his sequunt vel pime vel re-
 mote. ¶ Ad 3. dōm q inductio ad timorē sufficit ad ex-
 cludēdū psumptionē: sicut etiā inductio ad spem sufficit
 ad excludēdū desperationē: vt dictum est.

De charitate. Qd XXIII.
Consequenter considerandū
 est de charita-
 te. Et pmo de ipsa charitate. 2. de do-
 no sapientie ei correspōdēte. ¶ Circa p-
 pmiū cōsiderāda sūt qnqz. pmo de ipsa
 charitate. 2. de obo charitatis. 3. de
 actibus eius. 4. de vicys oppositis. 5. de pceptis ad
 hoc pertinentibus. ¶ Circa pmiū est duplex consideratio.
 Prima quidē de ipsa charitate fm se. Scda de charita-
 te per cōparationē ad subm. ¶ Circa pmiū querunt octo.
 p vtrū charitas sit amicitia. 2. vtrū sit aliquod creatuz
 in anima. 3. vtrū sit virtus. 4. vtrū sit virtus specialis.
 5. vtrū sit vna virtus. 6. vtrū sit maxima virtutū. 7.
 vtrum sine ea possit esse aliqua vera virtus. 8. vtrum sit
 forma virtutum.

Ad primum sic pceditur. Uidet q charitas
 no sit amicitia. Nihil enim est ita
 pxiū amicitie sicut quincere amico: vt dicit pbs in. 7. etbi
 7. Sed charitas est hois ad deū r ad angelos: quorū no

est cū hoibus cōuersatio: vt dicit Daniel. z. ergo charitas
 non est amicitia. ¶ Amicitia non est sine reamatiōe: vt
 dicitur in. 8. etbi. Sed charitas habet etiā ad inimicos: s3
 illud Matt. 5. Diligite inimicos vestros. ergo charitas no
 est amicitia. ¶ Amicitie tres sunt spēs fm pbs in. 8.
 etbi. s. amicitia delectabilis vtilis r honesti. s3 charitas no
 est amicitia vtilis aut delectabilis. Dicit eni Diero. i epla.
 ad Paulinū q ponit in pncipio biblie. Illa est vera necessi-
 tudo r xpi glutino copulata quā no vtilitas rei familiaris
 no pntia tātū corpoz: no subdola r palpans adulario: s3
 dei timor r diuinarū scripturarū studia cōciliant. s3 etiā
 no est amicitia honesti: qz charitate diligim⁹ etiā pctōres.
 amicitia vero honesti no est nisi ad vtuosos: vt dicit in. 8.
 etbi. ergo charitas no est amicitia. ¶ S3 est qd Jo. 15. di-
 cit. Jam no dicā vos seruos: s3 amicos meos: s3 hoc no di-
 cebat eis nisi rōne charitatis. ergo charitas est amicitia.
 ¶ Rñ. dōm q fm pbs in. 8. etbi. No qlibet amor h3 rō-
 nez amicitie: sed amor q est cū beniuolētiā qñ. s. sic amam⁹
 aliqē: vt ei bonū velimus: si aut rebus amatis no bonūz
 velimus: sed ipsuz eoz bonū nobis velim⁹: sicut dicimur
 amare vinū aut equū: aut aliqd hōi: no est amor amici-
 tie sed cuiusdā cōcupiscētie. Radiculū eni est dicere q ali-
 qs hēt amicitia ad vinū vel ad equū. S3 nec beniuolētia
 sufficit ad rōnē amicitie: sed regit qdā mutua amatio: qz
 amic⁹ ē amico amic⁹. Talis āt mutua beniuolētia fundat
 sup aliquaz cōicationē. Cū q sit aliq cōicatio hois ad deū
 s3 q nobis suā beatitudinez cōmunicat: sup hāc cōmuni-
 cationez oportet aliquā amicitia fundari. De qua quidēz
 cōmunicatione dicitur. i. ad Corin. pmo. Fidelis deus per
 que vocati estis in societate filij eius. Amor autē sup hanc
 cōmunicationez fundatus est charitas. Unde manifestus
 est q charitas amicitia quedā est hominis ad deū. ¶ Ad
 pmiū ergo dicendū q duplex est hominis vita. Vna q
 dem extērior fm naturaz sensibilem r corporalem: r fm
 hanc vitam non est nobis cōmunicatio vel cōuersatio cūz
 deo r angelis. Alia autem est vita hominis spiritualis fm
 mentem. r fm hanc vitā est nobis cōuersatio r cum deo r
 angelis: in pnti quidem statu imperfecte. Unde dicitur
 Phil. 3. Nostra cōuersatio in celis est: sed ista cōuersatio
 perficiat in patria: quando serui eius seruient deo: r vide-
 bunt faciem eius: vt dicit Apoca. vlt. Et ideo hic est chari-
 tas imperfecta: sed perficiet in patria. ¶ Ad scdm dicen-
 dū q amicitia se extendit ad aliqē dupliciter. Uno mo-
 do respectu sui ipsius: r sic amicitia nunqz est nisi ad ami-
 cum. Alio modo se extendit ad aliqē respectu alterius p-
 sone: sicut si aliquis habet amicitia ad aliqē hōi: r tunc
 ratione cuius diligit omnes ad illum homines pertinentes:
 siue filios siue seruos: siue qualitercūqz ei attinētes: r tan-
 ta potest esse dilectio amici q ppter amicuz amentur hi
 qui ad ipsum pertinent: etiā si nos offendant vel odiant. r
 hoc modo amicitia charitatis se extendit etiam ad inimi-
 cos quos diligimus ex charitate in ordine ad deū ad que
 principaliter habetur amicitia charitatis. ¶ Ad tertium
 dicendū q amicitia honesti no habet nisi ad virtuosum
 sicut ad principalem personā: sed eius intuitu diliguntur
 ad euz attinentes r si no sint virtuosos. Et hoc modo chari-
 tas que maxime est amicitia honesti se extendit ad pecca-
 tores quos ex charitate diligimus ppter deum.

Ad secundum sic pceditur. Uidet q chari-
 tas no sit aliquid creatuz in aia.
 Dicit enim Augustinus in. 8. de trinitate. Qui proximum
 diligit consequens est vt ipsam dilectionem diligat. deus
 autem dilectio est. consequens est ergo vt precipue deum
 diligat. Et in. 15. de trinitate dicit. Ita dictum est: deus cha-
 ritas est: sicut dictum est: deus spiritus est. ergo charitas
 non est aliquid creatum in anima: sed est ipse deus.

C P. Deus est spūaliter vita anime: sicut aīa vita corpo-
ris: sicut illud Deutro. 10. Ipse est vita tua: sed aīa viuificat
corpus per seipsam. ergo deus viuificat aīam per seipsū.
viuificat autē eam per charitates: sicut illud. i. Joan. 3. Nos
scimus quā translati sumus de morte ad vitā: quā diligim⁹
fratres. ergo deus est ipsa charitas. **C** P. Nihil creatū est
infinite virtutis: sed magis oīs creatura est vanitas. cha-
ritas autē nō est vanitas: sed magis vanitati repugnat. et ē
infinite virtutis: quā aīam hoīs ad bonū infinitū pducit. er-
go charitas nō est aliquid creatū in aīa. **C** Sed contra ē qd
Aug. dicit in 3. de doctrina xpiana. Charitatē voco motus
animi ad fruendū deo ppter ipsū: sicut motus animi est ali-
quid creatū in aīa. ergo et charitas est aliqd creatū in aīa.
C Rñ. dōm q magister pseruat hāc qōnez in. is. dif. p. i.
m. libi. s. i. a. r. et ponit q charitas nō est aliqd creatū in aīa.
sed est ipse spūs scūs mētē inhabitās: nec est sua intētio q
iste mot⁹ dilectionis quo deū diligim⁹ sit ipse spūs scūs: sicut
q iste motus dilectionis est a spū sancto: nō mediante ali-
quo habitu: sicut a spū scō sunt alij actus virtuosī median-
tibus habitibus aliarū virtutū: puta fidei: aut spei: aut ali-
cuius alterius virtutis. et hoc dicebat ppter excellentiam
charitatis. Sed si quis recte p̄sideret: hoc magis redūdat
in charitatis detrimentū. nō enī motus charitatis ita p-
cedit a spū sancto mouente humanā mentem q humana
mens sit mota trā: et nullo modo sit p̄ncipiū huius motus:
sicut cū aliqd corpus mouet ab aliquo exteriori mouēte.
hoc enī est rōne volūtarij: cuius oīs p̄ncipiū in ipso eē: si-
cut supra dictū est. Un sequeret q diligere nō esset volun-
tariū: qd implicat d̄dictionē: cū amor de sui rōne iporet q
sit actus volūtatis. Sicut etiā nō potest dici q sic moueat
spūs scūs voluntatē ad actū diligēdi sicut mouet instm:
qd et si sit p̄ncipiū actus: nō tñ ē in ipso agere vel nō age-
re: sic enī tolleret ratio volūtarij et excluderet ratio meri-
ti. cū tamē supra habitu sit q dilectio charitatis est radix
merendi: sed oīs q sic volūtas moueat a spū scō ad diligen-
dum q etiā ipsa sit efficiēs hūc actū. Nullus autē actus p-
fecte pducit ab aliqua potētia actiua: nisi sit ei cōnālis p
aliquā formā que sit p̄ncipiū actionis. Un deus qui oīa
mouet ad debitos fines: singulis rebus indidit formas p
quas inclinānt ad fines sibi p̄stitutos a deo. et sicut hoc di-
sponit oīa suauiter: vt dicit Sap. 8. Manifestū est autē q
actus charitatis excedit nām potētie voluntatis. nisi er-
go aliqua forma supadderet nālī potētie per quā inclina-
retur ad dilectiōis actū: sicut hoc eēt actus iste impfectior
actibus nālīb⁹ et actib⁹ aliarū virtutū: nec eēt facilis et dele-
ctabilis: qd p̄ esse falsū: quā nulla virtus hz tantā inclina-
tionē ad suū actū: sicut charitas: nec aliqua ita delectabilis
opatur. Un maxime necesse ē q ad actū charitatis in no-
bis existat aliqua habitual forma supaddita potētie nālī
inclinās ipsam ad charitatis actū: et faciēs eā p̄mpte et dele-
ctabiliter operari. **C** Ad 2° ergo dōs q ipsa essentia diui-
na charitas est sicut et sapientia est: et bonitas est. Unde si-
cut dicimur boni bonitate que est deus: et sapiētes sapien-
tia que est deus: quā bonitas qua formaliter boni sumus est
participatio quedā diuine bonitatis: et sapiētia qua forma-
liter sapiētes sum⁹ est participatio quedā diuine sapiētie:
ita etiā charitas qua formaliter diligimus p̄ximū est quedā
participatio diuine charitatis. Dic enī modus loquēdi cō-
suetus est apud platonicos quoz doctrinis imbutus fuit
Aug. qd quidā nō aduertētes: ex verbis eius sumpserūt
occasione errandi. **C** Ad 2° dōm q deus est vita effecti-
ue: et aīe per charitatē: et corporis per animā: sed formaliter
charitas est vita anime: sicut et aīa corporis. vnde per hoc
pōt cōcludi q sicut aīa imēdiate vnitur corpori: ita chari-
tas aīe. **C** Ad 3° dōm q charitas operat formaliter. effica-
cia aut forme est sicut virtutē agentis qui inducit formas: et

ideo patet q charitas nō est infinita: sed facit effectū infi-
nitū: quā cōiungit animā deo iustificādo ipsā. hoc demō-
strat infinitatez virtutis diuine que est charitatis actor.

Ad tertium sic pcedit. Vides q charitas nō sit
virtus. Charitas enī amicitia est q
dam: sed amicitia a phis nō ponit virtus: vt in lib. etbi. p. 3.
Neq; enī cōnumerat inter virtutes morales: neq; etiā in-
ter intellectuales. ergo etiā neq; charitas est virtus. **C** P.
Virtus est vltimū potētie: vt dicit in lib. de celo et mudo.
sed charitas nō est vltimū: sicut magis gaudiū et par. ergo vi-
detur q charitas nō sit virtus: sed magis gaudiū et par.
C P. Oīs virtus est quidā habitus accidētalis: sed chari-
tas nō est habitus accidētalis: cū sit nobilior ipa aīa. nullū
autē accidēs est nobilior subo. ergo charitas nō est virtus
C S. 3° ē qd Aug. dicit in lib. de morib⁹ ecclie: charitas ē
virtus que cū nostra affectio est rectissima: coniungit nos
deo qua cū diligimus. **C** Rñ. dōm q humani actus bo-
nitate habent sicut q regulant debita regula et mensura. et
ideo humana virtus que est p̄ncipiū oīz bonoz actū ho-
minis cōsistit in attingēdo regulā humanoz actū: q gdes
est duplex: vt supra dictū est. s. humana rō: et ipse deus. vñ
sicut virtus moralis diffinit per hoc qd est sicut rectā rōne
vt p̄ in. 2. etbi. ita etiā attingere deū cōstituit rōne virtu-
tis: sicut etiā supra dictū est de fide et spe. vnde cū charitas
attingit deū: q cōiungit nos deo: vt patet per auctoritatē.
Aug. inductā: conseqūens est charitatē eē virtutē. **C** Ad 2°
ergo dōm q phis in. s. etbi. nō negat amicitia esse virtutes
sed dicit q est virtus vel cū virtute. Posset enī dici q est
virtus moralis circa opatiōes que sunt ad aliū. sub alia tñ
rōne q iustitia. nā iustitia ē circa opatiōes q sunt ad aliū
sub rōne debiti legalis. amicitia aut sub rōne bñficij cuius-
dā debiti amicabilez et moralis vel magis sub rōne bñficij
gratuiti: vt p̄ p̄m in. s. etbi. Pōt tñ dici q nō est virtus
per se ab alijs distincta. nō enim hz rōne laudabilis et hone-
sti nisi ex obō: sicut q fundat sup honestatē virtutis: qd p̄
ex hoc q nō quelibet amicitia hz rōne laudabilis et hone-
sti: sicut p̄ i amicitia delectabilis et vtilis. vñ amicitia vtu-
osa magis est aliqd cōsequēs ad virtutē q sit virtus. nec est
sile de charitate que nō fundat p̄ncipaliter sup virtutē hu-
manā: sed sup bonitatē diuinā. **C** Ad 2° dōm q eiusdēz
virtutis est diligere aliquē et gaudere de illo. Nā gaudiū
amorē cōsequit: vt supra habitu ē: cū de passionib⁹ ageret.
et iō magis ponit virtus amor q gaudiū qd ē amoris effe-
ctus. Vltimū aut qd ponit in rōne virtutis nō iporat ordi-
nē effect⁹: sicut magis ordinē excessus cuiusdā: sicut cētūz libe
excedunt quadraginta. **C** Ad 3° dōm q oē accidēs hz su-
um esse est inferius suba: quā suba est ens per se. accidēs au-
tem in alio. sed sicut rōnez sue speciei accidēs gdes qd cau-
satur ex p̄ncipis subī est indignius subo: sicut effectus cau-
sa. accidēs aut qd causatur ex participatione alicuius super-
ioris nature: est digni⁹ subo inq̄tū est similitudo superior-
is nature: sicut lux diaphano. Et hoc modo charitas est di-
gnior aīa inq̄tū est participatio quedam spūs sancti.

Ad quartum sic pcedit. Vides q charitas nō
sit virtus spūalis. Dicit enī Dico.
Ut breuiter oīum virtutū diffinitionē cōplectar. virtus ē
charitas qua diligit deus et proximus. Et Aug. dicit in lib.
de moribus ecclie. q virtus est ordo amoris. sicut nulla vir-
tus spūalis ponitur in diffinitione virtutis cōis. ergo chari-
tas nō est spūalis virtus. **C** P. 3d quod se extendit ad opera
oīum virtutū nō pōt eē spūalis virtus: sed charitas se extē-
dit ad opera oīum virtutū: sicut illud. i. ad Cor. 13. Charitas
patiens est: benigna est: etc. Extendit etiā se ad oīa opa hu-
mana: sicut illud. i. ad Cor. vlt. Oīa enī opera vestra i chari-
tate fiant. ergo charitas nō est spūalis virtus. **C** P. Pro-
cepta legis respōdēt actibus virtutū. sed Aug. in li. de p̄fē

etiā hūane iusticie dicit q̄ gñalis iustia est diligens. et gñal
 p̄hibitiō: nō cupiscēs. q̄ charitas nō ē gñalis v̄t. ¶ Sed
 Nullū gñale cōnumerat sp̄ali. s̄ charitas cōnumerat sp̄a
 lib⁹ v̄tutibus. s̄ sp̄ci et fidei: s̄ illū. i. ad Lōz. 13. Nūc autē ma
 nent fides spes charitas tria hec. q̄ charitas ē sp̄alis v̄tus.
 ¶ Rñ. dōz q̄ actus et habit⁹ specificat p̄ oba: vt ex supra
 dictis p̄. p̄p̄m autē obm amoris ē bonū: vt supra habitus
 ē. et ideo vbi ē sp̄alis rō boni: ibi ē rō amoris. Bonus autē di
 uinū in q̄ntum ē b̄titudinis obm h̄z specialē rōnē boni. et iō
 amor charitatis q̄ ē charitas huius boni: ē specialis amor.
 vñ et charitas ē specialis v̄tus. ¶ Ad p̄mū ergo dōz q̄ cha
 ritas ponit in diffinitioe ois v̄tutis: nō q̄ sit essentialr ois
 v̄tus: sed q̄ dependēt ab ea aliq̄liter oēs v̄tutes: vt infra di
 ces. sicut etiā prudentia ponit in diffinitioe virtutū moza
 raliū: vt p̄z in. 2. et. 6. et h̄i. eo q̄ v̄tutes mozales depēdent a
 prudentia. ¶ Ad 2. dōm q̄ v̄tus vel ars ad quā p̄tinet fi
 nis vltimus impat v̄tutibus vel artib⁹ ad q̄s p̄tinet aliq̄ fi
 nes scōary. sicut militaris impat eq̄strī: vt d̄r in p̄ et h̄i. et iō
 q̄ charitas h̄z p̄ oba vltimū finē humane vite. s̄ b̄titudi
 nēz eternā. ideo extendit se ad actus toti⁹ humane vite p̄
 modū impy: nō q̄ sit imēdiate eliciēs oēs act⁹ v̄tutū. ¶ Ad
 tertiu dōm q̄ p̄ceptū de diligendo d̄r esse iustia generalr:
 q̄ ad hoc reducūt oia alia precepta sicut ad finez: s̄m il
 lud. i. ad Thimo. p̄. Finis precepti charitas est.

Ad quintum sic p̄cedit. Videt q̄ charitas nō
 sit vna virtus. Dabit. n. distiguā
 tur fm oba. sed duo sunt oba charitatis d̄s et primus: que
 in infinitū ab inuicē distāt. q̄ charitas nō ē vna v̄tus. ¶ S.
 Diuerse rōnes obi diuersificāt habitū: etiā si obm sit rea
 liter idē: vt ex supradictis p̄z. sed multe sūt rōnes diligēdi
 deū: q̄ ex singulis b̄nif. eius eius p̄ceptis debitorēs sumus
 dilectiois ipsius: ergo charitas nō ē vna v̄tus. ¶ S. Sub
 charitate includit amicitia ad p̄ximū: s̄z p̄bs in. s. et h̄i. po
 nit diueras species amicitie. ergo charitas nō ē vna v̄tus
 sed multiplicat in diueras sp̄es. ¶ S. Sicut obz fidei
 est d̄s. ita et charitatis. sed fides ē vna virtus p̄ vnitatem
 diuine vitatis: s̄m illud ad Eph. 4. Una fides. ergo etiā
 charitas ē vna v̄tus p̄ vnitatem diuine bonitatis. ¶ Rñ.
 dōm q̄ charitas sicut dictum est: ē q̄dam amicitia hois ad
 deū. diuerse aut amicitiaz sp̄es accipiunt q̄dem vno fm
 diuersitatē finis. et fm hoc dicūt tres species amicitie. s̄
 amicitia vtilis vel delectabilis et honesti. Alio fm diuersi
 tatem cōicationū in q̄bus amicitie fundant: sicut alia sp̄es
 amicitie ē cōsanguineoz: et alia cōciuiū aut pegrinantiūz:
 quaz vna fundat sup cōicatione nāli: alia sup cōicatione
 ciuili vel pegrinationis: vt p̄z p̄ p̄m in. s. et h̄i. Neutro at
 istoꝝ modoz charitas pōt diuidi in plura. nā charitatis fi
 nis ē vnus. s̄ diuina bonitas. est etiā et vna cōicatio b̄tudi
 nis eterne sup quā hec amicitia fundat. Un relinq̄tur q̄
 charitas est simplr vna v̄tus nō distincta i plures species.
 ¶ Ad p̄mū ergo dōm q̄ rō illa directe p̄cederet si d̄s et p̄
 ximus ex equo essent charitatis oba. hoc aut nō ē v̄t: sed
 d̄s ē p̄ncipale obm charitatis. p̄ximus autē ex charitate di
 ligit p̄ deū. ¶ Ad 2. dōm q̄ charitate diligitur deus p̄
 seipsum. Un vna sola rō diligēdi attendit p̄ncipalr a cha
 ritate. s̄ diuina bonitas que ē eius suba: s̄m illud ps. Cōfite
 mini dño qm̄ bonus. Alie aut rōnes ad diligēdū inducē
 tes vel debitū dilectiois faciētes sunt scōdarie et cōites
 ex p̄ma. ¶ Ad tertiu dōz q̄ amicitie humane de qua p̄bs
 loq̄tur ē diuersis finis et diuersa cōicatio: q̄d i charitate lo
 cū non h̄z. vt dictū ē. et ideo nō est similis ratio.

Ad sextum sic p̄cedit. Videt q̄ charitas nō sit ex
 cellētissima v̄tutum. Altioris. n. potē
 tie altior ē v̄tus: sicut et altior opatio. sed intellectus ē altior
 volūtate: q̄ dirigit ipsum. ergo fides que ē in intellectu est
 excellētior charitate q̄ ē i volūtate. ¶ S. Illud p̄ q̄d aliud

opatur videt eo esse inferius. sic minister per que dñs ali
 qd opatur ē inferior dño. s̄ fides p̄ charitate opatur: vt h̄r
 ad Gal. 5. ergo fides ē excellentior charitate. ¶ S. Illud
 qd se h̄z ex additiōe ad aliud videt esse p̄fectius. s̄ spes v̄t
 se h̄r ex additiōe ad charitatē. nā charitatis obm ē bo
 num. sp̄ci autē obiectū ē bonū arduū. s̄ spes ē excellentior
 charitate. ¶ Sed 3. qd dicit. i. ad Lōz. 13. Maior hoz est
 charitas. ¶ Rñ. dōm q̄ cū bonū in humanis actib⁹ attē
 datur fm q̄ regulātur debita regula: necesse ē q̄ v̄tus hu
 mana que ē p̄ncipiū bonoz actū cōsistat in attingēdo hu
 manoz actuum regulā. Est autē duplex regula humanoz
 actū: vt supra dictū ē. s̄ rō humana et d̄s. sed d̄s ē p̄ma re
 gula a q̄ etiā humana rō regulanda ē. et ideo v̄tutes theo
 logicę que cōsistunt in attingēdo illā regulā p̄mā: eo q̄ ea
 rum obm est d̄s: excellētiores sunt v̄tutibus moza lib⁹ v̄t
 inte lectualibus q̄ cōsistunt in attingēdo rōnez hūana:z
 p̄z qd ois q̄ etiāter ip̄sas v̄tutes theologicas illa sit potior
 que magis deū attingit. semp aut id qd ē p̄ se maius est eo
 qd est p̄ aliud. Fides aut et spes attingūt q̄dem deūz fm q̄
 ex ip̄so puenit nobis vel cognitio veri vel adeptio boni: s̄z
 charitas attingit ip̄m deum vt in ip̄so s̄stat: nō vt ex eo ali
 qd nobis pueniat. et iō charitas ē excellentior fide et spe. et
 p̄ ois oibus alijs v̄tutibus. sicut etiā prudentia que attingit
 rōnē fm se ē excellentior q̄ alie v̄tutes mozales q̄ attingūt
 rōnem fm q̄ ex ea medium cōstituit in opatiōibus v̄t pas
 sioibus humanis. ¶ Ad p̄mū ergo dōm q̄ opatio intelle
 ctus p̄pletur fm q̄ intellectus est i intelligente. et iō nobili
 tas opationis intellectualis attendit fm mēsuram intelle
 ctus. Opatio aut volūtatis et cuiuslibet v̄tutis appetitine
 p̄ficiť ex inclinatioe appetentis ad rem sicut ad terminū.
 iō dignitas opatiōis appetitine attendit fm rē que ē obm
 opatiōis. ea aut que sūt infra aiāz nobilioꝝ mō sūt i aiā q̄
 in seip̄s: q̄ vnū qd est in aliquo p̄ modū ei⁹ in quo ē: vt
 h̄r in lib. de causis. q̄ ergo sunt supra aiā: nobilioꝝ mō sūt
 i seip̄s q̄ sunt i aiā. et iō eoꝝ que sūt infra nos nobilioꝝ ē co
 gnitio q̄ dilectio: p̄z qd p̄bs in. 7. et h̄i. p̄tulit v̄tutes intelle
 ctuales moza lib⁹. sed eoꝝ q̄ sūt supra nos et p̄cipue dilectio
 dei cognitio p̄ferť. et iō charitas ē excellentior fide. ¶ Ad
 2. dōm q̄ fides nō opat p̄ dilectioez sicut p̄ instrumētū:
 vt dñs p̄feruū: s̄z sicut p̄ formā p̄p̄riā. et ideo rō nō sequit.
 ¶ Ad tertiu dōm q̄ idē bonū ē obm charitatis et sp̄ci. sed
 charitas importat vnionē ad illud bonū. spes aut distan
 tiā q̄dā ab eo. et inde ē q̄ charitas nō respicit illd bonū vt
 arduū sicut spes: qd. n. iam vnitum ē: nō h̄z rōnem ardui. et
 ex hoc apparet q̄ charitas ē p̄fectior spe.

Ad septimum sic p̄cedit. Videt q̄ sine charita
 te possit esse aliq̄ vera v̄tus. Vir
 tutis. n. p̄p̄riū est bonū actum p̄ducere. s̄ illi q̄ nō h̄r cha
 ritate faciūt aliquos bonos actus: puta duz nudū vestiūt:
 famelicuz pascūt: et similia opant. s̄ sine charitate pōt esse
 aliq̄ vera v̄tus. ¶ S. Charitas nō pōt ee sine fide. p̄cedit
 .n. ex fide nō ficta: vt apls dicit. i. ad Thimo. p̄. s̄z in infide
 libus pōt esse vera castitas: dum cōcupiscēntias cōhibent:
 et vera iusticia dum recte iudicant. ergo vera v̄tus pōt esse
 sine charitate. ¶ S. Scia et ars v̄tutes q̄dam sunt: vt p̄z i
 .6. et h̄i. sed h̄mōi inueniunt in hoibus peccatoꝝibus nō ha
 bētibus charitatez. ergo vera v̄tus pōt esse sine charitate.
 ¶ Sed p̄tra ē qd apls dicit. i. ad Lōz. 13. Si distribuero in
 cibos paup̄z oēs facultates meas: et si tradidero corpus
 meū: ita vt ardeam: charitatē aut nō habeā: nihil mihi pro
 dest. sed v̄tus vera multū p̄dest. s̄m illud Sap. 8. Sobrie
 tatem et iusticiā docet prudentiā et v̄tutem: q̄bus in vita ni
 hil est vtilius hoibus. ergo sine charitate vera v̄tus esse nō
 pōt. ¶ Rñ. dōm q̄ v̄tus ordinatur ad bonū: vt supra ha
 bitum ē. bonum aut p̄ncipalr ē finis. nam ea que sunt ad fi
 nem nō dicūtur bona nisi in ordine ad finez: sicut ergo du

plex ē finis. vnus vltimus & alius p̄rimus: ita etiam ē duplex bonum. vnū q̄dem vltimū & vniuersale. & aliud p̄ximū & p̄ticulare. vltimū q̄dem & p̄ncipale bonū hōis est dei fructio: s̄m illud ps̄. Mihi adberere deo bonū est. & ad hoc ordinat hō p̄ charitatem. Bonū autē scōarium & quasi p̄ticulare hōis pōt esse duplex. Vnū q̄dem qd̄ est vere bonum: vt pote ordinabile q̄tum est in se ad p̄ncipale bonū qd̄ est vltimus finis. Aliud autē est bonū appens & nō vepz: qz̄ abducit a finali bono. Sic ergo p̄ q̄ v̄tus vera simplr̄ est illa que ordinat ad p̄ncipale bonum hōis: sicut etiā p̄hs in. 8. ethi. dicit: q̄ v̄tus est dispositio p̄fecti ad optimū. & sic nulla vera v̄tus pōt eē sine charitate. S̄z si accipiat v̄tus s̄m qd̄ est in ordine ad aliq̄ue finem p̄ticularem: sic pōt aliq̄ v̄tus dici sine charitate in q̄tum ordinatur ad aliq̄od p̄ticulare bonū: sed si illud p̄ticulare bonū nō sit vepz bonū: sed appens. virtus etiāz que ē in ordine ad hoc bonum nō erit vera v̄tus sed falsa similitudo v̄tutis: sicut nō est vera v̄tus auaroz̄ prudentia qua excogitant diuersa genera lo cellorūz̄ & auaroz̄ iustitia q̄ grauium dānoz̄ metu contēnunt aliena. & auaroz̄ tempantia q̄ luxurie q̄ sumptuosa ē cobibēt appetitū. & auaroz̄ fortitudo q̄ vt ait Dozatiuz̄: per mare pauperie fugiunt per saxa p̄ ignes: vt Aug. dicit in. 4. lib. 3. tra Julianū. Si vero illud bonū p̄ticulare sit verū bonū: puta seruatō ciuitatis vel aliqd̄ h̄mōi: erit q̄dez vera v̄tus sed imperfecta. nisi ferat ad finale & p̄fectū bonū. & s̄z hoc simplr̄ vera virt̄ sine charitate eē nō pōt. ¶ Ad p̄mū ergo dōm q̄ actus alicuius charitate carentis pōt esse duplex. Vnus q̄dez s̄m hoc q̄ charitate caret: vt pote cum facit aliqd̄ in ordine ad id p̄ qd̄ caret charitate. & talis actus semp̄ est malus: sicut Aug. dicit in. 4. 3. Julianū: Quis act̄ ifidelis iqr̄tū ē ifidel̄ semp̄ ē peccat̄: et si nudū opiat: v̄l q̄qd̄ aliud h̄mōi faciat ordinans ad finē sue infidelitatis. Alius autē pōt esse actus charitate carētis: nō s̄m id qd̄ charitate caret: sed s̄m q̄ h̄z aliqd̄ aliud donū dei vel fidē vel spem vel etiāz nāe bonū qd̄ nō totū p̄ peccatū tollit: vt supra dictum ē. & s̄m hoc sine charitate pōt q̄dem esse aliqd̄ act̄ bonus ex suo genere: nō tamen p̄fecte bonus: qz̄ deest debita ordinatio ad vltimū finem. ¶ Ad 2. dōm q̄ cū finis se habeat in agibilibus sicut p̄ncipiū in speculabilibus: sicut nō pōt esse simplr̄ vera scia si desit recta estimatio de p̄mo & indemonstrabili p̄ncipio: ita nō pōt esse simplr̄ vera iustitia aut vera castitas si desit ordinatio debita ad finē que ē p̄ charitatē: q̄tūcūqz̄ aliquis se recte circa alia hēat. ¶ Ad tertiu dōm q̄ scia & ars de sui rōne importāt ordinē ad aliq̄ p̄ticulare bonū: nō autē vltimū finē humane vite: sic virtutes morales que simplr̄ faciunt dominē bonū: vt supra dictum est. & ideo non est similis ratio.

Ad octauum sic p̄cedit. Videf̄ q̄ charitas non sit forma virtutū. Forma enī alī cuius rei vel est exēplaris vel eēntial: sed charitas non est forma exēplaris aliāz̄ v̄tutum: qz̄ sic oporteret q̄ alie v̄tutes essent eiusdē speciei cū ipsa. similr̄ etiā nō ē forma eēntialis aliāz̄ v̄tutum: qz̄ nō distingueret ab alijs. ergo nullo modo ē forma v̄tutū. ¶ S̄. Charitas comparat̄ ad alias virtutes vt radix & fundamētū: s̄m illud Eph. 3. In charitate radicati & fundati. radix autē vel fundamētū nō h̄z rōnem forme: sed magis rōnem materie: qz̄ est p̄ma ps̄ in generatiōe. ergo charitas nō ē forma v̄tutū. ¶ S̄. Forma & finis & efficiens nō coincidunt in idem numero: vt p̄z in. 2. phi. sed charitas dicit̄ finis & mater v̄tutū. ergo nō d̄z dici forma v̄tutū. ¶ Sed 3. est qd̄ Amb. dicit charitatē esse formā v̄tutū. ¶ R̄. d̄z q̄ in moralibus forma act̄ attēditur p̄ncipalr̄ ex p̄te finis. Cuius ratio ē: qz̄ p̄ncipiū moralium actū ē voluntas cui⁹ obm̄ & q̄si forma ē finis. semp̄ autē forma actus cōsegitur formā agentis: vnde o3 q̄ in moralibus id qd̄ dat actū ordinē ad finē dat ei & formā. Ma

nifestū ē autē s̄z p̄dicta q̄ p̄ charitatē ordinant̄ actus oīuz̄ aliarum v̄tutū ad vltimū finē. & s̄m hoc ipsa dat formam actibus oīum aliāz̄ v̄tutum: & p̄ tāto dicit̄ esse forma v̄tutum. nam & ipse v̄tutes dicūtur in ordine ad actus formatos. ¶ Ad p̄mū dōm q̄ charitas dicit̄ esse forma aliāz̄ v̄tutū: nō q̄dem exēplariē aut essentialr̄: s̄z magis effectiue in q̄tum. s̄oibus formā imponit s̄m modū p̄dictum. ¶ Ad 2. dōm q̄ charitas comparat̄ fundamētō & radici i q̄tum ex ea sustentatur & nutriūtur oēs alie virtutes: nō s̄m rōnem q̄ fundamētū & radix habēt rōnez̄ cause malis. ¶ Ad tertiu dōm q̄ charitas d̄ finis aliāz̄ v̄tutū: qz̄ oēs alias virtutes ordinat ad finē suū. & qz̄ m̄ est: qz̄ se recipit ex alio. Ex hac autē rōne d̄ mater aliāz̄ v̄tutū: qz̄ ex appetitū finis vltimū recipit actus aliāz̄ v̄tutū impando ipsas.

¶ De charitate in cōparatōe ad subūm. Q̄. XXIII. **Inde** cōsiderandū ē de charitate in cōparatōe ad subūm. ¶ Et circa hoc q̄ritur duodecim. p̄ v̄trū charitas sit in voluntate tāq̄ in subo. Secūdo v̄trū charitas causef̄ in hōie ex actibus p̄cedentib⁹: vel ex infusioe diuina. Tertio v̄trū infundat̄ s̄m capacitēz̄ nālū.

Quarto v̄trū auget̄ in hōie ipsaz̄. Quito v̄trū auget̄ p̄ additiōem. Sexto v̄trū quolibet actū auget̄. Septimo v̄trū auget̄ i infinitū. Octauo v̄trū charitas vic possit esse perfecta. Nono de diuersis gradibus charitatis. De cimo v̄trū charitas possit diminui. Undecimo v̄trū charitas semel habita possit amitti. Duodecimo v̄trū amittat̄ per vnum actum peccati mortalis.

Ad p̄mū sic p̄cedit. Videf̄ q̄ voluntas non sit subiectū charitatis. Charitas. n. amor q̄dam est. sed amor s̄m p̄hūm est in cōcupiscibili. & charitas ē in concupiscibili & nō in voluntate. ¶ S̄. Charitas ē p̄ncipalissima v̄tutum: vt supra dictum ē: sed subz̄ v̄tutis ē ratio. ergo videf̄ q̄ charitas sit in rōne & nō in voluntate. ¶ S̄. Charitas se extendit ad oēs actus humanos: s̄z illud. i. ad Cor. vlti. Omnia vestra in charitate fiant: sed p̄ncipiū humanoz̄ actuum est libez̄ arbitrium. ergo videf̄ q̄ charitas maxime sit in libero arbitrio: sicut in subiecto & non in voluntate. ¶ Sed contra est q̄ obiectum charitatis ē bonum: qd̄ etiā ē obiectum voluntatis. ergo charitas est in voluntate sicut in subiecto. ¶ R̄. d̄m q̄ cū duplex sit appetitus. s̄. sensitius & intellectiuis q̄ dicitur voluntas: vt in p̄mo habitum ē: v̄triusqz̄ obiectū ē bonū: s̄z diuersimode. nam obm̄ appetitus sensitui ē bonum p̄ sensum apprehensū. obiectū vero appetitus intellectiui vel voluntatis ē bonū sub cōmuni ratiōe boni. put ē apprehēibile ab intellectu. charitatis autē obiectū nō ē aliqd̄ bonum sensibile: sed bonū diuinū: qd̄ solo intellectu cognoscitur. & ideo charitatis subiectū nō ē appetitus sensitius: sed appetitus intellectiuis. i. voluntas. ¶ Ad p̄mū ergo dōm q̄ cōcupiscibilis ē pars appetitus sensitui: nō autem appetitus intellectiui: vt in p̄ ostensum ē: vnde amor q̄ ē in cōcupiscibili ē amor sensitui boni. ad bonum autē diuinū qd̄ est intelligibile cōcupiscibilis se extendere nō pōt: sed sola voluntas. & ideo cōcupiscibilis subiectū charitatis esse nō pōt. ¶ Ad scōz̄ dōm q̄ voluntas etiā s̄m philosophū in. 3. de anima in ratiōe est. & ideo per hoc q̄ charitas ē in voluntate nō ē aliena rōne: tamen rō nō ē regula charitatis: sicut humanarū virtutum: sed regulatur a dei sapiētia & excedit regulam rōnis humane: s̄m illud Eph. 3. Superminentē sciētie charitatez̄ xp̄i: vnde nō est i rōne sic in subiecto sicut prudentia: neqz̄ sicut in regulante: sicut iustitia vel tp̄antia: sed solum p̄ q̄dam affinitatem voluntatis ad rōnem. ¶ Ad tertiu dōm q̄ liberum arbitrium nō est alia potentia q̄ voluntate: vt in p̄mo dictū ē: & tamē charitas

non est in voluntate fm rōnem liberi arbitry cuius actus est eligere. electio. n. ē eorum que sunt ad finem. voluntas aut ē ipsius finis: vt dicitur in. 3. ethi. Unde charitas cuius obiectum est finis vltimus: magis dicitur esse in voluntate q̄ in libero arbitrio.

Ad secundum sic pceditur. Uidef q̄ charitas nō causetur i nobis ex infusioe. Illud. n. qd est cōmune oibus creaturis: naturaliter hoib⁹ inest. sed sicut Dio. dicit in. 4. cap. de diu. no. Oibus diligibile et amabile est bonū diuinum qd ē obiectū charitatis. q̄ charitas inest nobis nāliter: et nō ex infusioe. ¶ Quāto aliqd est magis diligibile: tāto facilius diligi pōt: sed dō ē maxime diligibilis cū sit sume bonus. ergo facilius ē ip̄s diligerē q̄ alia. sed ad alia diligenda nō indigemus aliquo habitu infuso. q̄ nec etiam ad diligendū deus. ¶ Ap̄s dicit. i. ad Thimo. p̄. Sinis precepti ē charitas de corde puro et cōscia bona et fide nō ficta. sed hec tria p̄tinent ad act⁹ humanos. ergo charitas causat in nobis ex actibus p̄cedētib⁹ et nō ex infusioe. ¶ Sed p̄tra est qd ap̄s dicit Ro. 5. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris p̄ sp̄m sanctū q̄ datus est nobis. ¶ Rū. dōm q̄ sicut dictum ē: charitas est amicitia quedā hois ad deum fundata super cōcātionē beatitudinis eterne. hec aut cōcātio nō ē fm bona naturalia: sed fm dona gratuita: qz vt dicit Ro. 6. Gratia dei vita eterna. Unde et ipsa charitas facultatem nāe excedit: qd aut excedit nature facultatē nō pōt esse neqz nāle neqz p̄ potentias nāles acq̄situm: qz effectus nālis nō trāscēdit suā cām. Unde charitas nō pōt neqz nāliter nobis inesse: neqz p̄ vires nāles ē acq̄sita: sed p̄ infusione sp̄s sancti q̄ ē amor patris et filij: cuius p̄cipatio i nobis ē ipsa charitas causata: sicut supra dicitur ē. ¶ Ad p̄mū ergo dōm q̄ Dio. loquitur de dilectioe dei que fundat sup cōcātionē nālitum bonoz. et id nāliter omnibus inest. sed charitas fundat sup q̄dam cōcātionē supnāli. vnde nō est similis rō. ¶ Ad 2. dōm q̄ sicut dō fm se ē maxime cognoscibilis nō tamē nobis p̄ defectum nostre cognitiōis que dependet a rebus sensibilibus: ita etiā deus in se ē maxime diligibilis in q̄tū ē obij beatitudinis. s; hoc modo nō ē maxime diligibilis a nobis p̄pter inclinatioem affectus nostri ad visibilia bona: vnde p̄ q̄ ad deum maxime diligendū hoc mō nostris cordibus necesse ē q̄ etiā charitas infundatur. ¶ Ad tertiu dōm q̄ cū charitas dicit in nobis p̄cedere ex corde puro et cōscia bona et fide nō ficta. hoc referendū ē ad actus charitatis q̄ ex p̄missis excitat: v̄l etiā hoc dicit: qz hmoi actus disponit hoiem ad recipiendū charitatis infusione. Et similiter etiam dōm ē de eo qd Aug. dicit: q̄ timor itro dicit charitatem. et de hoc qd dicitur in glo. Matth. p̄. Quis fides generat spem et spes charitatem.

Ad tertium sic pcedit. Uidef q̄ charitas infundatur s; capacitate nālituz. Dicit n. Matth. 25. Quis dedit vnicuiqz fm p̄p̄iam v̄tutem: s; charitatez nulla v̄tus p̄cedit in hoie nisi nālis: qz sine charitate nulla ē v̄tus vt dicitur ē. q̄ fm q̄titate v̄tutis nālis infundit hoī charitas a deo. ¶ Oium ordinatoz adinuicēz scōz p̄portionatur p̄: sicut videmus q̄ i rebus nālitibus forma p̄portionatur m̄ae: et in donis gratuitis gl̄ia p̄portio nat gr̄e: sed charitas cui sit p̄fectio nāe comparat ad capacitatem nālem: sicut scōm ad p̄mū. ergo videt q̄ charitas infundat fm nālitum capacitatem. ¶ Noies et angeli fm eādem rōnem p̄cipat b̄titudinem: qz in v̄trifqz ē similis beatitudis rō: vt habet Matth. 22. et Lu. 20. sed i angelis charitas et alia dona gratuita sūt data fm capacitatem nālitum: vt maḡ dicit. 3. ois. scōi libri s̄n̄ap. ergo idēz videt eē in hoibus. ¶ Sed hō ē qd dicit Joan. 3. Sp̄s vbi vult spirat. et i. ad Cor. 12. Dec oia opatur vnus et idem sp̄s: diuidens singulis put vult. ergo charitas datur nō fm capaci-

tatem nālitum: sed fm volūtatē sp̄s sua dona distribuētis. ¶ Rū. dōz q̄ vnicuiqz rei q̄titas dependet a p̄pria causa rei: qz vniuersalioz cā effectū maiorem p̄ducit. charitas aut cum supercedit p̄portioem nāe humane: vt dictum ē nō dependet ex aliqua nāli v̄tute: sed ex sola gr̄a sp̄s sancti eam infundētis. et ideo q̄titas charitatis nō dependet ex additione nature vel ex capacitate nālis v̄tutis: sed solū ex volūtatē sp̄s sancti distribuētis sua dona put vult. Unde et ap̄s dicit ad Ep̄s. 4. Vnicuiqz nostrū data ē gratia fm mensurā donatiōis xpi. ¶ Ad p̄mū q̄ dōm q̄ illa v̄tus fm quā sua dona deus dat vnicuiqz ē dispositio v̄l p̄paratio p̄cedens sine conatus gratiā accipientis. s; hāc etiā dispositionem vel conatū puenit sp̄s sanctus mouēs mentem hois vel plus vel minus fm suā volūtatē. Un̄ et ap̄s dicit ad Col. 3. Qui dignos nos fecit in p̄tem sortis sanctoz in lumine. ¶ Ad 2. dōm q̄ forma nō excedit materie p̄portioem: sed sunt eiusdem generis. similiter etiā gratia et gl̄ia ad idem genus referūtur: qz gratia nihil ē aliud q̄ q̄dam inchoatio glorie in nobis. sed charitas et nā nō p̄tinent ad idem genus. et ideo nō ē similis ratio. ¶ Ad tertium dōm q̄ angelus est intellectualis nature. et fm suam cōditioem competit ei vt totaliter feratur in omne id i qd fertur: vt i p̄mo habitum ē. et ideo i superioribus angelis fuit maior conatus ad bonum i p̄seueratib⁹: et ad malum in cadentibus. et ideo supioz angeloz p̄sistentes facti sunt meliores: et cadentes facti sunt peiores alijs. sed homo ē nature rōnalis: cui cōp̄ctur esse q̄qz i potētia et q̄qz in actu. et id nō oīz q̄ ferat totalr in id i qd fert. s; ei⁹ q̄ h̄z melioza nālia pōt eē minor conatus. et eōuerso. et ideo nō est simile.

Ad quartum sic pcedit. Uidef q̄ charitas augetur nisi q̄tum. duplex aut est q̄titas. s; dimēsiua et v̄tualis: quaz p̄ma charitati nō cōuenit cū sit quedaz sp̄ualis p̄fectio. v̄tualis aut q̄titas attendit fm obiecta s; que charitas nō crescit: qz minima charitas diligit oia que sunt ex charitate diligenda. ergo charitas nō augetur. ¶ Ad 2. qd ē i termino nō recipit augmētuz. sed charitas ē in termino quasi maxima v̄tutum ex̄is et sumus amor optimi boni. q̄ charitas augeti nō potest. ¶ Augmētū q̄dam motus ē. ergo quod augetur mouetur. quod ergo augetur essentialr mouetur essentialr. sed nō mouetur essentialr nisi qd corrumpitur vel generatur. ergo charitas non potest augeti essentialr nisi forte de nouo genere vel corrupat. qd ē inconueniēs. ¶ Sed cōtra ē qd Aug. dicit sup Joan. Quis charitas meretur augeti vt aucta mereat et p̄fici. ¶ Rūdeo dōm q̄ charitas v̄t pōt augeti. Ex hoc enim dicimur esse viatores q̄ in deū tendimus q̄ vltimus finis n̄re beatitudinis. in hac etiā via tāto magis p̄cedimus quāto deo magis p̄pinquamus: cui nō appropinquatur passibus corpis sed affectibus mētis. hāc aut p̄pinq̄tatem facit charitas: qz p̄ ipsam mens deo vnitur. et ideo de ratione charitatis v̄t vt possit augeti. si enīz nō possit augeti: iam cessaret v̄t p̄cessus. et ideo apostolus charitatem viā nominat dicens. i. ad Cor. 12. Adhuc excellētiorem viam vobis demōstro. ¶ Ad p̄mū ergo dōm q̄ charitati nō cōuenit quantitas dimēsiua: sed solū quātitas v̄tualis: que non solum attendit fm numerum obiectozū: vt. s; plura vel paucioza diligatur: sed etiā fm itensionem actus: vt magis vel minus aliqd diligatur. et hoc modo v̄tualis q̄titas charitatis augetur. ¶ Ad scōm dōm q̄ charitas est in sumo ex p̄te obij: in q̄tum. s; eius obiectū ē sumuz bonum. et ex hoc sequitur q̄ ipsa sit excellētiore alijs v̄tutibus: nō tamē ē charitas i summo q̄tum ad intensioem actus. ¶ Ad tertiu dōm q̄ qdā dixerunt charitatem nō augeti fm suam essentiā: sed solū fm radicatioem in subiecto vel fm feruorem: sed hi p̄p̄riā vocez ignorauerunt: cū. n. accidens sit cuius esse est inesse.

vnde nihil est aliud ipsam fm essentia augeri q̄ ea magis inesse subiecto: qd̄ est magis eam radicari in subiecto. Si militer etiam ipsa essentialr̄ ē vtus ordinata ad actum. vñ idem est ipsam augeri fm essentia: r̄ ipsaz habere efficaciam ad pducendū feruētioris dilectōis actum. augetur ḡ eēntialiter: nō qd̄ez ita q̄ esse incipiat vel esse desinat in subiecto: sicut obiectio illa pcedit. sed ita q̄ magis ac magis in subiecto esse incipiat.

Ad quintum sic pceditur. Videtur q̄ charitas augetur p additiōem. Sicut. n. est augmentum fm q̄ritatem corpalem: ita fm q̄ritatem virtutalem. sed augmentū q̄ritatis corpalis fit p additiōem. Dicit. n. p̄s in p̄ de generatōe q̄ augmentū est p̄riti magnitudini additamentum. ergo et augmentum charitatis qd̄ est fm virtutalem q̄ritatem erit p additiōem. ¶ Charitas in anima est qd̄dā spūale lumē: fm illud. i. Joan. z. Qui diligit fratrem suū in lumine manet. sed lumē crescit i aere p additiōez: sicut i domo lumē crescit alia cādela supaccēsa. ergo etiā charitas crescit in aia p additiōem. ¶ Augere charitatem ad deum p̄tinet: sicut r̄ ipsam creare: fm illud. z. ad Cor. 9. Augēbit incrementa frugū iustitie vestre: sed deus p̄ infundēdo charitatem aliqd̄ facit in aia qd̄ ibi prius nō erat. ergo etiā augendo charitatem aliqd̄ ibi facit qd̄ prius nō erat. ergo charitas auget p additiōem. ¶ Sed cōtra est q̄ charitas ē forma simplex. simplex aut̄ additūz simplici nō facit aliqd̄ maius: vt p̄batur in. 6. phy. ḡ charitas nō augetur per additiōez. ¶ R̄ n̄. dōm q̄ omnis additio est alicuius ad aliquid. vnde in omni additiōe o3 saltem p̄intelligere distinctionem eorum quorum vnum additur alteri ante ipsam additiōem. si ergo charitas addatur charitati: o3 presupponi charitatem additam vt distinctam a charitate cui additur: nō qd̄em ex necessitate fm esse: sed saltem fm intellectum. posset enim deus etiā quāritatem corpalem augere addendo aliquā magnitudinem nō prius exītem: sed tunc creatam: que quāuis prius non fuerit in rerū natura: h3 tamē in se vnde eius distinctio intelligi possit a quāritate cui additur: si ergo charitas addatur charitati o3 presupponere ad minus fm intellectuz distinctionē vnius charitatis ab alia. Distinctio aut̄ iformis ē duplex. vna qd̄em fm sp̄z. alia aut̄ fm numez. distinctio qd̄em fm sp̄m in habitib⁹ ē fm obiectoz diuersitatē. distinctio vō fm numez est fm diuersitatē subti. p̄t̄ ḡ p̄t̄inere q̄ aliq̄s habit⁹ p additiōem auget dū extendit ad q̄ daz obta ad que p̄s se nō extendebat. r̄ sic auget scia geometrie i eo q̄ de nouo icipit scire aliq̄ geometricalia q̄ p̄s nesciebat. hoc aut̄ nō p̄t̄ dici de charitate: q̄ etiā minima charitas se extendit ad oia illa q̄ sunt ex charitate diligēda. nō ḡ talis additio i augmento charitatis p̄t̄ intelligi presupposita distinctiōe fm sp̄z charitatis addite ad eā cui additur. relinquitur ḡ q̄ si fiat additio charitatis ad charitatē q̄ hoc fit presupposita distinctiōe fm numez q̄ est fm diuersitate subtoz: sicut albedo augetur p hoc q̄ albus addit̄ albus q̄uis hoc augmento nō fiat aliqd̄ magis albu. Sed hoc i p̄posito dici nō p̄t̄: q̄ subm charitatis nō ē nisi mēs rōnalis: vnde tale charitatis augmentū fieri nō possz: nisi p hoc q̄ vna mens rōnalis alteri adderet: qd̄ est impossibile: q̄uis etiā si cēt possibile tale augmentum faceret maiorē diligentē: nō aut̄ magis diligētē. Relinquitur ergo q̄ nullo charitas augeri p̄t̄ p additiōem charitatis ad charitatē: sicut qd̄am ponit. Sic ergo charitas auget solū p hoc q̄ subm magis ac magis p̄cipat charitatē. i. fm q̄ magis reducit̄ in actum illius ac magis subdit̄ illi. hic. n. est augmenti modus p̄p̄t̄ cuiuslibet forme que intēdit̄ eo q̄ esse hui⁹ forme totalr̄ cōsistit in eo q̄ inheret susceptibili. r̄ ideo cum magnitudo rei cōsētur eē ipsi⁹ forme formā esse maiorē: hoc est eā magis inesse susceptibili: nō aut̄ aliā formā adue-

nire. hoc. n. esset si forma h̄ret aliquā q̄ritates ex seipsa nō p̄comparatiōem ad subm. Sic ergo r̄ charitas augetur per hoc q̄ intēditur i subo. r̄ hoc est ipsam augeri fm essentia. nō aut̄ p hoc q̄ charitas addat̄ charitati. ¶ Ad p̄. ḡ dōm q̄ q̄ritas corpalis h3 aliqd̄ in quātum est q̄ritas: r̄ aliqd̄ in quātum est forma accidentalis. in quātum est quātitas h3 q̄ sit distinguibilis fm situm vel scōm numerū. r̄ ideo hoc modo cōsideratur augmentum magnitudinis per additiōem: vt p̄s in aialibus. in quātuz vero est forma accidentalis est distinguibilis solum scōm subm. r̄ scōm hoc h3 p̄rium augmentum sicut r̄ alie forme accidentales per modum intensiōis eius in subiecto: sicut p̄s in his que rare fiunt: vt probatur in. 4. phy. r̄ similiter scietia h3 quātitate in quātum est habitus ex p̄te obtoz. r̄ sic augetur p additiōem in quātum aliq̄s plura cognoscit. h3 etiā quātitatem in q̄rituz est quedā forma accidentalis ex eo q̄ inest subto. r̄ scōm hoc augetur in eo qui certius eadem scibilia cognoscit nunc q̄ prius. similiter etiā r̄ charitas habz duplicem quātitatem: sed scōm eā que est ex p̄te obiecti nō augetur: vt dictum est. vnde relinquitur q̄ per solā intensiōez augetur. ¶ Ad scōm dōm q̄ additio luminis ad lumē p̄t̄ intelligi sic q̄ intenditur in aere p̄pter diuersitatem luminarium causantiuz lumen. sed talis distinctio non h3 locū in proposito: q̄ non est nisi vnum luminare in fluens lumē charitatis. ¶ Ad tertiū dicēdum q̄ in fusio charitatis importat quādā mutationem scōm habere charitatem r̄ nō h̄ere. r̄ ideo o3 q̄ aliquid adueniat qd̄ p̄t̄ nō ifuit. s3 augmentatio charitatis importat mutationem scōm magis r̄ minus habere. r̄ ideo non oportet q̄ aliquid in sit qd̄ prius nō in fuerit: s3 q̄ magis in sit qd̄ p̄s minus inerat. r̄ hoc est q̄ facit deus charitatem augēdo. s. q̄ magis in sit: r̄ q̄ perfectius similitudo spiritus sancti participetur in anima.

Ad sextum sic pceditur. Videt̄ q̄ quolibet actu charitatis charitas auget̄. Quod enī potest id qd̄ maius est: p̄t̄ id qd̄ minus est. s3 quilibet act⁹ charitatis potest mereri vitam eternam que maius est q̄ simplex charitatis augmentū: q̄ vita eterna includit charitatis perfectionez. ergo multo magis quilibet actus charitatis charitatem auget. ¶ Sicut habitus virtutum acq̄situr generatur ex actibus: ita etiam augmentum charitatis causatur per actum charitatis. sed quilibet act⁹ virtuosus operatur ad virtutis generationem. ergo etiā qui libet actus charitatis operatur ad charitatis augmentū. ¶ H̄eg. dicit q̄ in via dei stare retrocedere est: sed nullus vuz mouetur actu charitatis retrocedit. ergo quicūq̄ mouetur actu charitatis pcedit in via dei. ḡ quolibet actu charitatis charitas auget̄. ¶ Sed cōtra est q̄ effectus non excedit virtutem eā. sed quādoq̄ aliquis actus charitatis cum aliquo tepore vel remissione committitur. non ḡ perducit ad excellentiorem charitatem: sed magis disponit ad minorem. ¶ R̄ n̄. dōm q̄ augmentum spirituale charitatis quodāmodo simile est corporali augmento. augmentum autem corporale in animalibus r̄ plantis nō ē motus cōtinuus: ita. s. q̄ si aliquod tantum augetur in tāto tepore: necesse sit q̄ p̄portionaliter in qualibet p̄te illius aliqd̄ augetur: sicut contingit in motu locali: sed per aliquod tempus natura operatur disponēs ad augmentū r̄ nihil augetur actu. r̄ postmodum producit in effectum id ad quod disposuerat augendo ipz animal vel plāta: in actu: ita etiā nō quolibet actu charitatis charitas auget̄: s3 quilibet actus charitatis disponit ad charitatis augmentū: in q̄rituz ex vno actu charitatis hō reddit̄ p̄mptior itez: ad agendū h3 charitatem: r̄ habilitate crescētē hō p̄mptit in actu feruētiorē dilectiōis quousq̄ concē ad charitatis p̄fectū: r̄ tūc charitas auget̄ in actu. ¶ Ad p̄. ḡ dōm q̄ quilibet actus charitatis meret̄ vitam eternā nō qd̄ statim exhibēda: s3 suo tpe: illi

etiam quilibet actus charitatis meref charitatis augmētum: nō tamē statim augetur: sed qñ aliqs conatur ad huiusmodi augmētus. ¶ Ad 2^m dōm q in generatiōe virtutis acquisite nō quilibet actus plet generatōes virtutis: sed quilibet opatur ad eā vt disponens: r vltim^o q est perfectior agēs in virtute oīum pcedētius reducit eā in actū: sicut etiā est in multis guttis cauāribus lapidē. ¶ Ad tertium dōm q in vīs dei pcedit aliqs: nō solū dū actu charitas eius agef. s; ēt dum disponit ad eius augmētum.

Ad septimum sic pcedit. Videt q charitas nō augetur in infinitū. Dis enim mot^o ē ad aliqū finē r terminū: vt dicit in z. metaph. sed augmētus charitatis est qdam mot^o. ergo tēdit ad aliqū finē r terminū. ergo charitas in infinitū nō augetur. ¶ Nulla forma excedit capacitātē sui subī: s; capacitās creature rōnalis q ē subī charitatis ē finita. ergo charitas in infinitū augeri nō potest. ¶ Omne finitū p cōtinuum augmētū pōt ptingere ad qritatē alteri^o finiti qritūm q maioris: nisi forte id qd accreuit p augmētus semp sit minus r minus: sicut pbs dicit in 3. phy. q si vni lineē addat qd subtrahit ab alia lineā q in infinitū diuidit: in infinitū additione facta nunq ptingetur ad quādam determinatam quantitātē que est composita ex duabus lineis diuersis: ea. s. ex qua addit. r ea cui addit qd ex alia subtrahitur: quod in proposito non contingit. non enim necesse ē vt fm charitatis augmētū sit minus q prius: sed magis probabile est q sit equale aut maius. cū ergo charitas patrie sit quiddam finitū: sed charitas vie in infinitū augeri pōt. sequit q charitas vie possit sibi adquare charitates patrie: qd est inconueniens. non ergo charitas vie in infinitū pōt augeri. ¶ Sed contra est qd apłs dicit ad phil. 3. Non q ias acceperim: aut ias perfectus sim: sequoz aut si quo mō comprehendam: vbi dicit glo. Nemo fidelū est multū peccerit dicat sufficē mibi. q. n. hoc dicit de via exit aī finē: q semp charitas in via pōt magis ac magis augeri. ¶ Rūdeo dicēdū: q terminus augmēto alicuius forme pōt pfigi triplr. Uno mō ex rōne ipsi^o forme q hz terminatā mensurā ad quā cū peruentū fuerit nō pōt vltra procedi in forma: sed si vltra pcessum fuerit pueniet ad aliā formā: sicut p3 in palloze cuius terminos per continuaz alterationē aliqs transit vel ad albedinē vlt ad nigredinē pueniēs. Alio modo ex pte agentis cui^o virtus non se extendit ad vltērius augēdū formā in subiecto. Tertio ex parte subiecti quod non est capax vltērius perfectionis. nullo aut isto p modo pponit termin^o augmēto charitatis in statu vie. ipsa. n. charitas fm rōnez p pte spēi terminū augmētū nō hz: est enī picipatio quedā infinite charitatis q est spūs scūs. s; etiā causa agēs charitates ē infinite vtutis. s. deus. s; etiā ex parte subī termin^o huic augmēto pfigi nō pōt. qz semp charitate exerceēte sup exerceit habilitas ad vltērius augmētum. vñ relingtur q charitatis augmēto nullus termin^o pfigat in hac vita. ¶ Ad primum ergo dōm: q augmētum charitatis est ad aliqū finem: sed ille finis nō est i hac vita sed futura. ¶ Ad scōm dōm: q capacitās creature rōnalis per charitates auget: qz per ipam cor dilatā: fm illud. z. ad Cor. 6. Cor nrm dilatātū est. r iō adhuc vltēri^o manet habilitas ad mai^o augmētum. ¶ Ad 3^m dōm: q rō illa pcedit in his q habent qritatē eiusdē rōnis: nō aut in his q habēt diuersaz rōnem qritatis: sic lineā qritūm qz crescat nō attingit qritatē supficiē: nō est aut eadē rō qritatis charitatis vie q sequit cognitionē fidei: r charitatis patrie q sequit visionem apertā. vnde nō sequitur ratio.

Ad octauum sic pcedit. Videt q charitas in hac vita nō possit eē pfecta. Maxime enī hec pfectio in apłs fuisse. sed in eis nō fuit. Dic

. n. apłs ad phil. 3. Nō q iā cōprehēderim aut pfect^o sim. ergo charitas in hac vita pfecta esse nō pōt. ¶ Aug. dicit in li. 83. q. De nutrimentū charitatis ē diminutio cupiditatis: pfectio nulla cupiditas. sed hoc nō pōt esse in hac vita: in qua sine peccato viuere nō possum^o: s; illud. i. Joan. pmo. Si dixerim^o: qm peccatū nō habem^o ipsi nos seducimus. oē aut peccatū ex aliqua iordinata cupiditate pcedit. ergo in hac vita charitas pfecta esse nō pōt. ¶ Illud qd iam pfectum est nō hz vltērius crescere. sed charitas in hac vita semp pōt augeri: vt dcm est. ergo charitas in hac vita nō pōt esse perfecta. ¶ Sed est qd Aug. dicit su per pmā cañ. Joan. Charitas cū fuerit roborata pficiē. cū aut ad perfectionē venerit dicit cupio dissolui r eē cū xpo. sed hoc possibile est in hac vita: sic in paulo fuit. ergo charitas in hac vita nō pōt esse pfecta. ¶ Rūdeo dōm q pfectio charitatis pōt itelligi duplr. vno mō ex parte diligibilis. Alio mō ex parte diligētis. Ex parte qdē diligibilis pfecta est charitas vt diligat aliqd qritūm diligibile est. de^o aut tantū diligibilis est qritū bon^o est: bonitas aut ei^o ē infinita. vñ infinite diligibilis est. nulla enī creatura pōt cū diligere infinite: cū qlibz vñ creata sit finita: vñ per hūc modū nulli^o creature charitas pōt esse pfecta: sed solū charitas dei qua seipm diligit. Ex parte vō diligētis: tūc ē charitas pfecta qñ diligit tātū qritūm pōt. Qd qdem cōtingit triplr. Uno mō sic: q totū cor hois actualr semp seraf i deum. r hec est pfectio charitatis patrie q nō est possibilis in hac vita: in qua ipossibile ē ppter hūane vite infirmitatem semp actu cogitare de deo r moueri dilectōe ad ipm. Alio mō: vt homo studiū suū dputet ad vacādū deo r rebus diuinis: ptermittis alyis nisi qritūm necessitas pntis vite regrit. r ista ē pfectio charitatis q ē possibilis in via: nō tñ est cōis oib^o hūitibus charitatē. 3° mō ita q habitualr aliqs totū cor suū ponat i deo: ita. s. q nihil cogitet vlye lit qd diuie dilectōi sit hūi. r hec pfectio est cōis oib^o charitatem hūitib^o. ¶ Ad pmū ergo dōm: q apłs negat de se pfectionē pte. vñ glo. ibidē dicit: q pfect^o erat viator: s; nō dum ipsi^o itineris pfectōe puentoz. ¶ Ad 2^m dōm: q hoc dicit ppter peā venialia q nō hūitū habitū charitatis: sed actū. r ita nō repugnāt pfectōi vie: s; pfectōi pte. ¶ Ad tertium dōm q pfectio vie non est pfectio simplr. r ideo semper habet quo crescat.

Ad nonum sic pcedit. Videt q icōueniēter distinguant tres grad^o charitatis. s. charitas icipiēs: pficiēs: r pfecta. Inter pm^o. n. charitatis r ei^o vltimā perfectionē sūt multi grad^o medij. nō ergo vnū solum mediū debuit poni. ¶ Statim cū charitas icipit esse icipit ēt pficere: nō ergo d3 distigui charitas pficiēs a charitate icipiēte. ¶ Quātūcumq aliqs hēat in hoc mūdo charitatē pfectam pōt ēt ei^o charitas augeri: vt dictum est: sed charitatē augeri est ipsam pficere. ergo charitas pfecta nō d3 distingui a charitate proficiēte. incōueniēter q p dicit tres gradus charitatis assignant. ¶ Sed cōtra est qd Aug. dicit sup pmā cañ. Joan. Charitas cū fuerit nata: nutrit: qd pntet ad incipiētes cū fuerit nutrita roborat: qd pntet ad pfectos: cū fuerit roborata perficit: qd pntet ad pfectos. ergo est triplex gradus charitatis. ¶ Rūdeo dōm: q spirituale augmētū charitatis cōsiderari pōt qritū ad aliqd simile corporali hois augmēto: qd qdē qritū in plurimas partes distingui possit. hz tamē aliquas determinatas distinctiones fm determinatas actiōes vlt studia ad que homo perducit per augmētū. Sicut infans etas dicit anteq habeat vsū rōnis. postea autē distinguit aliū status hois quādo iam incipit loqui r rōne vltiterū tertius status eius est pubertas: cū iam incipit posse generare: r sic deinde quousq pueniat ad perfectum. Ita etiā r diuersi gradus charitatis distinguunt fm diuersa

studia ad que homo pducit per charitatis augmētus. Nā pmo qdem incūbit homini studiū pncipale ad recedēdus a peccato ⁊ resistēdum cōcupiscētis ei⁹. q in hriū charitatis mouēt. ⁊ hoc p̄tinet adicipiētes in qb⁹ charitas est nutrienda vel fouēda ne corrupat. Scdm aut studiū succedit: vt homo pncipalr itendat ad hoc q in bono pficiat. ⁊ hoc studiū p̄tinet ad pficiētes: q ad hoc pncipalr itendunt: vt in eis charitas p augmētū robozet. Tertius aut studiū est vt hō ad hoc pncipalr itendat vt deo ibereat ⁊ eo fruaf. ⁊ hoc p̄tinet ad pfectos q cupiūt dissolui ⁊ esse cū xpo. Sicut ē videm⁹ in motu corporeali q p̄mū est recessus a termino: scdm aut est appropinq̄tio ad aliū terminum. tertiu est qes in termino. ¶ Ad p̄mū ergo dōm q ois illa determinata distinctio: q̄ pōt accipi in augmēto charitatis cōprehēdit sub istis trib⁹ q̄ dicta sunt: sic ē ois diuisio cōtinuoz cōprehēdit sub tribus his: p̄n⁹ medio: ⁊ fine: vt p̄hs dicit in p̄mo de celo. ¶ Ad 2^m dōm: q̄ illis in qb⁹ charitas icipit q̄uis pficiant: pncipalioz tñ cura iminet vt resistant peccatis: quoz ipugnatōe inq̄tant: s; postea hanc ipugnatōe min⁹ sentiētes iā quasi securi⁹ itendūt ad pfectū: ex vna tñ parte faciēs opus: ⁊ ex alia pte hntes manū ad gladium: vt d̄r in Esdra de edificatorib⁹ hierusalem. ¶ Ad 3^m dōm: q̄ perfecti ē in charitate pficiūt: sed nō est ad hoc pncipalis eoz cura: s; iam eozū studiū circa hoc maxie versat: vt deo ibereant. ⁊ q̄uis ē hoc q̄rant inicipiētes ⁊ pficiētes: tñ magis sentiūt circa alia suā sollicitudinē: incipientes quidem de vitiatione peccatoz: proficentes vero de profectu virtutum.

Ad decimum sic p̄cedit. Videtur q charitas possit diminui. Cōtraria enī natura sunt fieri circa idē: sed augmētatio ⁊ diminiutio sūt tria: cum ergo charitas augetur: vt d̄m est supra: vt ē q̄ possit diminui. ¶ S. Aug. io. cōfess. ad deū loquēs dīc. Min⁹ te amat q̄ tecuz aliqd amat. ⁊ in lib. 83. q. dicit: q̄ nutrimentū charitatis est diminutio cupiditatis: ex quo vt q̄ ē econuerso augmētū cupiditatis sit diminiutio charitatis: s; cupiditas q̄ amat aliqd aliud q̄ deus pōt in hōie crescere. ergo charitas pōt diminui. ¶ S. Sic Aug. dīc. s. sup̄ Hei. ad lram. Nō ita de opat hōiem iustū iustificādo eū: vt si abscesserit maneat in absente: qd̄ faē. Ex quo pōt accipi q̄ eodē mō deus opat in hōie charitatē ei⁹ cōseruando quo opat p̄mo ei charitatem ifundēdo: s; in p̄ma charitatis ifusioe min⁹ se p̄paranti de⁹ minozē charitatē ifundit. q̄ ē in cōseruatōe charitatis min⁹ se p̄paranti minozē charitatem p̄seruat. pōt ergo charitas diminui. ¶ Sed 3^e q̄ charitas in scriptura igni cōparat: s; illud Lanti. s. Lāpades ei⁹. s. charitatis: lāpades ignis atq; flāmarū. s; ignis q̄ diu manet semp̄ ascēdit. ergo charitas q̄ diu manet ascēdere pōt: sed descēdere. i. diminui nō pōt. ¶ R̄n⁹ dōm: q̄ q̄ntitas charitatis quā hz in cōparatōe ad oīm p̄prium minui nō pōt sic nec augeti: vt supra d̄m est: sed cū auget scdm q̄ntitatem quā hz per cōparatōe ad subūm: hoc opz p̄siderare vtrum ex hac pte diminui possit. si aut̄ diminiuat opz q̄ vel diminiuat per aliquē actū: vel per solā cessatōe ab actu. per cessatōe qdem ab actu diminiunt virtutes ex actibus acq̄site: ⁊ q̄nq; ē corrupunt: vt supra d̄m ē. vñ de amicitia p̄hs dicit i. s. ethi. De multis amicitias iappelatio soluit. i. nō appellare amicu: vel nō colloq; ei: s; hoc iō est: qz p̄seruatio vniuscuiusq; rei depēdet ex sua cā. cā aut̄ vtrius acq̄site est act⁹ humanus. vñ cessantibus humanis actib⁹ vtrius acq̄sita diminiuit. ⁊ tandē totalr corrupit. sed hoc in charitate locū nō hz. qz charitas nō causat ab hūanis actibus: sed solū a deo: vt supra d̄m est. Vñ relinquitur q̄ ē cessante actu: p̄pter hoc nec diminiuit nec corrupit: si desit peccatū in ipsa cessatōe. Relinquitur ergo q̄ diminiutio charitatis nō possit causari nisi vel a deo vel ab aliquo

peccato: a deo qdem nō causat aliqs defectus in nobis: nisi per modum pene fin q̄ subtrahit grām in penā pcti. vñ nec ei cōpetit diminnere charitatē: nisi per modū pene: pena aut̄ debet pctō. vñ de relinquitur q̄ si charitas diminiatur q̄ cā diminiutōis eius sit peccatū: vel effectiue vel meritoie: neutro aut̄ mō peccatū mortale diminiuit charitatem: sed totalr corrupit ipsam ⁊ effectiue: qz oē peccatū mortale hriaf charitati: vt ifra dicit: ⁊ etiā meritoie: qz q̄ peccando mortāl aliqd ⁊ charitatem agit: dignū ē vt ds ei subtrahat charitatem. s; etiā nec per peccatū veniale charitas diminiui pōt: neq; effectiue neq; meritoie. Effectiue quidem nō: qz ad ipsam charitatem nō attingit. charitas. n. est circa finem vltimum. veniale aut̄ peccatū est quedā inordinatio circa ea q̄ sunt ad finem: nō aut̄ diminiuit amor finis ex hoc q̄ aliquis inordinatōe aliquā cōmittit circa ea que sunt ad finē. sicut aliqñ cōtingit q̄ aliq̄ ifirmi multū amātes sanitatē iordiate tñ se hnt circa die te obseruationē: sicut etiā in speculatiuis sciētis falsē opinionones circa ea q̄ deducunt ex pncipis nō diminiuit certitudinē pncipioz. s; etiā veniale pctū nō merei diminiutionē charitatis. cū enī aliqs delingit in minoz: non merei detrimētū pati in maiori. de⁹ enī nō plus se auertit ab hōie q̄ hōie auertit se ab ipso. vñ de q̄ iordinate se hz circa ea q̄ sunt ad finē: nō merei detrimētū pati in charitate p̄ quā ordinaf ad vltimū finē. Vñ d̄m est q̄ charitas nullo mō diminiui possit directe loquendo. potest tñ idirecte dici diminiutio charitatis dispō ad corruptionē ipsius que fit vel p̄ pctā venialia vel ē p̄ cessatōe ab exercitio operum charitatis. ¶ Ad p̄mū ergo dōm: q̄ cōtraria sunt circa idē q̄n subz equalr se hz ad vtrūq; hrioz: s; charitas nō eodē mō se hz ad augmētū ⁊ diminiutionē. pōt enī habere cām augetē: sed nō pōt habere cām minuentē: sicut dictū ē: vñ de ratio nō sequit. ¶ Ad scdm dōm: q̄ duplex ē cupiditas. Vna qdem q̄ finis in creaturis cōstituit: hec mortificat totaliter charitatē: cū sit venenū ipsius: vt Aug. dicit ibidem. Et hoc facit q̄ deus minus amet. s. q̄ d̄z amari ex charitate: nō qdem charitatem diminuendo: sed eaz totaliter tollēdo: ⁊ sic intelligendum ē quod dicitur. Minus te amat q̄ tecū aliquid amat: subdit enī qd̄ nō p̄pter te amat: quod nō cōtingit in pctō veniali: sed soluz imortalis. quid enim amatur in peccato veniali p̄pter deum: amatur habitu: tñ nō actu. Est aut̄ alia cupiditas venialis pcti que semp̄ diminiuit p̄ charitatē: sed tñ talis cupiditas charitatē diminuere nō pōt rōne iaz dicta. ¶ Ad tertiu dōm q̄ in infusione charitatis requirit motus liberi arbitry: sicut supra dictum est. ⁊ ideo illud qd̄ diminiuit intensiōes liberi arbitry: dispositiue opatur ad hoc q̄ charitas ifundenda sit minor: s; ad cōseruationē charitatis non requirit motus liberi arbitry: aliqñ nō remaneret in dormitibus: vñ de p̄peditmentū intensiōis mot⁹ liberi arbitry non diminiuitur charitas.

Ad vndecimum sic p̄cedit. Videtur q̄ charitas semel habita non possit amitti. Si enim amittit non amittit nisi p̄pter pctū: sed ille q̄ hz charitatem nō potest peccare. Dicitur enim. i. Joan. 3. Omnis enī qui natus est ex deo pctū non facit: quia semen ipsius in eo manet: ⁊ non potest peccare: quoniam ex deo natus est. charitatē aut̄ nō habet nisi filij dei ipsa enim est que distinguit inter filios regni ⁊ filios perditionis: vt Augusti. dicit in. is. de tri. ergo ille qui habet charitatem non pōt eam amittere. ¶ S. Aug. dicit in. s. de tri. q̄ dilectio si non est vera: dilectio dicenda non ē: s; sicut ipse dicit in epistola ad Julianū comitez: Charitas q̄ deficere potest nunq; vera fuit. ergo neq; charitas fuit: si ergo charitas semel habeat nunq; amittit. ¶ S. Greg. dicit in homel. p̄tecostes: q̄ amor dei magna operatur si

est: si desinit operari charitas non est: sed nullus magna operando amittit charitatem. ergo si charitas insit amitti non potest. **C. P.** Libere arbitrium non inclinatur ad peccatum: nisi per aliquod motum ad peccatum: sed charitas excludit omnia motiva ad peccatum: et amor sui et cupiditates: et quicquid aliud homini est. ergo charitas amitti non potest. **C. Sed** est quod dicitur apud apostolum. 2. Cor. 13. Dabo aduersus te pauca quod prima charitatem reliquisti. **C. R. n.** dicitur quod per charitatem spiritus sanctus in nobis habitat ut ex supra dictis patet. Triplex ergo possunt considerari charitatem. Uno modo ex parte spiritus sancti mouentis animam ad diligendum deum et ex hac parte charitas impeccabilitate habet ex virtute spiritus sancti que infalibiliter operatur quodcumque voluerit: unde impossibile est hec duo simul esse vera: quod spiritus sanctus velit aliquem mouere ad actum charitatis: et quod ipse charitatem amittat peccando. nam donum pfeueratitae computat iter beneficia dei quod certissime liberant quicquid liberant: ut Aug. dicit in libro de predestinatione sanctorum. Alio modo potest considerari charitas secundum propriam rationem: et sic charitas non potest aliquid nisi id quod pertinet ad charitatis rationem: unde charitas nullo modo potest peccare: sicut nec calor potest infrigidare. et sic etiam iniustitia non potest bonum facere: ut Aug. dicit in libro de sermone domini in monte. Tertio modo potest considerari charitas ex parte subiecti quod est vertibile secundum arbitrium libertatem. Potest autem attendi comparatio charitatis ad hoc subiectum: et secundum vniuersalem rationem quo comparatur forma ad materiam: et secundum specialem rationem quo comparatur habitus ad potentiam. Est autem de ratione forme quod sit in subiecto amissibiliter quoniam non replet totam potentialitatem materie: sicut patet in formis generabilium et corruptibilium: quod materia hoc recipit vnam formam quod remanet in ea potentia ad aliam formam: quasi non repleta tota materia potentialitate per vnam formam: et ideo vna forma potest amitti per accptionem alterius. sed forma corporis celestis: quod replet totam materiam potentialitatem: ita quod non remanet in ea potentia ad aliam formam: inamissibiliter insit: sic ergo charitas patrie: quod replet totam potentialitatem rationis mentis: in quantum. scilicet. omnis actualis motus eius fertur in deum: inamissibiliter habet. charitas autem vite non sic replet potentialitatem sui subiecti: quia non semper actu fertur in deum: unde quoniam actu in deum non fertur: potest aliquid occurrere per quod charitas amittatur. Habitum vero proprium est ut inclinatur potentiam ad agendum quod conuenit habitui in quantum facit aliquid videri bonum quod ei conuenit: malum autem quod ei repugnat. Sicut enim gustus diiudicat sapes et sua dispositio: ita mens hominis diiudicat de aliquo faciendo secundum suam habitualem dispositionem. Unde philosophus dicit in 3. ethi. quod qualis vnusquisque est talis finis vult ei. ibi ergo charitas inamissibiliter habet: vbi id quod conuenit charitati non potest videri nisi bonum. scilicet. in patria: vbi deus vult per eam quod est ipsa eentia bonitatis: et ideo charitas patrie amitti non potest: charitas autem vite in eodem statu non vult ipsa eentia dei bonitatis esse eentia: potest amitti. **C. Ad** primum ergo dicitur: quod auctoritas illa loquitur per spiritum sanctum: et seruatio a peccato immunes reddunt quos ipse mouet: spiritus ipse voluerit. **C. Ad** secundum dicitur: quod charitas quod deficere potest ex ipsa ratione charitatis vera charitas non est. hoc. n. est si hoc in suo amore habet quod ad tempus amaret. et postea amare desineret: quod non esset vere dilectio: sed si charitas amittatur ex mutabilitate subiecti: propositum charitatis: quod in suo actu includit: hoc non repugnat veritati charitatis. **C. Ad** tertium dicitur: quod amor dei semper magna operatur in proposito: quod pertinet ad rationem charitatis: non tamen semper magna operatur in actu propter conditionem subiecti. **C. Ad** quartum dicitur: quod charitas secundum rationem sui actus excludit omne motum ad peccatum: sed quoniam contingit quod charitas actu non agit: et tunc potest iteruenire aliquod motum ad peccatum: cui si presentia charitas amittitur.

Ad duodecimum sic procedit. Videtur quod charitas non amittatur per vnus

actum peccati mortalis. **Di. n.** Origenes in per parare bonum. Si autem satietas capit aliquem ex his quod in summo profecto: constitit gradu non arbitror quod ad subitum quod euacuetur aut decidat: sed paulatim ac et per partes eum decidere necesse est. sed homo decidit charitatem amittens. ergo charitas non amittitur per vnus solum actum peccati mortalis. **C. P.** Leo papa dicit in sermone de passione alloquens Petrum. Vidit in te dominus non fidem fictam: non dilectionem auerfam: sed constantiam fuisse turbatam: abundauit fletus vbi non deficit affectus: effectus charitatis lauit verba formidinis. Et ex hoc accepit Ber. quod dixit in Petro charitatem non fuisse extinctam: sed sopitam. sed Petrus negando christum peccauit mortaliter. ergo charitas non amittitur per vnus actum peccati mortalis. **C. P.** Charitas est fortior: quod virtus acquisita: sed habitus virtutis acquisite non tollit per vnus actum peccati mortalis. ergo multo minus charitas tollit per vnus actum peccati mortalis. **C. P.** Charitas importat dilectionem dei et proximi: sed aliquis committens aliquod peccatum mortale: retinet dilectionem dei et proximi: ut videtur. Inordinatio enim affectus circa ea que sunt ad finem non tollit amorem finis: ut supra dicitur. ergo potest remanere charitas ad deum existente peccato mortali per inordinatam affectionem circa aliquod temporale bonum. **C. P.** Virtutis theologice obiectum est vltimus finis: sed alie virtutes theologice. scilicet. fides et spes non excludunt per vnus actum peccati mortalis: imo remanent in formis. ergo et charitas potest remanere in formis: et vnus peccato mortali perpetrato. **C. Sed** per peccatum mortale fit homo dignus morte eterna: sed illud Ro. 6. Stipendia peccati mors: sed gloriabitur habitus charitatem habet meritum vite eterne. **Di. n.** Joan. 14. Si quis diligit me diliget a patre meo: et ego diligam eum: et manifestabo ei meipsum. In qua quidem manifestatio vita eterna consistit: sed illud Joan. 17. Dec est vita eterna ut cognoscatur te verum deum et quem misisti Iesum christum. nullus autem potest esse simul dignus vita eterna et morte eterna. ergo impossibile est quod aliquis habeat charitatem cum peccato mortali: tollit ergo charitas per vnus actum peccati mortalis. **C. R. n.** dicitur quod vnus habitus per aliud habitum supueniens tollit: quilibet autem actus peccati mortalis habitus charitati secundum propriam rationem: que consistit in hoc quod deus diligatur supra omnia: et quod homo totaliter illi se subiciat: omnia sua referendo in ipsum. Est ergo de ratione charitatis ut sic diligatur deus quod in omnibus velit se ei subicere: et preceptum eius regulam in omnibus sequi. Quicquid enim habitus preceptis eius: manifeste contrariatur charitati. unde de se habet quod charitatem excludere possit. Et si quidem charitas esset habitus acquisitus ex virtute subiecti dependens: non oportet quod statim per vnus actum contrarium tolleretur. actus enim non directe habitus tollit: sed actus: continuatio autem habitus in subiecto non requirit continuitatem actus. unde ex supueniente contrario actu non statim habitus acquisitus excluditur: sed charitas cuius sit habitus infusus dependet ex actione dei infundentis: qui sic se deus in infusione et conseruatione charitatis: sicut sol in illuminatione aeris: ut dictum est. Et ideo sicut lumen statim cessaret esse in aere per hoc quod aliquod obstaculum poneret illuminationi solis: ita etiam charitas statim deficit esse in anima per hoc quod aliquod obstaculum ponit infusione charitatis a deo in anima. Manifestum est autem quod per quodlibet mortale peccatum quod diuinis preceptis contrariatur ponit preceptis infusione obstaculum: quod ex hoc ipso quod homo eligendo preceptis peccatum diuine amicitie: quod requirit: ut dei voluntatem sequatur: deus est ut statim per vnus actus peccati mortalis habitus charitatis perdat. unde et Aug. dicit. 8. sup. Hen. ad litteras. De homo deo sibi presente illuminatur: absente autem continuo tenebratur: a quo non locorum interualis: sed voluntatis auerstone discedit. **C. Ad** primum ergo dicendum: quod verbum Origenis potest vno modo sic intelligi: quod homo qui est in statu perfecto non subito peccat in actu peccati mortalis: sed ad hoc disponit per aliquam negligentiam prece

dentē: unde p̄ctā venialia dicunt̄ eē dispō ad mortale: si
 cut supra dictū ē. s̄ tñ p̄ vñū actū peccati mortalis si cū cō
 miserit occidit charitate amissa: s̄ q̄ ipse subdit: si aliquis
 brevis lapsus acciderit et cito respiciat: nō penit̄ ruere vi
 det. p̄t̄ aliter dicit q̄ ipse intelligit cū penit̄ euacuari et de
 cidere q̄ sic decidit vt ex malitia peccet. qd̄ nō statim in vi
 ro p̄fecto a p̄ncipio p̄sigit. ¶ Ad 2^m d̄b̄: q̄ charitas amit
 titur dupl̄r. Uno mō directe p̄ actualē cōtēptū: et hoc mō
 Petrus charitatē nō amisit. Alio idirecte: qū cōmittit
 aliq̄ d̄riū charitati p̄pter aliquā passiōē occupatiōē vel
 timoris. et hoc mō Petrus d̄ charitatē faciēs charitatem
 amisit: s̄ eā cito recuperat. ¶ Ad 3^m d̄m: q̄ non q̄libz in
 ordinatio affectionis q̄ est circa ea que sunt ad finē. i. circa
 bona creata p̄stituit p̄ctm̄ mortale: s̄ solū qñ ē talis iordiv
 natio q̄ repugnat diuine volūtati. et hec iordinatio directe
 d̄riatur charitati vt dcm̄ est. ¶ Ad 4^m d̄m: q̄ charitas i
 portat vnionez q̄dam ad deuz: nō aut̄ fides neqz spes. oē
 aut̄ p̄ctm̄ cōstitit in auersione a deo: vt supra dcm̄ ē. et ideo
 oē p̄ctm̄ mortale d̄riatur charitati: non aut̄z omne pecca
 tū mortale contrariatur fidei vel spei. s̄ qd̄ā determinata
 p̄ctā p̄ que habit̄ fidei vel spei tollit̄. sic et p̄ oē p̄ctm̄ moy
 tale habit̄ charitatis tollit̄: vñ p̄z q̄ charitas nō p̄t̄ rema
 nere iformis: cū sit vltima forma virtutuz ex hoc q̄ resp̄
 cit deū in rōne finis vltimi: vt dictum est.

¶ De obiecto charitatis. Questio. XXV.

Deinde considerandū est de ob
 iecto charitatis. ¶ Circa quod
 duo consideranda occurrūt. p̄ qd̄e de his
 q̄ sūt ex charitate diligēda. 2° de ordi
 ne diligēdoz. ¶ Circa p̄mū querūtur
 iz. p̄ vtrū solus de⁹ sit ex charitate di
 ligēdus vel etiā proximus. 2° vtrū cha
 ritas sit ex charitate diligēda. 3° vtrū creature irrōnales
 sint ex charitate diligēde. 4° vtrū aliquis possit ex cha
 ritate dei seipsum diligere. 5° vtrū corpus propriū
 6° vtrū peccatores sint ex charitate diligēdi. 7° vtrū
 peccatores seipos diligant. 8° vtrū inimici sint ex chari
 tate diligēdi. 9° vtrū sint eis signa amicitie exhibēda
 10° vtrū angeli sint ex charitate diligēdi. 11° vtrū demō
 nes. 12° de enumeratione diligēdoz ex charitate.

Ad primum sic procedit. Videtur q̄ dilectio
 charitatis s̄stat in deo et non se ex
 tendat ad proximum. Sicut enim deo debemus amorem
 ita et timorem: secundum illud Deuteronomio. 10. Et nunc
 israel quid dominus deus tuus petit nisi vt timeas et dili
 gas eum: sed ali⁹ est timor quo timef̄ homo: q̄ d̄ timor hu
 manus: et alius timor quo timef̄ de⁹ q̄ est vel seruilis vel fi
 lialis: vt ex supra dictis p̄z. ergo et ali⁹ est amor charitatis
 quo diligit̄ de⁹: et ali⁹ est amor quo diligit̄ proximus. ¶ P̄
 ph̄s dicit in. 8. ethi. q̄ amari est honorari: s̄ alius est ho
 nor q̄ debet̄ deo: q̄ est honor latrie. et ali⁹ est honor q̄ debe
 tur creature: q̄ est honor vtilit̄. ergo et ali⁹ est amor quo di
 ligit̄ de⁹: et alius quo diligit̄ proximus. ¶ P̄. Spes generat
 charitatē: vt h̄f in glo. Matth. 6. sed spes ita h̄f de deo q̄
 reprehēdunt̄ sperātes in hoie: s̄m illud Diere. 17. Male
 dictus hō q̄ cōfidit in hoie. ergo charitas ita debet̄ deo q̄
 ad proximum se nō extendat. ¶ Sed h̄ est qd̄ d̄r. i. Joan. 4.
 Docm̄datū habem⁹ a deo vt q̄ diligit̄ deū: diligat̄ et fr̄z
 suum. ¶ R̄. h̄ d̄m q̄ sic supra dcm̄ est: habit⁹ nō diuersi
 ficant̄ nisi ex hoc q̄ variat̄ sp̄m̄ act⁹. ois. n. actus vni⁹ spe
 ciei ad eūdem habitū p̄tinet: cū aut̄ sp̄s act⁹ ex obo sumat̄
 tur s̄m formalē rōnē ipsi⁹: necesse est q̄ idē sp̄s sit act⁹ qui
 fert̄ in rōnē ob̄i: et q̄ fert̄ in ob̄m sub tali rōne. sic eadem ē
 sp̄s visio qua v̄ lumē et qua v̄ color s̄m lumis rōnē. ratio
 aut̄ diligēdi proximum de⁹ est. hoc. n. debem⁹ in primo di
 ligere: vt in deo sit. vñ manifestū est q̄ idē sp̄s act⁹ est quo

diligit̄ de⁹ et quo diligit̄ proximus. et p̄pter hoc habit⁹ chari
 tatis nō solū se extendit ad dilectionē dei: sed et ad dilectio
 nem proximi. ¶ Ad p̄mum ergo d̄m. q̄ proximus timeri p̄t̄
 dupl̄r: sic et amari. Uno modo p̄pter id qd̄ ē p̄p̄ius sibi
 puta cū aliis timet tyrānū p̄ eius crudelitatem vel cur
 amat ip̄z p̄ cupiditatē acgrēdi aliqd̄ ab eo: et talis timor
 hūanus distinguit̄ a timore dei. et s̄r amor. Alio timet̄
 homo et amat̄ p̄pter id qd̄ est dei in ip̄so: sic cum secularis
 p̄t̄as timet̄ p̄pter ministeriū diuinū qd̄ h̄z ad vindictam
 malefactorū. et amat̄ p̄ iustitiā. et talis timor hois nō disti
 guit̄ a timore dei: sic nec amor. ¶ Ad 2^m d̄m q̄ amor re
 spicit bonū in cōi: sed honor respicit p̄xiū bonū honorari.
 deseret. n. alicui in testimoniū p̄p̄ie v̄tutis. et id amor nō
 diuersificat̄ sp̄e p̄ diuersam q̄t̄itatem bonitatis diuer
 siorū: dūmodo referant̄ ad aliqd̄ vñū bonū cōe: sed ho
 nor diuersificat̄ s̄m p̄p̄ia bona singulorū. vñ eodē amore
 charitatis diligit̄ oēs p̄ximos inq̄tuz referunt̄ ad vñū
 bonū cōe: qd̄ est de⁹. sed diuersos honores diuersis deferi
 mus s̄m p̄p̄iā v̄tutem singulorū. et s̄r deo singularē ho
 norēz latrie exhibemus p̄pter ei⁹ singularē v̄tutē. ¶ Ad
 tertium d̄m q̄ vituperant̄ qd̄ sperāt in hoie: sicut in p̄
 cipali auctore salutis: nō aut̄ qui sperāt in hoie sicut adiu
 uante ministeriali sub deo. et s̄r reprehēsbile eēt siqs̄ p̄xi
 mum diligeret tāq̄ p̄ncipalē finē: nō aut̄ siqs̄ proximi dili
 gat̄ p̄pter deū: qd̄ pertinet ad charitatem.

Ad secundum sic procedit. Videt̄ q̄ charitas
 nō sit ex charitate diligēda. Ea
 enim q̄ sunt ex charitate diligēda duob⁹ p̄ceptis charita
 tis includunt̄: vt p̄z Matth. 22. sed sub neutro eoz chari
 tas p̄tinet̄. qz nec charitas est de⁹: nec est proximus. q̄ chari
 tas nō est ex charitate diligēda. ¶ P̄. Charitas fundatur
 sup̄ cōicationē b̄titudinis: vt supra dcm̄ ē. sed charitas nō
 p̄t̄ esse p̄cepta b̄titudinis. ergo charitas nō ē ex charita
 te diligēda. ¶ P̄. Charitas est amicitia qd̄am: vt supra di
 ctum est. sed nullus p̄t̄ h̄re amicitia ad charitatē vel ad
 aliqd̄ accidēs: qz huiusmodi reamare nō p̄t̄: qd̄ est de rōne
 amicitie: vt d̄r in. 8. ethi. ergo charitas nō est ex chari
 tate diligēda. ¶ Sed h̄ est qd̄ Aug. dicit. 8. de tri. Qui dili
 git̄ proximum: p̄ns est vt et ip̄az dilectionē diligat̄: sed p̄xi
 mus diligit̄ ex charitate. ergo p̄ns ē vt et charitas ex cha
 ritate diligat̄. ¶ R̄. h̄ d̄m q̄ charitas amor qd̄am est:
 amor aut̄ ex nā potētiē e⁹ est actus h̄z q̄ possit supra seip̄s
 reflecti. qz. n. volūtatis ob̄m est bonus v̄l: q̄cqd̄ sub rōne
 boni cōtinet̄ p̄t̄ cadere sub actu volūtatis. et qz ip̄s vel
 le est quoddam bonum p̄t̄ velle se velle: sicut et intel
 ctus: cuius ob̄m est verum: intelligit̄ se intelligere: qz hoc
 etiam est quoddam verum: sed amor etiam ex rōne p̄p̄e
 speciei habet q̄ supra se reflectat̄: quia est sp̄taneus mo
 tus amantis ad amatum. unde ex hoc ip̄so q̄ amat aliqs̄
 amat se amare: sed charitas nō est simplex amor. s̄z habet
 rōnem amicitie: vt supra dcm̄ ē. per ar. amicitia aut̄ amat̄ ali
 quid dupl̄r. Uno. sicut ipse amicus ad quē amicitia ha
 bemus et e⁹ bona volum⁹. Alio. sicut bonum qd̄ amico
 volumus: et hoc mō charitas per charitatem amat̄: et non
 p̄mo: qz charitas est illud bonum qd̄ optamus oibus quos
 ex charitate diligit̄. Et eadem rō est de b̄titudinē: alijs
 virtutibus. ¶ Ad p̄mum ergo dicēdum q̄ de⁹ et proximus
 sunt illi ad quos amicitiaz habemus. sed in illoz dilectio
 ne includitur dilectio charitatis. diligit̄ enim proximi
 et deum: in quantum hoc amamus vt nos et proximus deus
 diligit̄: quod est charitatem habere. ¶ Ad 2^m dicē
 dum q̄ charitas est ipsa cōicatio sp̄ualis vite per quāz ad
 beatitudinem peruenit̄. et ideo amat̄ sicut bonus deside
 ratum oibus quos ex charitate diligit̄. ¶ Ad tertium
 dicēdum q̄ illa procedit s̄m q̄ per amicitiaz amant̄
 illi ad quos amicitiam habemus.

Ad tertium sic procedit. Uidet qd etiaz creature irrationales sint ex charitate diligende. per charitate enim maxime conformamur deo: sed deo diligit creaturas irrationales ex charitate. diligit enim oia qd sunt: vt habet Sap. xi. Et oē qd diligit seipso diligit qd est charitas. ergo nos debemus creaturas irrationales ex charitate diligere. ¶ Charitas principaliter fertur in deū. ad alia autem se extendit sicut qd ad deū pertinet. sicut creatura rationalis pertinet ad deū in quantum habet similitudinem imaginis: ita et creatura irrationalis in quantum habet similitudinem vestigiū. ¶ Sicut charitatis obiectū est deus: ita et fides. sed fides se extendit ad creaturas irrationales: in quantum credimus celū et terrā esse creatas a deo: et pisces et auēs esse productos ex aqua: et gressibilia aialia: et plantas ex terra. ergo charitas etiaz se extendit ad creaturas irrationales. ¶ Sed est qd dilectio charitatis solū se extendit ad deū et ad primum. sicut noie primi nō potest intelligi creatura irrationalis: quia nō cōicitur cū hoīe in vita rationali. ergo charitas nō se extendit ad creaturas irrationales. ¶ Rñ. dōm qd charitas finis pōicta est amicitia qdā. per amicitia autem amatur aliquid dupliciter. vno quod est mō amicus ad quem amicitia habet. et alio mō bona qd amico optant. p̄tio qd nō nulla creatura irrationalis potest ex charitate amari: et hoc triplici rōne: quare vno pertinet cōiter ad amicitia: que ad creaturas irrationales haberi nō potest. p̄ qdē qd amicitia ad eū habet cui volumus bonū: sicut nō p̄prie possumus bonū velle creature irrationali: quia nō est ei p̄prie habere bonū: sicut solū creature rationalis qd est diuina virtū bono: qd habet per liberū arbitriū. et iō p̄b̄s dicit in .z. p̄b̄. qd binōi rebus nō dicitur aliquid bene vel male contingere: nisi finis similitudinē. et qd oīs amicitia fundat super aliquid cōicitōe vite. nihil enim ita p̄prie est amicitie sicut bona vita: vt p̄ p̄b̄. s. et b̄. Creature autem irrationales nō p̄nt cōicitōe h̄re in vita humana qd est sicut rōne. vñ nulla amicitia potest h̄re ad creaturas irrationales: nisi forte finis metap̄b̄oia. Tertia rō est p̄prie charitatis: quia charitas fundat super cōicitōe b̄ritudinis eterne: cuius creatura irrationalis capax nō est. vñ amicitia charitatis nō potest haberi ad creaturā irrationalē. p̄nt tñ ex charitate diligi creaturā irrationalē sicut bona qd alijs volumus: in quantum. s. ex charitate volumus eas cōferuari ad honorē dei et vtilitatē hoīum. et sic etiaz ex charitate deo eas diligit. vñ p̄ rñsio ad p̄m. ¶ Ad 2° dōm: qd similitudo vestigiū nō dat capacitātē vite eterne: sed similitudo imaginis. vñ nō est similis ratio. ¶ Ad 3° dōm: qd fides se potest extendere ad oia quocūq; modo vera. sed amicitia charitatis se extendit ad illa sola que nata sunt h̄re bonū vite eterne. Unde nō est simile.

Ad quartum sic procedit. Uidet qd homo nō diligit seipsum ex charitate. Dicit enim Greg. in quadā homel. qd charitas minus q̄ iter duos haberi nō potest. ergo ad seipsum nullus habet charitatē. ¶ Amicitia de sui rōne importat reamatiōe et equalitatē: vt p̄ b̄. s. et b̄. que quidē nō possunt esse hoī ad seipsum. sicut charitas amicitia quedā est: vt supra dictū est. qd ad seipsum aliquis charitatē habere nō potest. ¶ Illud qd ad charitatē pertinet nō potest esse vitupabile: quia charitas nō alit p̄prie: vt dicitur. i. ad Loz. i. sed amare seipsum est vitupabile. Dicitur. n. z. ad Thimo. 3. In nouissimis diebus instabūt t̄pa p̄culosa: et erūt hoīes amātes seipsum. ergo hō nō potest seipsum diligere ex charitate. ¶ Sed est qd dicitur Leuit. i. Diliges amicum tuum sicut teipsum. sed amicum ex charitate diligimus. ergo et nosipsum ex charitate debemus diligere. ¶ Rñ. dōm: qd cū charitas sit quedā amicitia sicut dictum est: dupliciter possumus de charitate loqui. Vno mō sub cōi rōne amicitie. et finis hoc dōm est: qd amicitia p̄prie nō habet ad seipsum: sed aliquid in ius amicitia: quia amicitia vnione qdā importat. Dicit enim Dio. qd amor est v̄tus vni-

tiua. vnicuique autem ad seipsum est vnitas que est potior vnione ad alios. vnde sicut vnitas est p̄ncipiū vnionis: ita amor quo quis diligit seipsum est forma et radix amicitie. in hoc enim amicitia habemus ad alios: quia ad eos nos habemus sicut ad nosipsum. Dicit enim in .z. et b̄. qd amicitia que sunt ad alterum: veniunt ex his que sunt ad seipsum: sicut etiam de principis nō habetur scientia sed aliquid maius: scilicet intellectus. Alio modo possumus loqui de charitate finis propriam rationem ipsius: prout scilicet est amicitia hominis ad deū principaliter: et ex cōsequenti ad ea que sunt dei inter que etiam est ipse homo qui charitatem habet. et sic iter cetera que ex charitate diligit: quasi ad deum pertinet: etiaz seipsum ex charitate diligit. ¶ Ad primum ergo dicendum: qd Greg. loquitur de charitate sicut cōmune amicitie rationē. et finis hoc etiaz procedit secūda ratio. ¶ Ad tertium dicendum: qd amantes seipsum vituperantur in quantum amant se finis naturam sensibilem cui obtemperant: quod non est vere amare seipsum finis naturam rationalem: vt sibi velit ea bona que pertinent ad perfectionem rationis: et hoc modo precipue ad charitatē pertinet diligere seipsum.

Ad quintum sic procedit. Uidet qd hō nō debeat corpus suū ex charitate diligere. Non enim diligimus illū cui cōiuiere nō volumus. sicut hoīes charitatē h̄ntes refugiūt corpus conuicti: finis illud Ro. 7. Quis me liberabit de corpore mortis huius: et Phil. p̄. Desideriū h̄ntis dissolui et eē cū xp̄o. qd corpus n̄m nō est ex charitate diligendū. ¶ Amicitia charitatis fundat super cōicitōe diuine fruitionis: sed huiusmodi fruitiōis corpus princeps eē nō potest. qd corpus nō est ex charitate diligendū. ¶ Charitas cū sit amicitia qdā: ad eos habet qd reamare possunt. sicut corpus n̄m nō potest nos ex charitate diligere. qd nō est ex charitate diligendū. ¶ Sed est qd Aug. in p̄ de doc. xp̄ia. ponit q̄tuor ex charitate diligēda iter qd vnū est. s. corpus p̄prie. ¶ Rñ. dōm: qd corpus n̄m finis duo potest considerari. Vno mō scdm eius nām. Alio scdm corruptionē culpe et pene. Nā autem corporis nostri nō est a malo p̄ncipio creatas: vt manichei fabulant: sicut a deo: vñ possumus eoyti ad seruitiū dei: finis illud Ro. 6. Exhibete mēbra v̄ra arma iustitie deo. et iō ex dilectiōe charitatis qd diligimus deū: debemus etiaz corpus n̄m diligere. sicut infectionē culpe et corruptiōne pene in corpore n̄o diligere nō debemus: sicut potest ad eī remotionē anhelare desiderio charitatis. ¶ Ad primum qd dōm: qd ap̄s nō refugiebat corporis cōiōnez q̄tuor ad corporis nām: imo finis hoc volebat ab eo spoliari: finis illud. z. ad Loz. 5. Nolumus expoliari: sicut suspēcti: sicut volebat carere infectione cupiditatis qd remanet in corpore: et corruptiōne ipsius qd aggrauat aīam ne possit deū videre: vnde signanter dixit de corpore mortis huius. ¶ Ad scdm dōm: qd corpus n̄m quis deo frui nō possit cognoscēdo et amādo ip̄s: tñ p̄ opa qd per corpus agimus ad p̄fectā dei fruitionē possumus venire: vñ ex fruitiōe aīe redūdat qdā b̄ritudo ad corpus. s. sanitate et incorruptiōis vigor: vt Aug. dicit in eplā ad Diocoz: et iō qd corpus aliquo mō est princeps b̄ritudinis: potest dilectiōe charitatis amari. ¶ Ad 3° dōm: qd reamatiō h̄z locū in amicitia qd est ad alterum: nō autem in amicitia qd est ad seipsum vel scdm aīam vel scdm corpus.

Ad sextum sic procedit. Uidet qd peccatores nō sunt ex charitate diligēdi. dicit enim in ps. Iniquos odio habui: sicut David charitatē p̄fectam hēbat. qd ex charitate magis sunt odiēdi peccatores qd diligēdi. ¶ Probatio dilectionis exhibitio ē operis: vt Gregorius dicit in homelia penth. Sed peccatoribus iusti nō exhibent opera dilectionis: sed magis opera que videntur esse ody finis illud ps. in matutino. Interficiēbam oēs peccatores terre. et dñs precepit Exo. 22. Maleficos nō patieris viuere.

ergo peccatores non sunt ex charitate diligendi. ¶ **Ad** amicitia pertinet ut amicis optemur et velimur bona. s3 sancti ex charitate optant peccatoribus mala: s3 illud ps. Couertantur peccatores in infernu. ergo peccatores non sunt ex charitate diligendi. ¶ **Ad** propriu est amicom de eisde gaudere et ide vel le. sed charitas no facit velle qd peccatores volut: neq; facit gaudere de hoc de quo peccatores gaudet: sed magis facit dnu. ergo peccatores non sunt ex charitate diligendi. ¶ **Ad** propriu est amicom simul couiuere: vt dicit in. 8. ethi. sed cu peccatorib no est couinedu: s3 illud. 2. ad Cor. 6. Recedite de medio eoz. ergo peccatores no sut ex charitate diligendi. ¶ **Ad** 3 est qd Aug. dicit in p de doc. chri. qd cu dicit. Diliges primu tuu: manifestu est oem hoies primu esse deputadu: sed peccatores no desinut ee hoies: qz peccatu non tollit nam. ergo peccatores sut ex charitate diligendi. ¶ **Ad** 4. oem q in peccatorib duo possut cōsiderari. s3 nā et culpa. Se cūdu nām qdē quā a deo habet capaces sunt bñitudinis: sup cuius cōcariōe charitatis fundat: vt supra dictu ē. et id s3 nām suā sut ex charitate diligendi. Sed culpa eoz deo dicit: et est bñitudinis impedimētū. vñ s3 culpā q deo aduer sant sut odiēdi qd qz peccatores: etiā pater et mater et pping: vt habet Lu. 14. Debem eni in peccatorib odire qz peccatores sut. et diligere qz hoies sut bñitudinis capaces. et hoc ē eos vere ex charitate diligere ppter deū. ¶ **Ad** 5. ergo oem: qz iniquos ppha odio habuit inqstū iniqui sut: habēs odio inqstū ipoz: qd est ipoz malū: et hoc est pfectū odiuz de quo ipse dicit. Perfecto odio oderā illos. cuiusde aut rōnis est odire malū alicuius: et diligere bonū eius. vñ etiā illud odiū pfectū ad charitatē ptinet. ¶ **Ad** 6. oem qz amicis peccatib: sicut pbs dicit in. 9. ethicoz. no sut subtrahēda amicitie bñificia quousq; habeat spes sanatiōis eoz: s3 magis est eis auxiliū dādū ad recuperatiōē v̄tutis qz ad recuperatiōē pecunie si eā amississent: qz v̄tus ē magis amicitie affinis qz pecunia. s3 qñ in maximā maliciā icidūt: et i sanabiles sūt: tūc no est eis amicitie familiaritas exhibēda. et id hōi peccatē de qb magis psumit nocumētum alioz qz etiā eoz emēdatio: s3 legē diuinā et humanā p̄cipiunt occidi. et tñ hoc facit iudex no ex odio eoz: s3 ex amore charitatis quo bonū publicū p̄fert vite singularis p̄sonae: et tñ mors p iudicē inflicta peccatū p̄dest: siue cōuertat ad culpe expiationē: siue etiā auertat ad culpe terminatiōes: qz per hoc tollit ei p̄tās ampli peccadi. ¶ **Ad** 7. oem qz hōi i reperiōes q in sacra scriptura iueniuntur tripl̄ p̄t̄ itelligi. Uno mō p modū p̄nūciatiōis: no per modum optatiōis: vt sit sensus: Couertant peccatores in infernu. i. auertent. Alio mō p modū optatiōis: vt tñ desideriu optantis no referat ad penā hominū: sed ad iustitiā puniētis: s3 illud. Letabit iustus cū viderit vindictā: qz nec ipse de puniēs letat in p̄ditōe ipoz: vt dicit Sap. p. Sed in sua iustitiā: qz iustus dñs et iustitias dilexit. Tertio vt desideriu referat ad remotiōē culpae no ad ipsaz penā: vt. s3 peccata destruant et hoies remaneāt. ¶ **Ad** 8. oem qz ex charitate diligim peccatores: no qdē vt velim que ipsi volut: vel gaudem de his de qb ipsi gaudet: s3 vt faciam eos velle qd volum: et gaudere de his de qbus gaudemus. vñ dicit Dier. 15. Ipsi couertent ad te: et tu no conuertent ad eos. ¶ **Ad** 9. oem qz couiuere peccatorib isfirmis qdē est vitanduz ppter piculū qd eis iminet ne ab eis subuertatur. p̄fectis aut de quoz corruptiōe no timet: laudabile est qz peccatorib couertent vt eos couertat. sic eni dñs cū peccatorib māducabat et bibeat: vt dicit Matt. 9. Couert tñ peccatoz qstū ad cōfortiū peccati vitandus est oibus. et sic dicit. 2. ad Cor. 6. Recedite de medio eoz: et inūdum ne tetigeritis. s3 fm peccati cōsensum.

Ad septimum sic p̄cedit. Videtur qz peccatores seipos diligant. Illud eni qd ē

principiū peccati maxime i peccatorib iuenit: s3 amor sui ē principiū peccati. Dicit. n. Aug. 14. de ciui. dei: qz facit ciuitatē babilonis. qz peccatores maxime amant seipos. ¶ **Ad** peccatu no tollit naturā: sed hoc vnicuiq; cōuenit ex sua nā qz diligit seipos. vñ etiā creature irrōnales nātr appetunt p̄p̄iū bonū: puta cōseruationē sui esse: et alia hōi. ergo peccatores diligūt seipos. ¶ **Ad** 2. qz est diligibile bonū: vt Dio. dicit in. 4. ca. de diui. no. S3 multi peccatores reputāt se bonos. ergo multi peccatores seipos diligūt. ¶ **Ad** 3. qd dicit i ps. Qui diligit inqstū odit aīas suā. ¶ **Ad** 4. Re spōdeo dōm: qz amare seipos vno cōe est in oib. alio mō p̄p̄iū ē bonoz. 3. mō p̄p̄iū ē maloz. Et eni aliq; amet id qd seipos esse estimat: hoc cōe est oibus. Dō autē dicit esse aliquid dupliciter. Uno modo s3 suā substantiā et naturā. et fm hoc oēs estimant bonū cōmune se esse id quod sunt. s3 ex aīa et coipe cōpositos. et sic etiā oēs hoies boni et mali diligūt seipos inqstū diligūt sui ipoz cōseruationē. Alio dicit hō no esse aliqd fm p̄ncipalitātē: sicut p̄nceps ciuitatis dicit ee ciuitas. vñ qd p̄ncipes faciūt dicit ciuitas facere. Sic aut no oēs estimat se ee id qd sunt. p̄ncipale eni in hoie est mens rōnalis. scōariū autē est natura sensitiua et corporalis. quozū p̄mū apls nominat interiorē hoiem: scōm exteriorē: vt ps. 2. ad Cor. 5. Boni aut estimāt p̄ncipale in seipsis rōnale nām siue interiorē hoiem: vnde fm hoc estimāt se ee qd sunt. mali aut estimāt p̄ncipale in seipsis nām sensitiuas et corporales. s3 exteriorē hoies: vnde non recte cognoscentes seipos: non vere diligūt seipos: s3 diligūt id qd seipos esse reputāt. Boni aut vere cognoscentes seipos vere seipos diligunt: et hoc p̄bat pbs in. 9. ethi. p̄ quinq; q sunt amicitie p̄p̄ia. Unusq; enim amicus p̄mō qdē vult suū amicu ee et viuere. 2. vult ei bona. 3. opatur bona ad ips. 4. iuuat ei delectabiliter. 5. cōcor dat cū ipso qstū cū eodem delectatus et cōtristatus: et s3 hoc boni diligūt seipos qstū ad interiorē hoies: qz etiā volūt ipm seruari in sua integritate et oprāt ei bona ei q sunt bona spūalia: et etiā ad assequēda opa intendūt. et delectabiliter ad cor p̄p̄ium redeūt: qz ibi inueniunt bonas cogitationes in p̄senti: et memoriā p̄teritoz bonoz: et spes futuroz bonoz ex qbus delectatiō causat. sicut etiā no patiūtur in seipsis volūtatis dissensionē: qz tota aīa eoz tendit in vnu. Ecōtrario aut mali no volūt cōseruari in integritate interioris hoies: neq; appetūt eius spūalia bona: neq; ad hoc opant: neq; delectabile est eis secū couiuere redeūdo ad cor: qz inueniunt ibi mala et p̄ntia et p̄terita et futura que abhorēt: neq; etiā sibiipsis cōcordāt ppter p̄sciam remouentē: fm illud psal. Arguā te et statuā facie tuaz. Et per eadē p̄bari pōt qz mali amant seipos fm corruptionē exterioris hoies: sic aut boni non amant seipos. ¶ **Ad** 5. ergo oem: qz amor sui q est p̄ncipiū peccati ē ille qui ē p̄p̄ius maloz pueniens vsq; ad p̄tempū dei: vt ibidem dicitur: quia mali etiā sic cupiunt exteriora bona q spūalia contemunt. ¶ **Ad** scōm dōm: qz nālis amor est non total̄ tollatur a malis: tñ in eis p̄uertitur p̄ modū iā dictuz. ¶ **Ad** 6. oem qz mali inqstū estimāt se bonos: sic aliqd p̄cipiat de amore sui: nec tñ ē ista vera sui dilectio: s3 apparēs: qz ē no ē possibilis in his q valde sunt mali.

Ad octauum sic p̄cedit. Videt qz no sit de necessitate charitatis vt inimici diligant. Dicit. n. Aug. in enchiridion: qz hoc tā magnū bonū. s3 diligere inimicos non ē tante multitudinis qstū credimus exaudiri: cū in ofone dicit. Dimitte nobis debita nostra: sed nulli dimittitur peccatum sine charitate: quia vt dicitur p̄uoc. 10. Uniuersa delicta operit charitas. ergo non est de necessitate charitatis diligere inimicos. ¶ **Ad** Charitas non tollit nām: sed vnaqueq; res etiā irrōnalis nāliter odit suū dñū: sic onis lupū: et aq ignē. ergo charitas

nō facit q̄ inimici diligant. ¶ P̄. charitas nō agit p̄perā. sed hoc videt̄ esse pueritū q̄ aliquis diligit inimicos: sic 7 q̄ aliq̄ odio habeat amicos. vii. z. Reg. 9. exprobrādo dicit Joab ad David. Diligis odiētes te: 7 odio habes diligētes te. q̄ charitas nō facit vt inimici diligant. ¶ S3 3 ē qd̄ dñs dicit Mat. 5. Diligite inimicos vestros. ¶ Rñ. dōz: q̄ dilectio inimicōz tripl̄ pōt cōsiderari. Uno mō vt inimici diligant in q̄tū sūt inimici: 7 hoc est pueritū 7 charitati repugnās: q̄ hoc est diligere malū alteri. Alio mō pōt accipi dilectio inimicōz q̄tū ad naturā. s. in vli. 7 sic dilectio inimicōz est de necessitate charitatis: vt. aliq̄s diligens deū 7 p̄ximū ab illa gn̄alitate dilectionis p̄ximū inimicos suos nō excludat. Tertio mō pōt cōsiderari dilectio inimicōz in sp̄ali: vt. aliq̄s in sp̄ali moueat̄ motu dilectionis ad inimicū. 7 istud nō est de necessitate charitatis absolute: q̄ nec etiāz moueri motu dilectionis in sp̄ali ad quoslibet hoīes singulariter est de necessitate charitatis: q̄ hoc esset ip̄osibile. est tñ de necessitate charitatis s3 p̄parationē animi: vt. s. hō habeat aīum paratū ad hoc q̄ i singulari inimicū diligeret si necessitas occurreret. s3 q̄ absq̄ articulo necessitatis hō etiā hoc actu impleat vt diligit inimicū p̄pter deū: hoc p̄inet ad p̄fectionē charitatis. Cum enī ex charitate diligit̄ p̄ximū p̄pter deū: q̄tō aliq̄s magis diligit deū: tāto etiā magis ad p̄ximū dilectionē ostendit nulla inimicitia ip̄ediētē: sic si aliq̄s mltū diligeret aliq̄s hoīes: amore ip̄si filios eius amaret etiā inimicos sibi: 7 fm̄ hunc modū loquit̄ Aug. vnde p̄ r̄sio ad p̄ximū. ¶ Ad 2^m dōz: q̄ vnaq̄q̄ res nātr̄ odio h̄z id qd̄ ē sibi dñi. Iquātū ē sibi dñi. inimici aut̄ sūt nobis dñi inq̄tū sūt inimici. vñ hoc debem⁹ i eis odio h̄re. d̄z enī nobis displicere q̄ nobis inimici sūt: nō aut̄ nobis sūt dñi inq̄tū hoīes sūt 7 b̄itudinis capaces. 7 s3 hoc debem⁹ eos diligere. ¶ Ad tertiu^m dōm: q̄ diligerē inimicos inq̄tū sūt inimici hoc est vituperabile: 7 hoc nō facit charitas: vt dictū est.

Ad nonum sic p̄cedit. Videt̄ q̄ ex necessitate charitatis sit q̄ aliq̄s hō signa vel effectus dilectionis inimico exhibeat. Dicit̄ enī. i. Jo. 3. Nō diligam⁹ verbo neq̄ lingua: sed ope 7 vitate: s3 ope diligit aliq̄s exhibēdo ad eū quē diligit signa 7 effect⁹ dilectiōis. ergo de necessitate charitatis ē vt aliq̄s hōi signa 7 effectus inimicis exhibeat. ¶ P̄. Mat. 5. dñs s̄l̄ dicit: Diligite inimicos vestros 7 benefacite his q̄ oderūt vos. sed diligere inimicos est de necessitate charitatis. ergo 7 benefacere inimicis. ¶ P̄. Charitate amat̄ nō solū de⁹: sed etiā p̄ximū. s3 Hreg. dicit in homel. pente. q̄ amor dei nō pōt esse ociosus. magna enī opat̄ si est. si desinit opari nō est amor. ergo charitas q̄ habet̄ ad p̄ximū nō pōt eē sine opationis effectū. sed de necessitate charitatis est: vt oīs p̄xim⁹ diligatur etiā inimicus. ergo de necessitate charitatis ē: vt et̄ ad inimicos signa 7 effect⁹ dilectionis ostēdam⁹. ¶ S3 3 est qd̄ Mat. 5. sup̄ illud. Benefacite his qui oderūt vos. dicit glo. q̄ benefacere inimicis est annulus p̄fectiōis. s3 id qd̄ p̄inet ad p̄fectionē charitatis nō ē de necessitate ip̄si. ergo nō est de necessitate charitatis q̄ aliquis signa 7 effectus dilectionis inimicis exhibeat. ¶ Rñ. dōz: q̄ effect⁹ 7 signa charitatis ex interiori dilectiōe p̄cedūt 7 ei p̄portio nant̄. dilectio aut̄ interior: ad inimicū in cōi quidē est de necessitate p̄cepti absolute. in sp̄ali autē ē nō absolute: sed s3 p̄parationē animi: vt supra dictū est. Sic ergo dōm ē de effectu 7 signo dilectionis exteri⁹ exhibēdo. Sūt enī quedā signa vel b̄ificia dilectionis que exhibent̄ p̄ximis in cōi: puta cū aliq̄s orat̄ pro oibus fidelib⁹ vel pro toto populo. aut cū aliq̄s b̄ificiū ip̄endat aliq̄s toti cōitati. 7 talia beneficia vel dilectiōis signa inimicis exhibere est de necessitate p̄cepti. si enī nō exhiberent̄ inimicis: hoc pertineret ad liuozem vindictē: cōtra id quod dicitur Leuit. 19. Non

que res vltionem: 7 nō eris memōr iniurie ciuim tuoz. Alia vero sunt beneficia vel dilectiōis signa que quis exhibet particulariter aliquibus personis. 7 talia beneficia vel dilectiōis signa inimicis exhibere nō est de necessitate salutis: nisi fm̄ p̄parationē animi: vt. s. subueniat̄ eis in articulo necessitatis: fm̄ illud p̄verb. 25. Si esurierit inimicus tuus ciba illum. si sitit da illi potus. sed q̄ p̄ter articulo necessitatis huiusmodi beneficia aliquis inimicis exhibeat: pertinet ad perfectionem charitatis: per quā aliquis non solum cauet̄ vinci de malo quod necessitatis est: sed etiam vult in bono vincere malum: quod est etiā p̄fectionis: dum. s. nō solum cauet̄ propter iniuriam sibi illatam detrahi ad odium: sed etiam p̄pter sua beneficia intendit inimicū pertrahere ad suū amorem. 7 per hoc hoc patet responsio ad obiecta.

Ad decimum sic p̄cedit. Videt̄ q̄ angelos ex charitate nō debeamus diligere. Ut enim Aug. dicit in lib. de doc. xp̄ia. Bemia ē dilectio charitatis. s. dei 7 p̄rimi: s3 dilectio angeloz nō cōtinetur sub dilectiōe dei: cū sint substantie create. nec etiā videtur p̄tineri sub dilectiōe p̄rimi: cū nō cōmunicat̄ nobiscū in specie. ergo angeli nō sunt ex charitate diligendi. ¶ P̄. Magis cōueniūt nobiscū bruta aīalia q̄ angeli. nam nos 7 bruta aīalia sumus in eodē genere. p̄p̄quo: sed ad bruta aīalia nō habemus charitatē: vt supra dictum ē. ḡ etiāz neq̄ ad angelos. ¶ P̄. Nibi ē ita p̄p̄uz amicōz sicut cōuiuere: vt dicit̄ in. 8. ethicoz: s3 angeli nō cōuiuūt nobiscū: nec etiā eos videre possumus. q̄ ad eos charitatis amicitia habere nō valemus. ¶ Sed 3 est qd̄ Aug. dicit in p̄ de doc. xp̄iana. Jā vero si vel cui p̄cedūt a nobis ē vlt̄a quo nobis p̄cedēt̄ ē officium m̄ic recte proximus d̄r. manifestū ē p̄cepto quo iubemur diligere p̄ximū etiā sc̄s angelos contineri a q̄bus multe nobis m̄ic impendunt officia. ¶ Rñ. dōm: q̄ amicitia charitatis: sic supra dictū est fundat̄ sup̄ cōiactiōe beatitudis eterne: in cui⁹ p̄cipatōe cōiact̄ cū angelis hoīes. Dicit̄. n. Mat. 22. q̄ in resurrectione erunt hoīes sicut angeli in celo. 7 iō manifestū ē q̄ amicitia charitatis etiā ad angelos se extēdit. ¶ Ad p̄mū ergo dōm: q̄ p̄ximū nō solū dicit̄ cōiactōe sp̄ei: sed etiāz cōmunicatione b̄ificioz p̄tinetū ad vitā eterā: sup̄ qua cōiactiōe amicitia charitatis fundat̄. ¶ Ad 2^m dōm: q̄ bruta aīalia ueniūt nobiscū in genere p̄p̄quo rōne nāe sensitue: fm̄ quā nō sumus participes eterne b̄itudinis: sed fm̄ mentē rōnalē in q̄ cōiactam⁹ cū angelis. ¶ Ad tertium dōm: q̄ angeli nō cōuiuūt nobis exteriori uerfatione que nobis est secundum sensitiuam nām: cōuiuimus tñ angelis fm̄ mētē: imp̄fecte q̄dem in hac vita: p̄fecte autēz in patria: sicut 7 supra dictū est.

Ad vndecimum sic p̄cedit. Videt̄ q̄ demones ex charitate debeamus diligere. Angeli enim sunt nobis p̄rimi inq̄tum cōmunicamus cū eis in rōnali mētē: s3 etiā demones sic nobiscūz communicant: quia data nālia in eis manent̄ itēgra. s. esse viuere 7 intelligere: vt dicit̄ Dio. in. 4. ca. de diu. no. ergo debem⁹ demones ex charitate diligere. ¶ P̄. Demones differunt a beatis angelis differentia pct̄i: sicut 7 pctōres hoīes a iustis. s3 iusti hoīes ex charitate diligit̄ pctōres. ergo etiā ex char. tate debēt diligere demones. ¶ P̄. Illa a q̄bus beneficia nobis ip̄endunt̄ debent a nobis ex charitate diligi tanq̄ p̄ximis: sicut patet ex auctoritate Aug. stini supra inducta. sed demones nobis in multis sunt vitales: dum nos tentando nobis coronas fabricant: sicut Aug. stinus dicit. xi. de ciuitate dei: ergo demōes sunt ex charitate diligendi. ¶ Sed contra est quod dicitur Isa. 28. Delebitur fedus vestrū cū morte: 7 pactus vestrū cū inferno nō stabit: sed p̄fectio pacis 7 federis est p̄ charitatē. er

go ad demones qui sunt inferni incole et mortis procuratores charitatem habere non debemus. ¶ Rñ. dñm: qd sic supra dictum est: in peccatoribus ex charitate debemus diligere nām: pētrā odire. in noīe autē demonis significat nā pētrā deformata. et iō demones ex charitate non sunt diligēdi. Et si non fiat vis in noīe et qd referatur ad illos spūs qui demones dicunt vtrū sint ex charitate diligēdi: rñdendū est s̄m̄ p̄missa qd aliquid ex charitate diligit dupl̄r. Uno modo: sic ad quē amicitia habet. et sic ad illos spiritus charitatis amicitia habere non possumus. p̄inet enī ad rōnē amicitie vt amicis nostris bonum velim. illud autē bonū vite eterne quod respicit charitas: spiritib⁹ illis a deo eter naliter dānatis ex charitate velle non possumus: hoc enim repugnaret charitati dei per quā eius iustitiā approbam⁹. Alio modo diligitur aliquid: sic qd volumus p̄manere vt bonū alterius: p̄ quē modum ex charitate diligimus irrōnales creaturas in q̄ntum volumus eas p̄manere ad gliaz dei et vtilitatē hoīum: vt supra dictum est. et p̄ hunc modū et nām demonum etiā ex charitate diligere possumus iq̄tum. s. volumus illos spūs in suis nālibus seruari ad gloriā dei. ¶ Ad p̄mū ergo dñm: qd mens angeloz non hēt impossibilitatē ad eternam beatitudinem habendam: sicut h̄z mens demonū. et ideo amicitia charitatis que fundat sup cōmunicatione vite eterne magis q̄ sup cōmunicatio ne nāc: habet ad angelos: non autē ad demones. ¶ Ad secū dum dñm: qd hoīes pētrōres in hac vita hāt possibilitatem pueniendi ad beatitudinē eternam: qd non hāt illi qui sunt in inferno dānati: de quibus quantum ad hoc est eadem rō si cut et de demonibus. ¶ Ad tertiū dñm: qd vtilitas que no bis ex demonibus p̄uenit: non est ex eoz intēctio: s̄ ex ordinatione diuine p̄uidētie. et ideo ex hoc non inducimur ad habēdū amicitia eoz: sed ad hoc qd simus deo amici q eoz p̄uersam intēctioē cōuertit in nostram vtilitatē.

Ad duodecimum sic p̄cedit. Videt qd in icōuenienter enumeretur q̄nto: ex charitate diligēda. s. de⁹: p̄mū: corpus no strū: et nos ipsi. Ut. n. Aug. dicit sup Joā. Qui non diligit deū nec seipm diligit. in dei q̄ dilectioe includit dilectio sui ipsi. non q̄ est alia dilectio sui ipsi et alia dilectio dei. ¶ Pars non d̄z diuidi cōtra totū: sed corpus nostrū est quedāz pars nostri. non ergo d̄z diuidi quasi aliud diligibile corpus no strum a nobis ipsis. ¶ Sicut nos habemus corpus: ita etiam et proximus. sicut ergo dilectio qua quis diligit proximum distinguitur a dilectione qua quis diligit seipm: ita dilectio qua quis diligit corpus proximi debet distingui a dilectione qua quis diligit corpus suum. non ergo con uenienter distinguuntur quatuor ex charitate diligēda. ¶ Sed contra est qd Aug. dicit in p̄mo de doc. chri. Qua tuor sunt diligēda. vnum quod supra nos est. s. deus: alte rum quod nos sumus. tertium qd iuxta nos est. s. p̄mū. quartū quod infra nos est. s. propriū corpus. ¶ Rñ ideo di cendū: qd sicut dictum est: amicitia charitatis sup cōicatio ne beatitudinis fundat. in qua qdem cōicatioe vnu qdēz ē qd cōsideratur vt p̄ncipiū ifluens b̄ritudinē. s. d̄s: aliō ē beatitudines directe participās. s. homo et angelus. tertiū autē est id ad quod per quandam redundantiā beatitu do deriuatur. s. corpus humanum. Id qdem quod est bea titudinem ifluens est ea rōne diligibile: qz est beatitudinis eā. Id autē qd est beatitudines participās pōt esse duplici rōne diligibile: vel qz est vnu nobiscum: vel qz est nobis cōsociatum in beatitudinis participatione. et s̄m̄ hoc su munt duo ex charitate diligibilia p̄out. s. homo diligit et seipm et proximum. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū: qd diuer sa habitudo diligentis ad diuersa diligibilia facit diuer sam rōnem diligibilitatis. et s̄m̄ hoc qz ē alia habitudo ho minis diligentis ad deum et ad seipm: p̄pter hoc ponunt

duo diligibilia: cum dilectio vnius sit causa dilectiois al terius. vnde ea remota alia remouet. ¶ Ad scdm̄ dicen dum qd subm charitatis est mens rōnalis que potest esse beatitudinis capax: ad quā corpus directe non attingit: s̄ solum per quandam redundantiā. et tunc homo scōz rōna lem mentem q̄ est p̄ncipalis in homine: alio modo se di ligit scdm̄ charitatem. et alio modo corpus p̄p̄riū. ¶ Ad tertium dicendum qd homo diligit p̄p̄riū et scdm̄ aiām et secundum corpus rōne cuiusdam cōsociatiois in beati tudine. et ideo ex parte proximi est vna tm̄ rō dilectionis. vñ corpus proximi non ponit speciale diligibile.

¶ Questio. XXVI.

Unde cōsiderādum est de ordine charitatis. ¶ Et circa hoc

q̄runt tredecim. P̄mo vtz hō debe at deū diligere plusq̄ p̄mū. 3° vtz plusq̄ seipm. 4° vtrum se plusq̄ p̄i muz. 5° vtz homo debeat plus dilige gere p̄mū q̄ corpus p̄p̄riū. 6° vtrum vnu p̄mū plusq̄ altez. 7° vtrum plus p̄mū meliorē vel sibi ma gis cōiunctum. 8° vtz cōiunctum sibi s̄m̄ carnis affinita tem vel scdm̄ alias necessitudines. 9° vtz ex charitate plus debeat diligere filium q̄ p̄m. 10° vtrum plus de beat diligere m̄ez q̄ p̄ez. 11° vtz plus vrozē q̄ p̄ez vel m̄em. 12° vtrum magis b̄n̄factorē q̄ b̄n̄ficiāz. 13° vtrum ordo charitatis maneat in patria.

Ad p̄mū sic p̄cedit. Videt qd in charitate non sit aliq̄s ordo. Charitas enī ē q̄ dam virtus: sed in alijs v̄tutibus non assignat aliq̄s ordo. ergo neq̄ i charitate aliq̄s ordo assignari d̄z. ¶ Sicut fidei obz ē p̄ma v̄tas: ita charitatis obz est s̄ma bonitas. sed in fide non ponit aliq̄s ordo: sed oīa equal̄ credunt. s̄ nec in charitate d̄z poni aliq̄s ordo. ¶ Charitas in vo luntate est: ordinare autē non est v̄lūtariū: s̄ rōnis. ergo or do non d̄z attribui charitati. ¶ Sed 3° est qd dicit Lant. z. Introduxit me rex in cellā vinariā: ordinauit in me chari tatē. ¶ Rñ. dñm: qd sicut p̄hs dicit in 5. metaph. P̄mū et posterioz d̄z s̄m̄ relationē ad aliq̄d p̄ncipiū. ordo autē inclu dit in se aliq̄d modū poris et posterioris. vñ oīz qd v̄bitiq̄ sit aliq̄d p̄ncipiū: sit etiā aliq̄s ordo. Dictū autē est supra qd dilectio charitatis tēdit in deū sicut in p̄ncipiū b̄ritudinis in cuius cōicatioe amicitia charitatis fundat. et iō oīz qd in his q̄ ex charitate diliguntur attēdat aliq̄s ordo s̄m̄ relatio nem ad p̄mū p̄ncipiū huius dilectionis: qd est deus. ¶ Ad p̄mū ergo dñm: qd charitas tendit in vltimū finē sub rōne fi nis v̄tuti: qd non p̄uenit alicui alij v̄tuti: vt supra dictū est. finis autē h̄z rōnē p̄ncipiū in appetibilib⁹ et in agēdiā: vt ex supradictis p̄z. et iō charitas maxime ip̄ortat cōparationē ad p̄mū p̄ncipiū. et iō in ea maxime cōsiderat ordo s̄m̄ relatio nē ad p̄mū p̄ncipiū. ¶ Ad 2° dñm: qd fides p̄inet ad vim cogitatiuā: cuius opatio est s̄m̄ qd res cognite sunt in cognoscēte. charitas autē est in vi affectiua cuius opatio cō sistit in hoc qd aīa tēdit in ipsas res. ordo autē p̄ncipiū in uenit in ipsis reb⁹: et ex eis deriuat ad cognitionē nostrā. et ideo ordo magis appropat charitati q̄ fidei: s̄ etiā in fide sit aliq̄s ordo s̄m̄ qd est p̄ncipalr de deo. sc̄dario at de alijs que referunt ad deū. ¶ Ad 3° dñm: qd ordo p̄inet ad ra tionē sicut ad ordinatē: sed ad vim appetitiuā p̄inet sicut ad ordinatā. et hoc mō ordo in charitate ponitur.

Ad secundum sic p̄cedit. Videt qd deus non sit magis diligēdus q̄ p̄mū. Dicit enī. i. Jo. 4. Qui non diligit fratrem suū quē videt: deū quē non videt quō pōt diligere: Ex quo videt qd illō sit ma gis diligibile qd est magis visibile. nā et visio est p̄ncipiū amoris: vt d̄r in 9. etbi. Sed 3° d̄z ē min⁹ visibilis q̄ p̄mū.

ergo omnia est minus ex charitate diligibilis. ¶ Similitudo est causa dilectionis: sicut illud Eccl. 13. De aial diligit sile sibi. sed maior est similitudo hois ad proximum suum quam ad deum. ergo homo ex charitate magis diligit proximum quam deum. ¶ Illud quod in primo charitas diligit deus est: ut patet per Augustinum in prologo de doctrina christi. sed deus non est maior in seipso quam in proximo. ergo non est magis diligendus in seipso quam in proximo. ergo non deus magis diligit deum quam proximum. ¶ Sed illud magis est diligendum propter quod aliqua odio sunt habenda: sed proximus sicut odio habendi propter deum. sicut a deo abducunt: sicut illud. Lu. 14. Siquis venit ad me et non odit patrem et matrem et uxorem et filios et fratres et sorores non potest meus esse discipulus. ergo deus est magis diligendus quam proximus. ¶ Ratio. deum quod vnaqueque amicitia respicit principalem in quo principaliter invenit illud bonum super cuius concitatione fundat: sicut amicitia politica principaliter respicit principem civitatis: a quo totum bonum civitatis dependet. vnde et ei maxime debet fides et obedientia a civibus. amicitia autem charitatis fundat super concitatione beatitudinis que consistit in deo essentialiter: sicut in principio a quo derivat in omnes qui sunt beatitudinis capaces. et ideo principaliter et maxime deus est ex charitate diligendus. ipse enim diligit sicut beatitudinis causa. proximus autem sicut beatitudinem ab eo simul nobiscum participans. ¶ Ad primum ergo deum quod dupliciter est aliquid causa dilectionis. Uno modo sicut id quod est ratio diligendi: et hoc modo bonum est causa diligendi: quod vniuersumque diligitur in quantum habet rationem boni. Alio modo. quod est via quodammodo ad accedendum dilectione. et hoc modo visio est causa dilectionis: non quodammodo ita quod ea ratione sit aliquid diligibile: quod est visibile: sed quod per visionem perducitur ad dilectionem. ergo non deus quod illud quod est magis visibile sit magis diligibile: sed quod plus occurrat nobis ad diligendum. et hoc modo argumetur apostolus. proximum enim. quod est nobis visibile: primo occurrit nobis diligendus. ex his enim que novit animus discit ignorata amare. ut Hieronimus dicit in quodam homel. Unum si aliquis proximum non diligit: argui potest quod nec deum diligit: non propter hoc quod proximum sit magis diligendus: sed quod plus diligendus occurrit. deus autem est magis diligibilis propter maiorem bonitatem. ¶ Ad secundum deum quod similitudo quam habet ad deum est potior et causa similitudinis quam habemus ad proximum. ex hoc enim quod participamus a deo id quod ab ipso est proximus habet similes pro efficimur. et ideo ratione similitudinis magis debemus deum quam proximum diligere. ¶ Ad tertium deus quod deus secundum verba sua considerat in quocumque sit equalis est: quod non minus per quod est in aliquo: sed tamen non equaliter habet proximus bonitatem dei: sicut habet ipsam deus: nam deus habet ipsam essentialiter: proximus autem participative.

Ad tertium sic procedit. Uides quod homo non debeat ex charitate plus deum diligere quam seipsum. Dicitur enim philosophus in 9. ethice. quod amabilia que sunt ad alterum veniunt ex amabilitate que sunt ad seipsum. sed causa est potior effectui. ergo maior est amicitia hois ad seipsum quam ad quemcumque alium. ergo magis se deus diligere quam deum. ¶ Sed vniuersumque diligit in quantum est proprium bonum: sed id quod est ratio diligendi magis diligitur quam id quod per hanc rationem diligitur: sicut principia que sunt ratio cognoscendi magis cognoscuntur. ergo homo diligit magis seipsum quam quocumque aliud bonum dilectum. non ergo magis diligit deum quam seipsum. ¶ Sed quantum aliquis diligit deum: tamen diligit frui eo. sed quantum aliquis diligit frui deo: tamen diligit seipsum. quod hoc est summum bonum quod aliquis sibi velle potest. ergo homo non plus deus ex charitate deum diligere quam seipsum. ¶ Sed deus est quod Augustinus dicit in prologo de doctrina christi. Si seipsum non propter te debet diligere: sed propter ipsam vbi dilectionis tue rectissimus finis est: non succedat aliquis alii homo si et ipse propter deum diligas: sed propter quod vniuersumque illud magis. ergo magis deus homo diligere deum quam seipsum. ¶ Ratio. deum quod a deo duplex bonum accipere possumus. scilicet bonum nature et bonum gratie. super concitatione autem bonorum naturalium nobis a deo facta: fundat amor naturalis: quo non solum homo in sue inegritate nature super omnia diligit deum et plus quam seipsum. sed etiam quilibet creatura suo modo. id est vel intellectuali vel rationali vel animali. vel saltem naturali

amore: sicut lapides et alia que cognitione caret: quod vnaqueque pars naturaliter plus amat eum bonum totius quam particulare bonum proprium: quod manifestat ex opere: quod libet enim pars habet inclinationem principalem ad actionem eorum utilitati totius. apparet etiam hoc in politicis virtutibus secundum quas civitas pro bono communi et dispendia propriarum rerum et personarum interdum sustinet. vnde multo magis hoc verificat in amicitia charitatis que fundat super concitatione ne donorum gratie. et ideo ex charitate magis deus homo diligere deum quam qui est bonum eorum omnium quam seipsum: quod beatitudo est in deo sicut in communi et fontali principio omnium qui beatitudinem participare possunt. ¶ Ad primum ergo deus quod philosophus loquitur de amicabilibus que sunt ad alterum in quo bonum quod est obiectum amicitie invenitur secundum aliquem particularem modum. non autem de amicabilibus que sunt ad alterum in quo bonum predictum invenitur secundum rationem totius. ¶ Ad secundum deum quod bonum totum diligit quod pars secundum quod est sibi veniens: non autem ita quod bonum totius ad se referat: sed potius ita quod seipsum refert in bonum totum. ¶ Ad tertium deum quod hoc quod aliquis velit frui deo: pertinet ad amorem quo deus amat amore concupiscentie. magis autem amamus deum amore amicitie quam amore concupiscentie: quod maius est in se bonum dei quam participare possumus fruendo ipso. et ideo simpliciter homo magis diligit deum ex charitate quam seipsum.

Ad quartum sic procedit. Uides quod homo ex charitate non magis debeat diligere seipsum quam proximum. Principale enim obiectum charitatis est deus: ut supra dictum est. sed quicquid homo habet proximum magis deo communitur quam sit ipse. ergo magis deus aliquis tales diligere quam seipsum. ¶ Sed detrimentum ipsius que magis diligitur: magis vitamus. sed homo ex charitate sustinet detrimentum pro proximo: sicut illud puerb. 12. Qui negligit danum propter amicum iustus est. ergo homo debet ex charitate magis alium diligere quam seipsum. ¶ Sed ad Lorum. 13. dicitur quod charitas non querit que sua sunt: sed illud maxime amamus cuius bonum maxime querimus. ergo per charitatem aliquis non amat seipsum magis quam proximum. ¶ Sed contra est quod dicitur Leuit. 19. et Mart. 22. Diliges proximum tuum sicut teipsum. ex quo videtur quod dilectio hominis ad seipsum est sicut exemplar dilectionis que habet ad alterum: sed exemplar potius est quam exemplatum. ergo homo ex charitate magis deus diligere seipsum quam proximum. ¶ Ratio. deum quod in homine duo sunt. scilicet natura spiritualis et natura corporalis. per hoc autem homo dicitur diligere seipsum: quod diligit se secundum naturam spirituale: ut supra dictum est: sed hoc debet homo magis se diligere post deum quam quemcumque alium. et hoc patet ex ipsa ratione diligendi. nam sicut supra dictum est. deus diligit ut principium boni super quo fundat dilectio charitatis. homo autem seipsum diligit ex charitate secundum rationem qua est particeps predicti boni. proximus autem diligitur secundum rationem societatis in ipso bono. concociatio autem est ratio dilectionis secundum quodam unionem in ordine ad deum. vnde sicut unitas potior est quam unio: ita quod homo ipse participet bonum diuinum: est potior ratio diligendi quam quod alius associetur sibi in hac participatione. et ideo homo ex charitate deus magis seipsum diligere quam proximum. et huius signum est: quod homo non debet subire aliquod malum peccati quod contrariatur participationi beatitudinis ut proximum liberet a peccato. ¶ Ad primum ergo deum quod dilectio charitatis non solum habet quantitate ex parte obiecti quod est deus: sed ex parte diligetis qui est ipse homo charitatem habens: sicut et quantitas cuiuslibet actionis dependet quodammodo ex ipso subiecto. et ideo si proximus melior sit deo propinquior: quod tamen non est ita propinquus charitatem habenti: sicut ipse sibi: non sequitur quod magis debeat proximum quam seipsum diligere. ¶ Ad secundum deum quod detrimenta corporalia deus homo sustinere propter amicum: et in hoc ipso seipsum magis diligit secundum spirituale mentem: quod hoc pertinet ad perfectionem virtutis que est bonum mentis. sed in spiritualibus non deus homo pari detrimentum peccato ut proximum liberet a peccato: sicut dictum est

Ad tertiu dicendu q sicut Aug. dicit in regula: q cu dici tur charitas no querit que sua sunt: sic intelligitur q coia ppris anteponit. semp autē comune bonu est magis ama bile vniciu q ppiu bonu: sicut etiā ipsi parti est magis amabile bonu totius q bonu partiale sui ipsi: vt dictu est.

Ad quintum sic pcedit. Uidef q hō nō magis debeat diligere pximū q corpus ppiū. In pximo enī intelligit corpus nostri pximi. si er go d3 homo diligere pximū plus q corpus ppiū: seqt q plus debeat diligere corpus pximi q corpus ppiū. ¶ P. Homo plus d3 diligere aiām ppiā q aiām pximi: vt di ctus est. sed corpus ppiū ppingus est anīme nostre q pximus. ergo plus debemus diligere corpus ppiū q pximū. ¶ P. Unusquisq; exponit id qd minus amat pro eo qd magis amat. sed non oīs homo tenet exponere corpus ppiū pro salute pximi: sed hoc est pfectoz: fm illud Joā. 15. Maiorē charitates nemo h3 q vt aiāz suā ponat q p amicis suis. ergo hō nō tenet ex charitate plus diligere pximū q corpus ppiū. ¶ Sed 3 est qd Aug. dicit de doct. chri. q plus debemus diligere pximum q corpus ppiū. ¶ Rñ. dōm q illud magis est ex charitate diligēdu qd h3 pleniorē rōnez diligibilis ex charitate: vt dictu est. cōso ciatio autē in plena participatione beatitudinis que est rō diligēdi pximus: est maior rō diligēdi q participatio bea titudinis per redūdantiā que est rō diligēdi propriū corp⁹. r ideo pximū qstū ad salutē anime magis debem⁹ dilige re q propriū corpus. ¶ Ad p⁹ ergo dicēdu q qz fm pfm in. 9. et bi. Unūquodq; videf esse id qd est pxiū in ipso. unde cū dicit pxiū magis esse diligēdu q corpus pro priū. intelligit hoc qstū ad aiām que est porior pars eius. ¶ Ad 2⁹ dōm q corpus nostrū ē propinquū aīe nostre q pximus qstū ad cōstitutionē prope nāe. sed qstū ad parti cipationē beatitudinis maior est cōsociatio aīe pximi ad ad aiām nostrā q etiāz corporis proprii. ¶ Ad 3⁹ dōm q cuilibet hōi iminet cura ppiū corporis: nō autē iminet cuiu bet hōi cura de salute pximi nisi forte in casu: r ideo nō ē de necessitate charitatis q hō propriū corpus exponat p salute pximi nisi in casu q tenet eius saluti prouidere: s3 q aliquis sponte ad hoc se offerat pertinet ad perfectionē charitatis.

Ad sextum sic pcedit. Uidef q vnus pxim⁹ nō sit magis diligendus q alius. Dicit. n. Aug. in p de doct. chri. Oēs hoies eque diligendi sunt. s3 cū oibus pdesse nō possis: his potissimū cōsulendū est qui p locoꝝ r tēporū vel quarūlibet rerū opportunitatib⁹ con strictius tibi quasi qdā forte iungunt. ergo pximozū vnus nō est magis diligēdu q alius. ¶ P. Ubi vna r eadē ē rō diligēdi diuersos: nō d3 esse inequalis dilectio: s3 vna ē rō diligēdi oēs pximos. s. deus: vt p3 per Aug. in p de doctria chri. ergo oēs pximos equaliter diligere debemus. ¶ P. Amare est velle bonū alicui: vt p3 per pfm in. 2. rhetorice. Sed oibus pximis equale bonū volum⁹. s. vitā eternā. q oēs pximos equaliter debem⁹ diligere. ¶ S3 3 est q tā to vnusquisq; magis d3 diligi quāto grauius peccat qui cō tra eius dilectionē operat: sed graui⁹ peccat q agit 3 dile ctionē aliquoz pximoz q qui agit 3 dilectionē aliquoz alioꝝ. vñ Leuit. 20. precipit: Qd q maledixerit pxi aut ma tri morte moriat: quod nō precipitur de his qui alios ho mines maledicunt. ergo quosdam pximoz debemus ma gis diligere q alios. ¶ Rñ. dicendum q duplex opinio circa hoc fuit. Quidam enim dixerunt q omnes pximi sunt equaliter ex charitate diligēdi qstū ad affectū: sed non qstū ad exteriorē affectum: ponētes ordinē dile ctionis esse intelligēdu fm exteriora beneficia q magis debemus ipendere pximis q alienis: nō autē fm interiorē affectū que equaliter debemus ipendere oib⁹ et inimicis.

Sed hoc irrōnabiliter dicitur. Nō enī minus est ordina tus affectus charitatis qui ē inclinatio gratie q appetitus nālis qui est inclinatio nāe. vtraq; enī inclinatio ex diuina sapiētia pcedit. videm⁹ aut in nālibus q inclinatio nālis pportioat actui vel motui qui cōuenit nāe vnus cuiusq; sicut terra h3 maiorē inclinationē grauitatis q aqua: quia cōpetit ei esse sub aqua. o3 ergo q etiā inclinatio gratie q ē affectus charitatis pportioat his que sunt exterius agē d3. ita. s. vt ad eos intēsiore charitatis affectū habeat q bus cōuenit nos magis bñficos esse. r ideo dōm est q etiā fm affectū o3 magis vnū pximozū q aliū diligere. r rō ē qz cū pncipiū dilectionis sit deus: r ipse diligēs. necesse ē q fm ppinquitatē maiorē ad alterūz istoz pncipioꝝ maior sit dilectionis affectus: sicut enī supra dictū est in oibus in quib⁹ inuenit aliqd pncipiū ordo attendit s3 cōparationē ad illud pncipiū. ¶ Ad p⁹ ergo dōm q dilectio pōt eē in equalis duplr. Uno mō ex parte eius boni qd amico opta mus. r qstū ad hoc oēs hoies eque diligimus ex charitate: qz oibus optamus bonū idē in genere. s. beatitudinē eter nam. Alio modo dicit maior dilectio ppter intēsiore actū dilectōis. r sic nō o3 oēs eque diligere. ¶ Ualiter dōm q dilectio iequalr pōt ab aliquo hri duplr. Uno ex co q q daz diligunt r aliqne diligūt. r hāc etiā iequalitē o3 suare in bñficiētia: qz nō possum⁹ oib⁹ pdesse: s3 in beniuolētia di lectionis talis inequalitas haberi nō d3. Alia vero est inēq litas dilectionis ex hoc q quidā plus alijs diligunt. Aug. ergo nō intēdit hanc excludere inequalitatē: sed primā: vt p3 ex his q de beneficiētia dicit. ¶ Ad 2⁹ dōm q nō oēs p ximi equalr se habēt ad deū: sed quidā sunt ei ppingozes ppter maiorē bonitatē qui sunt magis diligēdi ex chari tate q alij qui sunt ei minus ppinqui. ¶ Ad 3⁹ dōm q rō illa pcedit de qritate dilectionis ex parte boni quod ami cis optamus.

Ad septimum sic pcedit. Uidef q magis de beam⁹ diligere meliores q no bis coniunctiores. Illud enī videf esse magis diligēdu qd nulla rōne d3 odio haberi q illud qd aliqua rōne est odiē dum: sicut r albi est qd est nigro ipermixti: sed psonē no bis cōiuncte sunt fm aliquā rōnez odiende: fm illud Lu ce. 14. Siquis venit ad me: r nō odit patrē r matrē r. ho mines autem boni nulla rōne sunt odiendi. ergo videf q meliores sunt magis amādū q coniunctiores. ¶ P. Scdm charitatē hō maxime deo assimilat. sed deus diligit magis meliorē q sibi cōiunctiorē. ergo r hō p charitatē magis d3 meliorē diligere q sibi cōiunctiorē. ¶ P. Scdm vnāquāq; amicitia illud est magis amādū qd magis pxiū ad id su pra qd amicitia fundat. amicitia enī nāli magis diligim⁹ eos qui sunt nobis magis fm naturā coniuncti: pta parē res vel filios. sed amicitia charitatis fundat super cōmu nicatione beatitudinis ad quā magis pertinent meliores q nobis cōiunctiores. ergo ex charitate magis debemus diligere meliores q nobis cōiunctiores. ¶ Sed cōtra est quod dicit. i. ad Thimo. 5. Siquis suozū r maxime dome sticorum curam nō habet: fidem negant: r est infideli de terior: sed interior charitatis affectio debet respondere ex teriori affectui. ergo charitas magis debet haberi ad ppi quiores q ad meliores. ¶ Rñ. dōm q omnis actus opoz ter q proportionetur r obiecto r agenti. sed ex obiecto ha bet speciē. ex virtute autem agentis habet modum sue in tensionis: sicut motus habet speciē ex termino ad quē est. sed intensiōnem velocitatis habet ex dispositione mobi lis r virtute mouentis. sic ergo dilectio speciē habet ex obo: sed intensiōnez h3 ex parte ipsius diligētis. o3 m au tez charitative dilectionis deus est: homo autem diligens est. diuersitas ergo dilectionis que est fm charitatem q tum ad speciem est attendenda in pximis diligēdi

fm comparatione ad deum: vt scilicet ei qui est deo propin-
quior: maius bonum ex charitate velimus: quia licet bonum
quod omnibus vult charitas: scilicet beatitudo eterna sit
vnu fm se: h3 tñ diuersos gradus fm diuersas beatitudi-
nis participaciones. et hoc ad charitate ptinet vt velit iusti-
tiam dei seruari fm qua meliores pfectius beatitudinem
participat. et hoc ptinet ad spem dilectionis. sunt eni diuer-
se dilectionis spes scdm diuersa bona q optamus his quos
diligimus. sed intesio dilectionis est attededa p comparatio-
nem ad ipsuz boiem qui diligit. et fm hoc illos qui sunt sibi
ppinquoies intesio affectu diligit ho ad illud bonum ad
quod oes diligit q meliores ad maius bonum. Est etia et ibi
alia differetia attededa. na aliqui pximi sunt ppinqui no-
bis fm nali origine a qua descendere no possunt: qz fm eaz
sunt id qd sunt. sed bonitas vtutis fm qua aliqui appropin-
quat deo pot accedere et recedere augeri et minui: vt ex su-
pra dictis p3. et ideo possuz ex charitate velle q iste q e mi-
bi coniunctus sit melior alio. et sic ad maiores beatitudinis
gradu puenire possit. Est aut et alius modus quo plus dili-
gimus ex charitate magis nobis coniunctos: qz plurib' mo-
dis eos diligit. Ad eos eni qui no sunt nobis coniuncti no
habem' nisi amicitia charitatis. ad eos vo qui sunt nobis
coniuncti habem' aliqs alias amicitias f3 modu coniunctio-
is eoz ad nos. cu aut bonu sup qd fundat qlibet alia amicitia
bonesta ordinet sicut ad fine ad bonu sup qd fundatur
charitas: ois est vt charitas iperet actu cuiuslibet alteri
amicitie. et sic ars q est circa fine iperat arti que est circa ea
que sunt ad fine: et sic hoc ipsuz qd est diligere aliquem: qz co-
sanguineus vel coniunct' est: vel qz cocitius: vel pp qd cuqz
bmoi aliud licitu ordinabile in finez charitatis. pot chari-
tate impari. et ita ex charitate elicite cu iperate pluribus
modis diligit' magis nobis coniunctos. ¶ Ad p' ergo vdz
qz in ppinquis nostris non pceptum odire qz ppinqui nri
sunt. sed in hoc solu qz ipediunt nos a deo: et in hoc no snt p-
pinqui s3 inimici: f3 illud Mich. 7. Inimici hois dome-
stici eius. ¶ Ad 2' oim qz charitas facit boiem coformari
deo fm pportione: vt. s. ita se habeat ho ad id qd suu est:
sicut deus ad id qd suu est. quedā eni possumus ex charita-
te velle: qz sunt nobis conuenientia: qz tñ deus no vult: qz no
conuenit ei vt ea velit: sicut supra habitū est cu de bonitate
voluntatis agerem. ¶ Ad 3' oim qz charitas no solu elicet
actu dilectionis fm rone obiecti: sed et fm rone diligētis:
vt dictū est. ex quo ptingit qz magis diuer' magis amat.

Ad octauum sic pcedit. Videt qz no sit magis
diligendus ille qui est magis nobis
coniunctus fm carnale origine. Dicit eni puerb. is. Vir ami-
cabilis ad societate magis erit amicus qz frater. Et Vale-
rius maxim' dicit: qz amicitie vinculu pualidū est: neqz vl-
la ex parte sanguinis virib' inferius. hoc etia certius et ex
ploratius qd istud nascēdi fors fortunatum opus dedit: hoc
vniuersaliusqz solido iudicio inchoata voluntas pbit. ergo illi
qui sunt coniuncti sanguine no sunt magis diligendi qz aly.
¶ Ambro. in p' de offi. No minus vos diligo quos i euā-
gelio genui qz si in coniugio suscepissem. no eni vehemētior
est nā ad diligēdu qz gra. plus certe diligere debem' quos
ppetuo nobis coputam' futuros qz quos tñ in hoc seculo.
no ergo consanguinei sunt magis diligēdi his qui sunt aliter
nobis coniuncti. ¶ Probatio dilectiois ē exhibitio ope-
ris: vt Greg. dicit in homel. sed qbusdā magis debem' im-
pendere dilectionis opa qz etia consanguineis: sicut magis ē
obediēdu in exercitu duci qz patri. ergo illi qui sunt sangui-
ne coniuncti no sunt maxime diligendi. ¶ Sed ptra est qd
spaliter in preceptis decalogi mandat de honoratione pa-
rentū: vt p3 Exo. 20. ergo illi qui sunt nobis coniuncti f3 car-
nis origine sunt a nobis spalibus diligēdi. ¶ Rñ. oim qz
sunt dictū est: illi qui sunt nobis coniuncti sunt ex charitate

magis diligendi: tñ qz intensus diligunt: tñ etia qz plurib'
rōnibus diligunt. intensio aut dilectionis est ex coniunctio-
ne dilecti ad diligētē. et ideo diuersoz dilectio est mensu-
randa fm diuersam rōnez coniunctionis: vt. s. vnusquisqz di-
ligat magis in eo qd ptinet ad illā coniunctionē fm qua di-
ligitur. et vltorius coparanda est dilectio dilectioni fm co-
parationē coniunctionis ad coniunctionē. Sic ergo vdm ē qz
amicitia consanguineoz fundat in coniunctioe naturalis ori-
ginis. amicitia aut concitiū in cōmuniōe ciuili. et amicitia
cōmilitantiū in cōmuniōe bellica. et ideo in his qz perr-
tinent ad naturā plus debemus diligere consanguineos. In
his autē que ptinent ad ciuile cōuersationē plus debem'
diligere cocitios. et in bellicis plus cōmilitones. vnde et phi-
losophus dicit in. 9. ethi. qz singulis ppria et cōgruentia est
attribuēdu. Sic autē facere videntur quidā qui ad nu-
ptias vocant cognatos. videbit' vtriqz et nutrimento parē-
tibus oportere maxime sufficere et honores parentū. et si-
mile est etia in aly. Si autē coparemus etia coniunctio-
nem ad coniunctionē: constat qz coniunctio naturalis ori-
ginis est prior et immobilior: quia est fm id quod pertinet
ad substantiā. alie autē coniunctiones sunt superuenientes et
remoueri possunt: et ideo amicitia consanguineozū est sta-
bilior: sed alie amicitie possunt esse potiores: f3 illud quod
est p: opziū vnicuiqz amicitie. ¶ Ad p'mū ergo dicēdu qz
quia amicitia sociozū propria electione cōtrahitur in his qz
sub nostra electione cadūt: puta in agēdis prepōderat hec
dilectio dilectioni consanguineozū: vt. s. magis euz illis cō-
sentiamus in agēdis. amicitia tamē consanguineozū ē sta-
bilior: vt p: e naturalior existens: et p: ualet in his que ad
naturā spectat. vnde magis eis tenemur in puiffione neces-
sariozū. ¶ Ad scdm dicēdu qz Ambro. loquit de dilectioe
qz ad beneficia que pertinent ad cōmuniōne gra-
tie. s. de instructione mox. in hac eni magis debet ho sub-
uenire filijs spiritualib' quos spiritualiter genuit qz filijs
coporalibus quibus tenet magis prouidere in coporalibus
subsidijs. ¶ Ad tertiu dicēdu qz ex hoc qz duci exer-
citus magis obeditur in bello qz patri: no probatur qz sim-
pliciter pater minus diligitur: sed qz minus diligitur fm
quid. i. fm dilectionem bellice cōmuniōnis.

Ad nonum sic pcedit. Videt qz homo ex chari-
tate magis debeat diligere filium
qz patre. Illuz eni magis debemus diligere cui magis de-
bemus benefacere: sed magis debemus benefacere filijs
qz parentibus. Dicit eni apls. et ad Cor. 12. Non debent fi-
ly thesaurizare parentibus: sed parentes filijs. ergo ma-
gis sunt diligendi filij qz parentes. ¶ P. H. ratio pficit na-
turam. sed naturaliter parentes plus diligunt filios qz ab
eis diliganf: vt pbs dicit in. 8. ethi. ergo magis debem' di-
ligere filios qz parentes. ¶ P. Per charitate affectus ho-
minis deo cōformatur. sed deus magis diligit filios qz dis-
gatur ab eis. ergo etiam et nos magis debemus diligere fi-
lios qz parentes. ¶ Sed cōtra est quod Ambro. dicit. Pri-
mo deus diligēdus est. scdo parentes: inde filij: post dome-
stici. ¶ Rñ. dicēdu qz sicut supra dictū est. gradus dile-
ctionis ex duobus pensari potest. Uno modo ex parte ob-
iecti. et fm hoc id quod habet maiorē rationē boni est ma-
gis diligendus: et quod est deo similis. sic pater est magis
diligendus qz filius: quia scilicet patrem diligimus sub ra-
tione principij quod habet rationem eminentioris boni et
deo similioris. Alio modo computatur gradus dilectionis
ex parte ipsius diligētis. et sic magis diligitur quod est
coniunctius. et f3 hoc filius est magis diligendus qz pater:
vt philosophus dicit in. 8. ethicozū. pmo quidē quia paren-
tes diligit filios: vt aliqd sui existētes. p' aut no est aliqd
fily. et ideo dilectio fm qua pater diligit filijz similior est
dilectioni qua quis diligit seipsum. 2. qz parentes magis

sciunt aliquos esse suos filios: q̄s cōuerso. 3. q̄ filius est magis p̄p̄inquis parēti: v̄t pote pars existens: q̄ p̄ filio ad que h̄z bitudinē p̄ncip̄y. 4. q̄ parētes diuti⁹ amauerūt. nā statim pater incipit diligere filiū. filius autē t̄p̄e p̄cedē te incipit diligere patrē. dilectio autē q̄to est diuturnior tāto est fortior: s̄m illud Eccl. 9. Nō derelinquas amicū anti quū: nouus enī non erit similis illi. ¶ Ad p̄m ergo dōm q̄ p̄ncipio debet subiectio reuerētie ⁊ honor: effectui autē p̄portionalr cōpetit recipere īfluētiā p̄ncip̄y ⁊ p̄uisionē ipsi⁹. ⁊ p̄pter hoc parētib⁹ a filijs magis debet honor: filijs autē magis debet cura p̄uisionis. ¶ Ad 2. dōm q̄ pater nāl̄r plus diligit filiū s̄m rōnē cōiunctiōis ad seipsū. s̄z rōnē eminētiōis boni filius nāl̄r plus diligit patrē. ¶ Ad 3. dōm q̄ sicut Aug. dicit p̄ de doctr. xp̄iana. Deus diligit nos ad vtilitatē nostrā ⁊ suū honorē. ⁊ iō q̄ p̄ cōparat ad nos in bitudinē p̄ncip̄y: sicut ⁊ deus. ad patrē p̄p̄ie p̄tinet vt ei a filijs honor īpendat: ad filiū autē vt eius vtilitati a parētib⁹ p̄uideat: q̄uis in articulo necessitatis filius obligatus sit ex b̄n̄ficijs susceptis vt parētib⁹ maxie p̄uideat.

Ad decimum

sic p̄cedit. Videt̄ q̄ hō magis debeat diligere matrē q̄ patrē. Ut enī p̄hs dicit in p̄ de gn̄atione animalū. Semina in generatione dat corpus. s̄z hō nō h̄z aīam a patre: sed p̄ creationē a deo: vt in p̄mo dictū est. ergo hō plus h̄z a matre q̄ a patre. plus ergo d̄z diligere matrē q̄ patrē. ¶ S. Magis amantē d̄z magis diligere. sed mater plus diligit filiū q̄ pater. Dicit enī p̄hs in. 9. et̄bi. q̄ matres magis sūt amātes filioꝝ. laboriosior enī est generatio matrū: ⁊ magis sciunt qui īparū sunt filij q̄ patres. ergo mater est magis diligēda q̄ p̄. ¶ S. Et debetur maior dilectiōis affecti⁹ q̄ p̄ nobis plus laborauit: s̄m illud Ro. vlt. Salutate mariā q̄ multū in nobis laborauit: sed mater plus laborat in generōne ⁊ educatione q̄ pater. v̄t dicit Eccl. 7. Semitū m̄ris tue ne oblitiscaris. ergo plus d̄z hō diligere matrē q̄ patrē. ¶ Sed 3. est q̄ dicit Hier. sup̄ Ezech. q̄ post deū oīz patrē diligēdus ē pater: ⁊ postea addidit de matre. ¶ R̄n̄. dōm q̄ in istis cōparationib⁹ id q̄ dicit̄ est itelligēdū p̄ se: vt videlicet itelligat̄ esse quesitū de patre inq̄rū est pater an sit plus diligēdus matrē inq̄rū est mater. p̄t enīz in oībus h̄mōi tāta esse distantia virtutis ⁊ malicie vt amicitia: soluat̄ vel minuat̄: vt p̄hs dicit in. 8. et̄bi. ⁊ iō vt Ambr̄o. dicit. Boni domestici sunt malis filijs p̄ponēdi. sed p̄ se loquēdo pater magis est amādus q̄ mater. amantē enīz pater ⁊ mater vt p̄ncipia q̄dā nāl̄is ouginis. pater autē habet excellētiōrē rōnē p̄ncip̄y q̄ mater: q̄ pater est p̄ncipū per modū agentis: mater autē magis per modū patiētis ⁊ matric. ⁊ ideo per se loquēdo pater magis est diligēdus. ¶ Ad p̄m ergo dōm q̄ in generatiōe hoīs mater ministrat materiā corp̄is in formā: format autē per virtutes formatiuam que ē in semine patris. ⁊ q̄uis h̄mōi vt nō possit creare aīam rōnalē: disponit t̄n materiā corp̄orale ad h̄mōi forme susceptionē. ¶ Ad 2. dōm q̄ hoc p̄tinet ad aliā rōnē dilectionis. alia enī est sp̄s amicitie qua diligit̄ amātes: ⁊ qua diligit̄ generantē. nunc autē loquimur de amicitia q̄ debet patri ⁊ matri s̄m generationis rationē.

Ad vndecimum

sic p̄cedit. Videt̄ q̄ hō plus d̄z diligere vxorē q̄ patrē ⁊ matrē. Nullus enīz dimittit rē aliquā nisi pro re magis dilecta: s̄z Sc̄n. 2. dicit̄ q̄ p̄pter vxorē relinq̄t hō patrē ⁊ matrē. ergo magis d̄z diligere vxorē q̄ patrē ⁊ matrē. ¶ S. Ap̄ls dicit ad Eph. 5. q̄ viri debēt diligere vxores sicut se ipsos. s̄z hō d̄z magis diligere seipsū q̄ parētes. ergo et̄iaz magis d̄z diligere vxorē q̄ parētes. ¶ S. Ubi sūt plures rōnes dilectionis ibi d̄z esse maior dilectio: sed in amicitia que est ad vxorē sunt plures rōnes dilectionis. dicit enī p̄hs in. 8. et̄bi. q̄ in hac amicitia videt̄ esse vtile ⁊ delecta-

bile ⁊ p̄pter v̄tutē si virtuosī sint coniuges. ergo maior d̄z esse dilectio ad vxorē q̄ ad parētes. ¶ S. 3. ē q̄ vir d̄z diligere vxorē suā sicut carnē suā: vt dicit̄ ad Eph. 5. S. 3. corpus suū minus d̄z hō diligere q̄ p̄ximū: vt supra dictū est. iter p̄rimos autē magis debem⁹ parētes diligere. ergo magis debemus diligere parētes q̄ vxorē. ¶ R̄n̄. dōm q̄ sicut dictū est: gradus dilectionis attēdi p̄t ⁊ s̄m rōnē boni ⁊ s̄m cōiunctiōē ad diligētē. s̄m ergo rōnē boni quod ē obm dilectionis magis sunt diligēdi parētes q̄ vxores: q̄ diligunt̄ sub rōnē p̄ncip̄y ⁊ eminētiōis cuiusdā boni. s̄m autē rōnē cōiunctiōis magis diligēda est vxor: q̄ vxor cōiungit̄ viro: vt vna caro existens: s̄m illud Matt. 19. Itaq̄ iam nō sunt duo: sed vna caro. ⁊ ideo int̄sus diligit̄ vxor. sed maior reuerētia est parētib⁹ exhibēda. ¶ Ad p̄m ergo dōm q̄ nō q̄tū ad oīa deserit pater ⁊ mater p̄ vxorē. in q̄busdā enī magis d̄z hō assilire parētib⁹ q̄ vxori: sed q̄tū ad vniōnē carnalis copule ⁊ cōhabitatiōis relicta oībus parētib⁹ hō adberet vxori. ¶ Ad 2. dōm q̄ in v̄bis ap̄ls nō est itelligēdū q̄ hō debeat diligere vxorē suā equaliter sibiipsi: sed q̄ dilectio quā aliq̄s h̄z ad seipsū est rō dilectionis quā quis h̄z ad vxorē sibi cōiunctā. ¶ Ad 3. dōm q̄ etiā in amicitia p̄na iueniunt̄ multe rōnes dilectionis ⁊ q̄tū ad aliq̄d p̄p̄derat rōni dilectionis q̄ habet ad vxorē sc̄d̄z. s̄z rōnē boni: q̄uis ille p̄p̄deret̄ s̄z cōiunctiōis rōnē. ¶ Ad 4. dōm q̄ illud et̄ nō est sic itelligēdū q̄ ly. sicut ī portet̄ eq̄litate: sed rōnē dilectiōis. diligit enī hō vxorē suā p̄ncipaliter ratione carnalis cōiunctiōis.

Ad duodecimum

magis debeat diligere benefactorē q̄ beneficiariū. Dicit enī Aug. in lib. de cathetisā dis rudib⁹. Nulla maior est puocatio ad amādū q̄ p̄uenire amādō. nimis enī durus ē anim⁹ qui dilectionē ⁊ si nō vult impedere nolit rep̄dere: sed b̄n̄factores p̄ueniūt nos in b̄n̄ficio charitatis. ergo b̄n̄factores maxime debem⁹ diligere. ¶ S. Tanto aliquis est magis diligēdus q̄to grauius hō peccat si ab eius dilectione desinat: vel contra eum agat: sed grauius peccat q̄ b̄n̄factorē nō diligit vel cōtra eū agit: q̄ si diligere desinat eū cui b̄n̄fecit. ergo magis sunt amandi b̄n̄factores q̄ b̄n̄ficiarij. ¶ S. Inter oīa diligēda maxime diligēdus est deus: ⁊ post eum pater: vt Hiero. dicit. Sed isti sunt maxime b̄n̄factores. ergo b̄n̄factor est maxime diligēdus. ¶ Sed 3. ē q̄ dicit̄ p̄hs dicit in. 9. et̄bi. q̄ b̄n̄factores magis vident̄ amare b̄n̄ficiarios q̄ cōuerso. ¶ R̄n̄. dōm q̄ sicut supra dictū est: aliq̄ diligit magis dupl̄. vno mō q̄ h̄z rōnē excellētiōis boni. alio mō rōnē maioris cōiunctiōis. p̄mo q̄dē mō benefactor est magis diligēdus: q̄ cū sit p̄ncipiuz boni in beneficiato h̄z excellētiōis boni rōnē: sicut ⁊ de patre dictus est. Secōdo autē mō magis diligit̄ beneficiatos: vt p̄hs p̄bat in. 9. et̄bi. per quatuor rōnes. p̄ quidē q̄ b̄n̄ficiatus est q̄si q̄dā opus benefactoris: v̄t cōsuevit dici de aliquo: iste est factura illius. nāl̄e est autē cuiuslibet vt diligit op⁹ suū: sicut videmus q̄ poete diligit̄ poemata sua. ⁊ hoc ideo q̄ vnus quodq̄ diligit suū esse: ⁊ suū viuere. q̄d maxime manifesta tur in suo agere. 2. q̄ vnus q̄sq̄ nāl̄r diligit illō i quo inspicit suū bonū. h̄z quidē ergo ⁊ benefactor in beneficiato aliquod bonū: ⁊ cōuerso. sed benefactor inspicit in b̄n̄ficiato suū bonū honestū: ⁊ beneficiat⁹ in benefactorē suū bonū vtile. bonū autē honestū delectabilius cōsiderat̄ q̄ bonū vtile: tū q̄ est diuturnius. vtilitas. n. cito trāsit. ⁊ delectatio memoriē nō est sicut delectatio rei p̄itis: tū etiāz q̄ bona honesta magis cū delectatiōe recolimus q̄ vtilitates que nobis ab alijs euenerūt. 3. q̄ ad amantē p̄tinet bonū pati. iō excellētiōis est amare. ⁊ p̄pter hoc ad b̄n̄factorē p̄tinet vt plus amet. 4. q̄ difficilius est b̄n̄ficia-

Impendere quod recipere. ea vero in quibus laboramus plus diligimus. que vero nobis de facili pueniunt quodammodo contemimus. ¶ Ad primum quod dicitur: quod in benefactorum est ut beneficiatus puocetur ad ipsam amandam. benefactor autem diligit beneficiatum non quasi puocatus ab illo: sed ex seipso motus. quod autem ex se est potius est eo quod est per aliud. ¶ Ad secundum dicitur: quod amor beneficiati ad benefactorem est magis debitus. et ideo dicitur huius rationem maiorem per se. sed amor benefactoris ad beneficiatum est magis spontaneus: et ideo huius maiorem proportionem. ¶ Ad tertium dicitur: quod deus etiam plus nos diligit quam nos eum diligamus. et parentes plus diligunt filios quam ab eis diligantur. Nec tamen oportet quod quolibet beneficiatus plus diligamus quam sibi benefactoribus: benefactores enim a quibus maxima beneficia receperimus. deum et parentes preferimus his quibus aliqua minora beneficia impendimus.

Ad tertiumdecimum sic procedit. Videtur quod ordo charitatis non remaneat in patria. Dicitur enim Augustinus in libro de vera religione. Perfecta charitas est ut plus potiora bona et minora diligamus: sed in patria erit perfecta charitas. quod plus diligit alius meliorem quam vel seipsum vel sibi coniunctum. ¶ Illi magis amat cui maius bonum volumus: sed quilibet in patria exis vult maius bonum ei quam plus bonum huius: alioquin voluntas eius non per oia diuine voluntati conformaretur. ibi autem plus bonum huius quam meliorem est. ¶ In patria quilibet magis diligit meliorem: et ita magis alium quam seipsum: et extraneum quam propinquum. ¶ Tota ratio dilectionis in patria deus erit. tunc enim implebitur quod dicitur per ad Cor. 13. Ut sit deus oia in omnibus. ergo magis diligitur qui est deo propinquior. et ita aliquis magis diligit meliorem quam seipsum: et extraneum quam coniunctum. ¶ Sed contra est quod natura non tollitur per gratiam sed perficitur. ordo autem charitatis supra positus ex ipsa natura procedit. omnia autem naturaliter plus se quam alia amat. ¶ Iste ordo charitatis remanebit in patria. ¶ Ratio dicitur: quod necesse est ordinem charitatis remanere in patria quantum ad hoc quod deus est super oia diligendus. hoc enim simpliciter erit tunc quando homo perfecte eo fruetur: sed de ordine simpliciter ad alios distinguendum videtur. quod sicut supra dicitur est: dilectionis gradus distingui potest: vel secundum diuinitatem boni quod quilibet exoptat vel secundum intensiorem dilectionis. per quidem modo plus diligit meliores quam seipsum. minus vero minus bonos. vult enim quilibet bonis unquam habere quod sibi debet secundum diuinam iustitiam propter perfectam conformitatem voluntatis humane ad diuinam. nec tunc erit tempus perficiendi per meritum ad maius premium: sicut nunc accidit quando potest homo meliores et virtutem et premium desiderare: sed tunc voluntas uniuscuiusque infra hoc sistet quod est determinatum diuinitus. et ideo modo alius plus seipsum diligit quam proximum et meliorem: et intensio actus dilectionis puenit ex parte subiecti diligentis: ut supra dicitur est: et ad hoc est donum charitatis uniuscuiusque: fertur a deo: ut primo quod de mente sua in deum ordinet quod pertinet ad dilectionem simpliciter. secundario vero ordine alioquin in deum velit vel est operis secundum suum modum: sed quantum ad ordinem proximum adiuuante simpliciter quod magis diligit meliorem secundum charitatis amorem. tota enim vita beata consistit in ordinatione mentis ad deum. vnde totus ordo dilectionis bonorum obseruabit per comparationem ad deum: ut. si ille magis diligat et propinquior sibi habeat ab unoquoque quod est deo propinquior: cessabit enim tunc per uisio quod est in patria vita necessaria: quod necesse est ut unusquisque magis sibi coniuncto secundum quantumque necessitudine pvideat magis quam alieno: ratione cuius in hac vita ex ipsa inclinatione charitatis homo plus diligit magis sibi coniunctum: cui magis deus impendere charitatis effectum: contingit tamen in patria quod alius sibi coniunctum pluribus modis diligit. non enim cessabit ab alio beati honeste dilectionis causa: cum oibus istis rationibus preferat in comparatione ratione dilectionis quam sumit ex propinquitate ad deum. ¶ Ad primum ergo dicitur quod quantum ad coniunctos sibi: ratio illa procedit

da est: sed quantum ad seipsum oportet quod alius plus se quam alios diligat: tanto magis quanto perfectior est charitas: quod perfectio charitatis ordinat bonum perfecte in deum quod pertinet ad dilectionem simpliciter: ut dicitur est. ¶ Ad secundum dicitur quod ratio illa procedit de ordine dilectionis secundum gradum boni quod aliquis vult amare. ¶ Ad tertium dicitur quod uniuscuiusque erit deus tota ratio diligendi: eo quod deus est totum bonum. dato enim per impossibile quod deus non esset bonum: non esset ei ratio diligendi. et ideo in ordine dilectionis oportet quod post deum homo maxime diligat seipsum.

¶ De actu charitatis. ¶ Questio. XXVII.

Inde considerandum est de actu charitatis. Et primo de principali actu charitatis quod est dilectio. et de alijs actibus vel effectibus. ¶ Circa primum quod sunt octo. primo quod sit magis proprium charitatis utrum amare vel amari. Secundo utrum amare put est actus charitatis sit idem quod benivolentia. tertio utrum deus sit proprium amandum. quarto utrum possit in hac vita immediate amari. quinto utrum possit amari totaliter. sexto utrum eius dilectio habeat modum. septimo quod sit melius utrum diligere amicum vel diligere inimicum. octavo quod sit melius utrum diligere deum vel proximum.

Ad primum sic procedit. Videtur quod charitatis sit magis proprium amari quam amare. Charitas enim in melioribus melior iuenit. sed meliores debent magis amari. ergo charitatis est magis proprium amari. ¶ Illud quod in pluribus iuenit videtur esse magis conueniens nature: et per se melius. sed sicut philosophus dicit in 8. et 11. Multi magis volunt amari quam amare semper: quod amatores adulationis sunt multi. et melius est amari quam amare. et per se magis conueniens charitati. ¶ Propter quod unumquodque et illud magis: sed homines per hoc quod amant amant. dicitur enim Augustinus in libro de cathetizandis rudibus. quod nulla est maior puocatio ad amandum quam puenire amando. et charitas magis consistit in amari quam in amare. Sed est quod philosophus dicit in 8. et 11. quod magis exiit amicitia in amare quam in amari: sed charitas est amicitia quodammodo. ergo charitas magis consistit in amare quam in amari. ¶ Ratio dicitur: quod amare conuenit charitati in quantum est charitas: charitas enim cum sit virtus quodammodo secundum suam essentiam huius inclinatione ad proximum actum. amari autem non est actus charitatis ipsius qui amat: sed actus charitatis eius est amare: amari autem competit ei secundum eandem rationem boni: put. scilicet ad eius bonum alius ad actum charitatis mouet. vnde manifestus est quod charitati magis conuenit amare quam amari. Magis enim conuenit uniuscuiusque quod conuenit ei per se et subalterne quam quod conuenit ei per aliud. et huius duplex est signum. Primum quidem quod amici magis laudant ex hoc quod amant quam ex hoc quod amant: quoniam si non amant et amant: vituperant. et quod matres que maxime amant plus querunt amare quam amari: quedam enim ut philosophus dicit in eodem libro. filios suos dat nutritrici et amant quidem: reamari autem non querunt si non contingat. ¶ Ad primum ergo dicendum quod meliores ex eo quod meliores sunt: sunt magis amabiles: sed ex eo quod in eis est perfectior charitas: sunt magis amantes: secundum tamen proportionem amari. non enim melior minus amat id quod infra ipsum est quam amabile sit: sicut si ille qui est minus bonus non attingit ad amandum meliorem quantum amabilis est. ¶ Ad secundum dicendum quod sicut philosophus dicit ibidem: homines volunt amari in quantum volunt honorari: sicut enim honor exhibetur alicui: ut quoddam testimonium boni in ipso qui honoratur: ita per hoc quod aliquis amat ostenditur in ipso esse aliquod bonum: quod solum bonum amabile est. sic ergo amari et honorari querunt homines propter aliud. scilicet ad manifestationem boni in amato existentis. amare autem querunt charitatem habentes secundum se quasi ipsum sit bonum charitatis: sicut et quilibet actus virtutis est bonum virtutis

tis illius. unde magis p̄inet ad charitatē velle amare q̄ velle amari. ¶ Ad tertium dōm q̄ p̄pter amari aliq̄ amat: non ita q̄ amari sit finis eius q̄ est amare: sed eo q̄ ē via q̄dam ad hoc inducens q̄ homo amet.

Ad secundum sic p̄cedit. Videt̄ q̄ amare s̄m q̄ est actus charitatis nihil sit aliud q̄ beniuolentia. Dic̄. n. ph̄s in. z. rhetorice: q̄ amare est velle alicui bonū. sed hoc ē beniuolentia. q̄ nihil aliud est actus charitatis q̄ beniuolentia. ¶ P̄. Lūi^o ē habit^o: ei^o est act^o: s̄z habit^o charitatis ē i potētia volūtatis: vt supra d̄ct̄ est. ergo ē act^o charitatis ē actus volūtatis. s̄z nō est nisi in bonum tēdēs quod ē beniuolentia. ergo act^o charitatis nihil aliud ē q̄ beniuolentia. ¶ P̄. ph̄s in. 9. ethi. ponit quinq; ad amicitiam p̄inentia. quoz p̄mūz ē q̄ homo velit amico bonū. sc̄dum ē q̄ velit ei eē z viuere: tertiu^o ē q̄ ei delectabiliter cōmunit. q̄rtū ē q̄ eadem eligat. quintū ē q̄ ei condoleat z cōgaudeat. s̄z p̄ma duo ad beniuolentia p̄tinent. q̄ p̄mūz actus charitatis ē beniuolentia. ¶ S̄z ē q̄d ph̄s dic̄ in eodē li. q̄ beniuolentia neq; ē amicitia n̄z ē amatio: s̄z ē amicitie p̄ncipiū: s̄z charitas ē amicitia vt supra d̄ct̄ ē. q̄ beniuolentia nō ē idē q̄ dilectio que ē charitatis actus. ¶ R̄n^o dōm: q̄ beniuolentia p̄prie dicitur actus volūtatis quo alteri bonū volumus. hic autē volūtatis actus differt ab actuali amore: tam sc̄dum q̄ est in appetitu sensitio: q̄ etiā s̄z q̄ ē in appetitu itellectiuo q̄ est volūtatis. amor enīz q̄ est in appetitu sensitio quēdam passio ē. ois aut passio cū quodā ipetu iclinat in suūz obm. passio aut amoris hoc h̄z q̄ non subito exoritur: s̄z p̄ aliquā assiduam inspectionē rei amate. z iō ph̄s in. 9. ethi. ostēdens d̄ct̄ iam iter beniuolentia z amorē qui est passio: dicit q̄ beniuolentia non h̄z dissensionē z appetitū. i. aliq̄ impetū iclinationis: s̄z ex solo iudicio rōnis homo vult bonū alicui. similiter etiā talis amor ē ex q̄dam cōsuetudine. beniuolentia autem interdū orit̄ ex rep̄tino: sicut accidit nobis de pugilibus q̄ pugnant: quoz altez vellemus vincere. s̄z amor q̄ ē in appetitu itellectiuo: etiā differt a beniuolentia. ip̄ortat enim q̄daz vnionē s̄m affectū amatis ad amari: inquātuz. s̄z amans estimat amari quodāmodo vt vnū sibi vel ad se p̄tinens: z sic mouet̄ in ip̄m. sed beniuolentia ē simplex actus volūtatis quo volum^o alicui bonū: etiā nō p̄supposita p̄dicta vnione affectus ad ip̄s. Sic q̄ in dilectione s̄m q̄ ē actus charitatis includit̄ quidez beniuolentia: s̄z dilectio siue amor addit vnionem affectus. z p̄pter hoc ph̄s dicit̄ ibidem q̄ beniuolentia ē p̄ncipiū amicitie. ¶ Ad p̄mūm ergo dōm q̄ philosophus ibi diffinit amare: non ponens totā rōnez ipsius: s̄z aliq̄ ad rōnē eius p̄tinens in quo maxime manifestat̄ dilectionis act^o. ¶ Ad sc̄dum dōm: q̄ dilectio est actus volūtatis in bonūz tēdēs: s̄z cū q̄daz vnione ad amatum: que q̄dem in beniuolentia nō ip̄ortat. ¶ Ad 3° dōm q̄ int̄tū illa que ph̄s ibi ponit ad amicitiam p̄tinent inq̄tū pueniunt ex amore quem q̄s h̄z ad seipsum: vt ibidem dicitur: vt. s̄. bec oia ali quis erga amicum agat sicut ad seipsum: quod p̄tinet ad p̄dictam vnionem affectus.

Ad tertium sic p̄cedit. Videt̄ q̄ deus nō pp se ip̄m: sed p̄pter aliud diligit̄ ex charitate. Dicit. n. Grego. in quadā homē. Ex his q̄ nouit animus discit̄ icognita amare: vocat aut̄ icognita intelligibilia z diuina: cognita aut̄ sensibilia. ergo de^o ē pp aliud diligendus. ¶ P̄. Amor seq̄ cognitionem: sed de^o per aliud cognoscit̄: s̄m illud R̄o. p̄mo. Inuisibilia dei per ea q̄ facta sunt itellecta cōspiciunt̄. ergo ē p̄pter aliud amari: et nō pp se. ¶ P̄. Spes ḡat charitatē: vt d̄r in glo. Matth. p̄. Timor ē charitatē itroducit: vt Aug. dic̄ super. i. can. Joan. sed spes expectat aliq̄ adipisci a deo. timor aut̄ refugit aliq̄ q̄ a deo infligi p̄t. ergo videt̄ q̄ deus p̄pter

aliq̄ bonum speratū vel p̄pter aliq̄ malū timēdum sit amandus. nō ergo est amandus pp seipm. ¶ Sed ē est q̄ sic Aug. dic̄ in p̄mo de doc. chri. S̄m ē amore iherere alicui p̄pter seipm: sed deo fruēdū ē vt in eodēz lib. d̄r. ergo de^o diligendus est pp seipm. ¶ R̄n^o dōz q̄ ly pp ip̄ortat habitudinē alic^o cause. Est aut̄ q̄druplex gen^o cāe. s̄. finalis: formalis: efficiens: z mālis: ad quā reducitur ē mālis dispositio q̄ non est cā simplr: sed s̄m quid. z sc̄dum bec q̄tuoz genera causaz d̄r aliq̄ p̄pter altez diligēdū: s̄m quidē genus cause finalis: sicut diligim^o medicinā pp sanitatē: sc̄z aut̄ genus cause formalis: sicut diligim^o boiem p̄pter virtutem. q̄. s̄. virtute formalr est bonus. z per d̄s diligibilis. s̄m aut̄ cām efficiētē: sicut diligim^o aliquos inq̄tum sūt filij talis p̄ris. s̄m at̄ dispōnē q̄ reducitur ad genus cāe mālis dicimur aliq̄ diligere p̄pter id q̄ nos disponit ad ei^o dilectionez: puta p̄pter aliq̄ bñficia suscepta: quīs postq̄ iam amare incepimus nō p̄pter illa bñficia amemus amicum: sed p̄pter ei^o vtutes. p̄mis ergo tribus modis deū nō diligimus p̄pter aliud: sed p̄pter seipm. nō. n. ordinat̄ ad aliud sicut ad finē: sed ipse est finis vltimus oium: neq; ē informatur aliquo alio ad hoc q̄ sit bonus: sed eius subest eius bonitas s̄m quā exemplariter oia bona sunt: neq; iterum ei ab altero bonitas iest: sed ab ipso oibus alijs: sed quarto modo p̄tē diligi p̄pter aliud: q̄. s̄. ex aliquib^o alijs disponimur ad hoc q̄ in dei dilectione proficiamus: puta per beneficia ab eo suscepta: vel per p̄mia separata: vel per penas quas per ip̄s vitare intendimus. ¶ Ad p̄mūz ergo dicendum q̄ ex his que animus nouit discit̄ incognita amare: non q̄ cognita sint rō diligendi ipsa incognita per modum cause formalr vel finalis: vel efficiētis: sed q̄ p̄pter hoc homo disponit̄ ad amandum incognita. ¶ Ad sc̄dum dicendum q̄ cognitio dei acquirit̄ quidem per alia: sed postq̄ iam cognoscitur: non per alia cognoscit̄: sed per seipsum: sc̄dum illud Joan. 4. Jam nō p̄pter tuam loquelam credimus: ip̄s enīz videmus z scimus: quia hic est vere saluator mundi. ¶ Ad tertium dicendum q̄ spes et timor ducunt ad charitatem per modum dispositionis cuiusdam: vt ex supra d̄ctis patet.

Ad quartum sic p̄cedit. Videtur q̄ de^o in hac vita nō possit immediate amari. Incognita enim amari nō p̄t: vt Aug. dicit. io. de tri. S̄z deum nō cognoscim^o immediate in hac vita: q̄ videm^o nūc per speculū in enigmatē: vt d̄r. i. ad Cor. 13. ergo neq; etiā eum immediate amamus. ¶ P̄. Qui nō p̄t q̄d minus ē nō p̄t q̄d maius est: sed mai^o ē amare deū q̄ cognoscere ip̄s: qui enim adheret deo per amorē: vnus sp̄s cū illo est: vt d̄r. i. ad Cor. 6. sed homo nō p̄t deum cognoscere immediate. ergo multo minus amare. ¶ P̄. Homo a deo disiungitur per peccatū: s̄m illud Isa. 59. Peccata v̄ra diuiserunt inter vos z deū v̄m: sed p̄tm magis est in volūtate q̄ in intellectu. ergo minus p̄t homo deum diligere immediate q̄ euz immediate cognoscere. ¶ Sed ē est q̄ cognitio dei q̄ est mediata dicit̄ enigmatica: z euacuat̄ in p̄ia: vt ps. 1. ad Corin. 13. sed charitas vie nō euacuat̄: vt ibidē dicit̄. ergo charitas vie immediate deo adheret. ¶ Respondeo dicendum q̄ sicut supra dictum est: actus cognitionis vtutis p̄ticitur per hoc q̄ cognitū est in cognoscētē: actus aut̄ appetitiue vtutis p̄ticitur per hoc q̄ appetitus inclinatur ad rem ipsaz. z ideo ōz q̄ motus appetitiue virtutis sit in rebus sc̄dum cognitionem ipsaz rerum: actus aut̄ cognititiue virtutis est sc̄dum modum cognoscētis. est aut̄ ipse ordo rerum talis sc̄dum se: q̄ deus est p̄pter seipsum cognoscibilis z diligibilis: vt p̄tē cēntialiter existēs ipa veritas z bonitas per quā alia z cognoscunt̄ z amant̄. sed quo ad nos: q̄ nostra cognitio a sensu ortum h̄z: p̄us sūt cognoscibilia: que sunt sensui p̄pingora: z vltē terminus cognitōis est

in eo quod est maxime a sensu remou. Scds hoc ergo di- cedu e: q dilectio que e appetitiue virtutis act: etia in sta tu vic tedit in deu p: r ex ipo deriuat ad alia. r fm hoc eba ritas vero e eodnerfo: qz. f. p alia deu cognoscim: sic cas p effectus: vel p modu eminetie aut negatiōis: vt p3 p Dio. in lib. de diu. no. ¶ Ad primuz ergo ddm: q quis icogni ta nō possint amari: tñ nō o3 q sit ides ordo cognitiōis r di lectiōis. nā dilectio e cognitiōis terminus. r iō vbi desinit cognitiō. f. in ipsa re que p alia cognoscit: ibi statiz dilectio incipe pōt. ¶ Ad 2^m ddm: q dilectio dei e maius aliqd q ei⁹ cognitiō marie fm statu vie. iō p supponit ipam. r qz cognitiō nō gescit in reb⁹ creatis: f3 p eas in aliud tēdit: in illo dilectio icapit: r hoc ad alia deriuat p modū cuiusdā circulatōis: dū cognitiō a creaturis icipies tendit in deu: r dilectio a deo incipiens sicut ab vltimo fine ad creaturas deriuat. ¶ Ad 3^m ddm q p charitatē tollit auersio a deo q e p peccatum: non autem per solam cognitionem. r ideo charitas est que diligendo aiam imediate deo coniungit spiritualis vinculo vnionis.

Ad quintum sic proceditur. Videtur q de⁹ nō possit totaliter amari. Amor enim sequitur cognitionē: f3 deus nō potest totalr a nobis cogno sci: qz hoc eēt cū cōprehēdere. q nō pōt a nobis totalr ama ri. ¶ P. Amor e vniō qdā: vt p3 p Dio. 4. ca. de diu. no. f3 cor boīs nō pōt totalr deo vniri: qz de⁹ e maior corde nfo: vt dī. i. Joā. 3. ergo deus non pōt totalr amari. ¶ P. De⁹ seipsum totalr amat. si ergo ab aliquo alio totaliter amaf aliquis alius diligit deum tantū qm ipse se diligit. hoc aut est iconueniens. ergo deus nō pōt totaliter diligi ab ali qua creatura. ¶ Sed 3 est qd dicitur Deut. 6. Diliges dñm deum tuū ex toto corde tuo. ¶ Rñ. ddm: q cu3 dilectio itelligat quasi mediū iter amātē r amati: cū queritur an deus possit totaliter diligi: triplr potest itelligi. Uno mō vt modus totalitatis referatur ad rem dilectam. r sic de⁹ est totaliter diligendus: qz totum quod ad deum pertinet bō diligere debet. Alio modo pōt itelligi ita q totalitas referatur ad diligentē. r sic etiā deus totaliter diligi d3: qz ex toto posse suo homo d3 diligere deū: r quicqd h3 ad dei amorē ordinarē: fm illud Deut. 6. Diliges dñm deuz tuū ex toto corde tuo. 3° mō potest itelligi secundum compa rationem diligentis ad rem dilectam: vt scilicet modus diligentis adequet modum rei dilecte. r hoc non potest esse. cum enim vnumquodq itantum diligibile sit: inquā tum est bonū: deus cuius bonitas est ifinita: est ifinite di ligibilis: nulla aut creatura pōt deū ifinite diligere: qz oīs f3tus creature siue nālis siue ifusa e finita. Et p hoc p3 rī/ sio ad oba. Nā pme tres obones pcedūt fm hūc tertium sensum: vltima aut rō pcedit in sensu secundo.

Ad sextum sic pcedit. Videt q diuine dilectio nis sit aliqs modus hūidus. Rō eniz boni p̄sistit in mō spē r ordine: vt p3 per Aug. in li. de nā boni: sed dilectio dei est optimuz in boie: fm illud ad Lok. 3. Super oia charitatē habete. q dilectio dei d3 modū ha bere. ¶ P. Aug. dicit in lib. de moti. eccle. Dic mibi qso te quis sit diligēdi modus: vereor. n. ne plus minusue q op3 istāmer d̄siderio r amore dñi mei: frustra aut qreret mo dum nisi eēt aliqs diuine dilectōis modus. ergo est aliqs modus diuine dilectōis. ¶ P. Sicut Aug. dicit. 4. sup Hen. ad ifam. Mod⁹ est que vnicuiq ppa mēsurā p̄figit: f3 mē sura volūtatis hūane: sic r actiōis exterioris est rō. q sic in exteriori effectu charitatis o3 h̄re modū a rōne p̄stitū: fm illud Ro. 12. Rōnabile obsequiū vestrū: ita ē rterior dile ctio dei debet modū habere. ¶ Sed 3 est qd Ber. dicit in lib. de diligēdo deū: q cā diligēdi deū de⁹ est: modus sine mō diligere. ¶ Rñ. ddm q sic p3 ex iuducta auctoritate

Aug. Mod⁹ iporat qdam mēsurā determinationē. hec aut determinatio inuenit r in mēsurā r in mēsurato: aliter tñ r aliter. in mēsurā. n. inuenit eētialr. qz mēsurā fm se ipam est determinatiua r modificatiua alioy: in mēsurā/ tis aut inuenit mēsurā fm aliqd. i. in qtu attingūt mēsurā. r iō in mēsurā nihil pōt accipi imodificatū: sed res mēsu rata est imodificata nisi mēsurā attigat: siue deficiat siue excedat: in oib⁹ aut appetibilibus r agilib⁹ mēsurā e fi nis: qz coz q appetimus r agimus op3 p̄p̄riā rōnem ex fi ne accipere: vt p3 per p̄m in. 2. pby. r iō finis fm seip3 h3 modū. ea vero q sunt ad finē h̄nt modū ex eo q sunt fini p̄portionata. r iō sicut p̄bs dicit in p̄mo polit. Appetit⁹ fi nis in oibus artib⁹ est absqz fine r termino: coz aut q sūt ad finē est aliquis terminus: nō. n. medicus iponit aliqūe terminū sanitati: sed facit eā p̄fectā q̄stucunqz pōt: f3 me dicine iponit terminū: nō. n. dat tātum de medicina q̄stuz pōt: sed fm p̄portionē ad sanitatem: quā qdē p̄portionēz si medicina excederet vel ab ea deficeret eēt imoderata: finis aut oīm actionū hūanaz r affectionum est dilectio dei per quā maxie attingim⁹ vltimū finē: vt supra deū ē. r iō in dilectiōe dei nō pōt accipi modus: sic in re mēsurā ta: vt sit in ea accipere plus r min⁹: sed sic inuenit mod⁹ in mēsurā in qua nō pōt eē excessus: f3 q̄sto plus attingit re gula: tanto melius ē: ita q̄sto de⁹ plus diligit: tāto est di lectio melior. ¶ Ad p̄mū ergo ddm q illud qd ē p se: po rius est eo qd est per aliud. r iō bonitas mēsurē q per se h3 modū: potior est qz bonitas mēsurati qd h3 moduz p aliō: r sic etiā charitas q h3 modū sic mēsurā p̄minet alijs vir tutib⁹ que h̄nt modū sicut mēsurate. ¶ Ad scdm ddm q sicut Aug. ibidē subiungit: modus diligendi deū est vt ex toto corde diligat. i. vt diligat q̄stucunqz pōt diligi. r hoc pertinet ad modum qui puenit mēsurē. ¶ Ad tertiu d3: q affectio illa cui⁹ ob3 subiacet iudicio rōnis est rōne mē suranda: sed obm diuine dilectōis qd est de⁹: excedit iudi cium rōnis: r iō nō mēsurat rōne: sed rōnem excedit: nec est simile de iteriori actu charitatis r exteriorib⁹ actib⁹. nam interior actus charitatis habet rōnem finis: qz vlti mum bonus homis cōsistit in hoc q anima deo inberat: fm illud ps. Mibi adberere deo bonū est: exteriores aut actus sunt sicut ad finem. r ideo sunt cōmēsuradi: r scds charitatem r fm rationem.

Ad septimum sic pcedit. Videt q magis me ritoriu sit diligere inimicum qz amicum. Dī enim Matth. 5. Si diligitis eos qui vos dili gunt quā mercedem habebitis: diligere ergo amicus nō meret mercedē: sed diligere inimicū meret mercedē: vt ibidē oīdī. ergo magis ē meritoriu3 diligere inimicos qz amicos. ¶ P. Tāto aliqd ē magis meritorium q̄sto ex maiori charitate p̄cedit: sed diligere inimicū ē p̄fectozuz filioy dei: vt Aug. dicit in enchi. Diligere aut amicus est etiam charitatis p̄fecte. ergo maioris meriti est dilige re inimicū qz amicū. ¶ P. Ubi est maior conat⁹ ad bo num: ibi videt esse maius meritum: qz vnusqz p̄p̄riam mercedē accipiet fm suum laborem: vt dicit. i. ad Cor. 3. sed maiori conatu indiget homo ad hoc q diligat inimi cum qz ad hoc q diligat amicum: qz difficilius est. ergo v̄f q diligere inimicū sit magis meritorium qz diligere ami cum. ¶ Sed 3 est: qz illud qd est meli⁹ ē magis meritori um: sed meli⁹ est diligere amicum: qz meli⁹ ē diligere me liorem: amicus aut q amat est melior qz inimicus q odit. ergo diligere amicū est magis meritorium qz diligere inimi cum. ¶ Rñ. ddm q rō diligendi p̄ximū ex charitate deus est: sicut supra deū est. cū ergo q̄rit qd sit melius v̄f magis meritorium: v̄trū diligere amicū vel inimicū: dupli citer iste dilectōes cōparari possunt. Uno ex parte pro ximi qui diligit. Alio ex parte rōnis p̄pter quā diligit.

Primo qdem modo dilectio amici preeminet dilectioni inimici: qz amicus r melior est r magis iunctus: vñ e m̄a magis ueniens dilectioni: r ppter hoc actus dilectionis su per hāc mām trāscens melior ē: vñ r eius oppositū ē dete rius. peius enī ē odire amicu q̄ inimicu. 2° aut modo di lectio inimici peminet ppter duo. Primo qdē qz dilectio nis amici pōt esse alia rō q̄ deus: s; dilectōis inimici solus de^o est rō. 2° qz presupposito q̄ vterq; ppter deū diligaſ fortior ostendit eē dei dilectio q̄ aium hoīs ad remotiora extēdit. s. vsq; ad dilectōis inimicōz: sic virtus ignis tanto oñdit esse fortior q̄to ad remotiora diffundit suū calozē. tāto q̄ ostendit diuina dilectio eē fortior: q̄to ppter ipam difficiliora iplenus: sic r virtus ignis tāto ē fortior q̄to cō burere pōt mām minus cōbustibilez: s; sicut idēz ignis in p̄p̄nquiora fortius agit q̄ in remotiora: ita etiā charitas feruēt^o diligit iunctos q̄ remotos r q̄tū ad hoc dilectio amicōz fm se considerata est feruentior r melior q̄ deli ctio inimicōz. ¶ Ad p̄mūz q̄ dōm: q̄ verbū dñi ē p se itel ligendū. tunc enim dilectio amicōz apud deū mercedem non hz: qñ ppter hoc soluz amantur qz amici. r hoc videt̄ accidere qñ sic amant̄ amici q̄ inimici non diligunt̄. ē tñ meritoria amicōz dilectio: si ppter deū diligant̄: r nō so lum qz amici sunt. ¶ Ad alia p; r̄sio per ea q̄ dicta sunt. nā due rōnes sequētes pcedūt ex pte rōnis diligendū: vlti m̄a vero ex parte eoz que diliguntur.

Ad octauum sic pceditur. Videt̄ q̄ magis sit meritorius diligere p̄ximū q̄ di ligere deū. Illud. n. videt̄ eē magis meritorium qd apls ma gis eligit. s; apls p̄legit dilectionē p̄ximi dilectōis dei: s; illō ad Ro. 9. Optabā anathema esse a xpo p̄ fr̄ib^o meis. q̄ magis ē meritorium diligere p̄ximū q̄ diligere deū. ¶ P̄. Minus videt̄ eē meritorium aliquo mō diligere amicu: vt deū ē. s; deus maxime est amicus qui prior dilexit nos: vt dicitur. i. Joan. 4. ergo diligere deum videtur esse minus meritorium. ¶ P̄. Illud quod est difficilius videtur esse virtuosius r magis meritorium: quia virtus est circa diffi cile r bonum: vt dicitur in. 2. ethicoz. sed facilius est di ligere deum q̄ proximum: tum quia naturaliter omnia deū diligūt: tum qz in deo nihil occurrit quod non sit diligendū quod circa proximum non contingit. ergo magis est me ritorium diligere proximum q̄ diligere deum. ¶ Sed contra est: quia propter quod vnumquodq; illud magis sed dilectio proximi non est meritoria: nisi propter hoc q̄ proximus diligitur propter deum. ergo dilectio dei ē ma gis meritoria q̄ dilectio proximi. ¶ Rñ. dicendum: q̄ cōparatio ista pōt itelligi dupl̄r. Uno. vt seorsum cōside ret vtraq; dilectio: r tūc nō est dubiū q̄ dilectio dei ē ma gis meritoria. debet̄ enīz ei merces ppter seipam: qz vlti ma merces est frui deo in quē tendit diuise dilectōis mo tus. vñ r diligētī deum merces p̄mittit̄ Joan. i. 4. Siquis diligit me: diliget̄ a patre meo: r manifestabo ei incipm. Alio^o pōt attendi ipsa cōparatio vt dilectio dei accipiat fm q̄ solus diligit dilectio aut̄ p̄ximi accipiat fm q̄ p̄xim^o diligit ppter deū. r sic dilectio p̄ximi icludit dilectionez dei: sed dilectio dei nō icludit dilectionez p̄ximi. vñ erit cōparatio dilectōis dei p̄fecte q̄ extēdit se ēt ad p̄ximū r ad dilectionē dei insufficientez r imp̄fectā. qz hoc mādatū habem^o a deo: vt qui diligit deū: diligit r fr̄em suū. r i hoc sensu dilectio p̄ximi peminet. ¶ Ad p̄mū ergo dōz q̄ fm vñā glōse expōnem: hoc apls tūc nō optabat qñ erat i sta tu gr̄e: vt. s. separet̄ a xpo p̄o fr̄ib^o suis: sed hoc optauerat qñ erat in statu infidelitatis. vñ in hoc nō est imitādus. Ul pōt dici sic dicit Chry. in lib. de cōpunctōe: q̄ per hoc non oñdit q̄ apls plus diligeret p̄ximū q̄ deū: s; q̄ plus dili geret deū q̄ seipm. volebat. n. ad tps puari fr̄uitōe diuina: qd p̄tinet ad dilectionē suā: ad hoc q̄ honor dei p̄curare

in p̄ximis: qd p̄tinet ad dilectionez dei. ¶ Ad 2° dōm: q̄ dilectio amici p̄ tāto est qñq; min^o meritoria: qz amicus diligit ppter seipm: r ita deficit a vera rōne amicitie cha ritatis q̄ est de^o. r iō q̄ deus diligaſ ppter seipm nō dimi nuit meritum: sed hoc p̄stituit totā meriti rōnē. ¶ Ad ter tium dōm q̄ plus facit ad rationem meriti r virtutis bo num q̄ difficile. vñ non o; q̄ esse difficilius sit magis me ritorium: sed qd sic est difficilius vt etiam si r melius.

¶ De gaudio.

¶ Questio.

XXVIII.

Deinde cōsiderandum est de effe ctibus cōsequētibus chari tatis actū p̄ncipalē q̄ est dilectio. Et p̄i mo de effectib^o interioribus. 2° de exte rioribus. ¶ Circa p̄mū tria p̄siderāda sunt. P̄rio de gaudio. 2° de p̄ce. 3° de m̄ia. ¶ Circa p̄mū q̄runt̄ q̄mor. p vtrum gaudium sit effectus charitatis. 2° vtrum bñdōi gaudium cōpatiat̄ secū tristitiam. 3° vtrū illud gaudium possit esse plenum. 4° vtrum sit virtus.

Ad primum sic pcedit. Videt̄ q̄ gaudium nō sit effect^o charitatis in nobis. Ex ab sentia. n. rei amate magis seq̄ tristitia q̄ gaudium: s; deus que per charitatē diligit^o est nobis absens q̄diu i hac vi ta viuim^o. Quādiu. n. sum^o in corpore pegrinamur a dño: vt d̄r. z. ad Cor. 5. q̄ charitas i nobis magis causat tristitiā q̄ gaudium. ¶ P̄. Per charitatē maxie meremur b̄titudi nē: sed iter ea per q̄ beatitudinē meremur ponit luctus q̄ ad tristitiā p̄tinet: fm illud Matth. 5. B̄ti q̄ lugent qñ cō solabunt. ergo magis ē effectus charitatis tristitia q̄ gau dium. ¶ P̄. Charitas ē virtus disticta a p̄ce: vt ex supra di ctis p̄s: sed gaudium causat̄ a p̄ce: fm illud Ro. i. 2. Spe gau detes. nō q̄ causat̄ ex charitate. ¶ S; d̄r. qz sic d̄r Ro. 5. Charitas dei diffusa est in cordib^o nris per sp̄m sc̄ti q̄ da tus ē nobis: sed gaudium in nobis causat̄ ex sp̄u sc̄to: fm illō Ro. i. 4. Nō est regnum dei esca r potus: s; iustitia r pax: r gaudium in sp̄u sc̄o. ergo charitas ē causa gaudij. ¶ Rñ. dōm q̄ sicut supra d̄r: ē cū de passionib^o ageret: ex amo re causat̄ vel ppter p̄ntiaz boni amati: vel etiā ppter hoc q̄ ipsi bono amato p̄xiū bonuz iest r cōferuat̄. r fm hoc maxie p̄tinet ad amorē beniuolētie per quē aliq; gaudet de amico p̄spere se b̄ntē ēt si sit absens. Ecōtrario aut̄ ex amore sequitur tristitia vel ppter absentia amati: vel pro pter hoc q̄ amatum cui volumus bonū suo bono puatur: aut aliquo malo deprimit̄. Charitas aut̄ est amor dei: cui^o bonū inmutabile est: qz ipse est sua bonitas. r ex hoc ipso q̄ amat est in amante per nobilissimū sui effectū: s; illud. i. Joan. 4. Qui manet in charitate: in deo manet r d̄s in eo: r ideo sp̄uale gaudium qd de deo habet̄: ex charitate cau sat̄. ¶ Ad p̄mū ergo dōm q̄ q̄diu sumus in corpore di cimus pegrinari a dño in cōparatione ad illā p̄sentia qua quibusdā est p̄ns per sp̄i v̄sionē. vñ r apls subdit̄ ibidē. ¶ Per fidē. n. ambulamus r nō per sp̄m: ēt aut̄ r p̄ns se amā tibus ēt in hac vita per gr̄e inhabitatiōnē. ¶ Ad sc̄dm di cendū q̄ luctus qui beatitudinē meret̄: est de his q̄ sunt beatitudini p̄ria. vñ eiusdē rōnis est q̄ talis luctus ex cha ritate causat̄: r tale gaudium spirituale de deo: qz eiusdēz rōnis est gaudere de aliquo bono: r tristari d̄ his que ei re pugnant. ¶ Ad tertium dicendum q̄ de deo pōt esse sp̄i rituale gaudium dupl̄r. Uno modo fm q̄ gaudeamus de bono diuino in se considerato. Alio modo fm q̄ gaude mus de bono diuino p̄t a nobis participat̄. P̄ximū aut̄ gaudium melius est: r hoc pcedit p̄ncipaliter ex charita te: sed sc̄dm gaudium pcedit ēt ex spe p̄ quā expectam^o diu ni boni fr̄uitiōnem: q̄nī ēt ipsa fr̄uitio vel p̄fecta vel im p̄fecta fm mensuram charitatis obtineatur.

Ad secundum sic pcedit. Uidet q̄ gaudium

recipiat admixtionē tristitie. Cōgaudere enim bonis p̄xi-
mi ad charitatē ptinet: fm̄ illud. i. ad Cor. 13. Charitas non
gaudet sup̄ iniquitate: cōgaudet autē veritati: s̄ hoc gaudium
recipit p̄mixtionē tristitie: fm̄ illud Ro. 12. Gaudere cum
gaudentibus: flere cū flentibus. Gaudium sp̄iale charitatis
admixtionē tristitie patit. C. P. P̄nia sic dicit Bre. ē ante
acta mala flere et flēda itez nō cōmittere: s̄ vera p̄nia nō
est sine charitate. Gaudium charitatis h̄z tristitie admixtio-
nē. C. P. Ex charitate p̄tingit q̄ aliqs desiderat eē cū x̄po
fm̄ illud Phil. 3. Desideriū h̄ns dissolui et eē cū x̄po. s̄ ex
isto desiderio sequitur in homine q̄dam tristitia: fm̄ illud
ps. Deu mibi q̄ icolatus me? plongatus ē. Gaudium chari-
tatis recipit admixtionē tristitie. C. S. 3. ē q̄ gaudium cha-
ritatis ē gaudium de diuina sapia. s̄ h̄mōi gaudium nō h̄z per-
mixtionē tristitie: s̄ illud Sap. 8. Nō h̄z amaritudiez con-
uersatio illi? Gaudium charitatis nō patit p̄mixtionē tristi-
tie. C. R. 1. dōz: q̄ ex charitate causat duplex gaudium de
deo: sic supra dcm̄ ē. Unū qdē p̄ncipale qdē ē p̄xiū chari-
tatis: quo. s̄ gaudem? de bono diuino scōz se p̄siderato. et ta-
le gaudium charitatis p̄mixtionē tristitie nō patit: sicut nec
illud bonū de quo gaudet p̄t aliquā mali admixtionē ha-
bere. et iō apls dicit ad Phil. 4. Gaudete in dño semp. Alio
autē ē gaudium charitatis quo gaudet aliquis de bono diu-
no scōm q̄ p̄cipitur a nobis. hec autē participatio p̄t ipe-
diri p̄ aliquod p̄rium. et ideo ex hac p̄te gaudium charitatis
potest habere p̄mixtionem tristitie: p̄out. s̄. aliquis tri-
statur de eo qd̄ repugnat participatōi diuini boni v̄l in no-
bis vel in proximis quos tanq̄ nos ipsos diligimus. C. Ad
primum ergo dicendum: q̄ fletus proximi non est nisi de
aliquo malo. omne autem malum importat defectus par-
ticipationis summi boni: et ideo intantū facit charitas cō-
dolere proximo: inq̄tuz participatio diuini boni in eo im-
peditur. C. Ad scōm dōm: q̄ peccata diuidunt inter nos et
deum: vt dicitur Isa. 59. et ideo hec est ratio volēdi de pec-
catis p̄teritis nostris vel etiam aliorum in quantum per
ea impedimur a participatione diuini boni. C. Ad tertium
dicendum: q̄ quis in icolatu huius miserie aliquo modo
participemus diuinum bonum per cognitionez et amozē:
tamen huius vite miseria impedit a perfecta participatio-
ne diuini boni qualis erit in patria. et ideo etiaz tristitia q̄
quis luget de dilatōe glorie pertinet ad impedimētū par-
ticipationis diuini boni.

Ad tertium sic pcedit. Uidet q̄ sp̄iale gau-
dium qd̄ ex charitate causat nō pos-
sit in nobis ipleri. Quāto. n. maius gaudium de deo hēmus
tāto gaudium eius in nobis magis iplet: sed nūq̄ possumus
tantū de deo gaudere q̄tū dignus est vt de deo gaudeat:
q̄ semp bonitas eius q̄ est ifinita excedit gaudium creatu-
re: qd̄ ē finitū. ergo gaudium de deo nūq̄ p̄t impleri. C. P.
Illud qd̄ est ipletū nō p̄t eē mai? s̄ gaudium ē beatōz p̄t
eē maius: q̄ gaudium vni? est maius q̄ alteri? ergo gaudium
de deo nō p̄t in creatura ipleri. C. P. Nihil aliud v̄t esse
cōprehēsiō q̄ cognitōis plenitudo: sed sic vis cognoscitiua
creature ē finita: ita vis appetitiua eiusdē: cū ergo de? non
possit ab aliqua creatura cōphēdi: v̄t q̄ nō possit alicui?
creature gaudium de deo ipleri. C. S. 3. est qd̄ dñs disci-
pulis dixit Joan. 15. Ut gaudium meum in vobis sit: et gau-
dium v̄m ipleat. C. R. 1. dōm q̄ plenitudo gaudij p̄t
itelligi duplr. Uno? ex parte rei de qua gaudet: vt. s̄. tan-
tum gaudeat de ea q̄tū est dignū de ea gauderi. et sic solū
dei gaudium est plenū d̄ seipō: q̄ gaudium dei ē ifinitū. et hoc
est dignū diuine bonitati dei: cuius s̄ autē creature gaudi-
um opz eē finituz. Alio? p̄t itelligi plenitudo gaudij ex
p̄te gaudentis: gaudium autē cōparat ad desiderium: sicut ges

ad motum: vt supra dcm̄ ē: cū de passionibus ageret. ē autē
ges plena cū nihil restat de motu. v̄t tūc gaudium est plenū
q̄ iam nihil desiderādū restat: q̄ diu aut in hoc mūdo si-
mus nō cessat in nobis desiderij motus: q̄ ad huc restat q̄
deo magis appropinquam? per gr̄as: vt ex supra dictis p̄z:
sed q̄ iam ad b̄itudinē p̄fectā puentū fuerit nihil d̄side-
randū restabit: q̄ ibi erit plena dei fruitio in qua hō obti-
nebit q̄qd̄ ē circa alia bona desiderauerit: fm̄ illud ps.
Qui replet in bonis desiderij tuū. et iō gescet desiderium
nō solum quo desideramus deū: s̄ et erit oīum desiderio-
rum ges. v̄t gaudium b̄tōuz ē p̄fecte plenū: et ē supplemē:
q̄ plus obtinebunt q̄ desiderare suffecerint. Nō. n. in cōz
bonis ascēdit q̄ p̄parauit de? diligētib? se: vt d̄. i. ad Cor.
2. et hoc ē qd̄ d̄ Lu. 6. Mēsurā bonā et sup̄fluentē dabit
in sinū v̄m: q̄ cū nulla creatura ē capax gaudij de deo ei
cōdigni: ideo est q̄ istud gaudium oīo plenū nō capit in boie:
sed pot? homo intrat in ipm: fm̄ illud Matth. 25. Intra in
gaudium dñi tui. C. Ad p̄mū ergo dōm q̄ rō illa p̄cedit
de plenitudine gaudij ex parte rei de qua gaudet. C. Ad se-
cundū dōm: q̄ cum puentum fuerit ad b̄itudinē: vnus
quisq̄ attinget terminum sibi p̄fixū ex p̄destinationē diu-
na nec restabit v̄terius aliqd̄ quo tendat q̄uis in illa ter-
minatione vnus pueniat ad maiore p̄pinq̄tatē dei: alius
ad minorem. et iō vnus cuiusq̄ gaudium erit plenum ex par-
te gaudentis: q̄ vnus cuiusq̄ desiderium plene getabitur:
erit tamē gaudium vnus maius q̄ alterius p̄pter pleniore
participationem diuine b̄itudinis. C. Ad tertium dōm q̄
cōmpensio iportat plenitudinem cognitōis ex parte rei
cognite: vt. s̄. tantum cognoscat res quātum cognosci p̄t:
habet tamē etiam cognitio aliquā plenitudinem ex parte
cognoscentis: sicut et de gaudio dictum est: v̄t et apls dicit
ad Col. 3. Impleamini agnitione voluntatis eius in omni
sapientia et intellectu spirituali.

Ad quartum sic pcedit. Uidet q̄ gaudium sit
virtus. Uiciū. n. p̄riat virtuti: s̄
tristitia ponit viciū: vt p̄z de accidia et de inuidia. ergo et
gaudium d̄z poni v̄tus. C. P. Sicut amor et spes sunt passio-
nes qd̄ā quaz obm̄ est bonū: ita et gaudium: sed amor et spes
ponunt v̄tutes. q̄ et gaudium d̄z poni virtus. C. P. P̄ce-
pta legis dant de actib? virtutum: sed p̄cipit nobis q̄ de
deo gaudeamus: fm̄ illud Phil. 4. Gaudete in dño semp.
ergo gaudium est v̄tus. C. S. 3. est q̄ neq̄ cōnumerat iter
virtutes theologicas: neq̄ inter virtutes morales: neq̄ in-
ter virtutes intellectuales: vt ex supra dictis p̄z. C. R. 1.
dicendum q̄ virtus sicut supra habituz est: ē habitus qui-
dam operatiuus. et iō fm̄ p̄p̄iam rōnem habz inclinatio-
nem ad aliq̄ actuz: est autē contingēs ex vno habitu plu-
res actus eiusdē rōnis ordinatos puenire quoz vnus se-
quatur ex altero. et quia posteriores actus non procedunt
ex habitu virtutis nisi per actum p̄orem: inde est q̄ v̄t?
nō diffinitur nec denominat nisi ab actu p̄ori: q̄uis etiaz
aly actus ab ea consequant. Manifestum est autē ex his
q̄ supra de passioibus dicta sunt: q̄ amor est p̄ma affectio
appetitiue potentie: ex qua sequit et desiderij et gaudij.
et ideo habitus virtutis idem est qui iclinat ad diligēdum
et ad desideranduz bonum dilectū et ad gaudēdum de eo:
sed q̄ dilectio iter hos actus est p̄or: inde est q̄ virtus nō
denominat a gaudio nec a desiderio: sed a dilectione et di-
citur charitas: sic ergo gaudium nō est aliqua virtus a cha-
ritate distincta: sed est quidam charitatis act? siue effect?
et p̄pter hoc cōnumerat inter fructus: vt p̄z Gal. 5. C. Ad
p̄mū ergo dicendum q̄ tristitia q̄ est viciū causat ex
inordinato amore sui: qd̄ non est aliqd̄ sp̄iale viciū: s̄ que-
dam ḡn̄alis radix viciōz: vt supra dictuz est: et ideo oppoz-
tuit tristitias quas d̄z particulares ponere sp̄alia vicia: q̄
non deriuant ab aliquo sp̄ali vicio: sed a generalī: s̄ amor

dei ponit spalis virtus que est charitas ad qua reducitur gaudiu: vt dictu est: sic ppius actus eius. ¶ Ad 2^m dicit qd spes cosequitur ex amore: sic et gaudium: s; spes addit ex pte obi qdam spale rone. s; arduu et possibile adipisci. et io ponit spalis virtus: s; gaudiu ex pte obi nullam spale rone addit supra amore q possit care spale virtute. ¶ Ad 3^m dicit qd in tantu dat pceptus legis de gaudio inqum est actus charitatis licet no sit pmius actus eius.

¶ De pace.

¶ Questio.

XXIX.

Deinde consideranduz est de pace. ¶ Et circa hoc qrun quatuor. Primo vtrum pax sit ide qd concordia. Secundo vtrum omnia appetant pacem. Tertio vtrum pax sit effectus charitatis. Quarto vtrum pax sit virtus.

Ad primum sic pcedit. Videt qd pax sit idem qd concordia. Dic. n. Aug. 19. de ciui. dei: Pax hoium e ordinata concordia: s; non loquit nisi de pace hoium. qd pax est ide qd concordia. ¶ Concordia est qdam vnio voluntatu: s; ro pacis in tali vnione consistit. Dic. n. Dio. ii. cap. de diui. no. qd pax est ois vnitiua et consensus opatiua. qd pax est ide qd concordia. ¶ Quoz est ide oppositum et ipsa sut ide: sed ide opponit concordie et paci. s; dissensio. vñ dicitur ad Cor. 14. No est dissensionis de: s; pacis. qd pax e ide qd concordia. ¶ Sed est qd concordia pot ee aliquoz ipioz in malo: s; no est pax ipus: vt dicitur Isa. 59. ergo pax no est ide qd concordia. ¶ Rñ. dicit qd pax icludit concordia et aliqd addit. vñ vbiq; est pax ibi est concordia: no tñ vbiq; est concordia ibi est pax si nome pacis ppe sit ma. concordia. n. ppe sumpta e ad altez inqum. s; diuersoz cordiu voluntates sit in vnu consensum veniunt. Lōtin. git et vnus hois cor tedere in diuersa. et hoc dupl. Uno qde modo fm diuersas potetias appetitiuas: sic appetit sensitiuus plerūq; tedit in dñi ronalis appetit. fm illud Gal. 5. Caro concupiscit aduersus spum. Alio inqum vna et eadē vnio appetitiua in diuersa appetibilia tedit q simul cosequi no pot. vñ necesse est ee repugnātiā motuū appetitū. vnio aut hoz motuū est qde de rone pacis: non. n. hō hz pacatū cor qd diu non beat id qd vult. et si beat aliqd qd vult: tñ adhuc restat ei aliqd volēdum: qd simul hēre non pot. hec aut vnio no est de rone concordie. vñ concordia iportat vnionē appetitū diuersoz appetentiū. pax aut su pra hanc vnionē iportat et appetitū vniū appetētis vnio nē. ¶ Ad pimum ergo dicit qd Aug. loquitur ibi de pace qd e vnus hois ad aliū. et hanc pacē dicit ee concordia: no quālibet s; ordinatā ex eo. s; vnus hō concordat cū alio fm illud qd vtriq; couenit. Si. n. homo concordat cū alio no spōtanea voluntate: s; quasi coactus timore alicui mali sibi iminētis: tal concordia no e va pax: qd no fuaat ordoytriusq; concordāti: s; pturbatur ab aliquo timore iferēte. et ppter hoc pmittit qd pax e tranquillitas ordis: qd quidē tranquillitas consistit in hoc qd motus oēs appetitū in vno homine cōgescant. ¶ Ad 2^m dicit qd si homo simul cū alio hoie in idem cōsentiat: no tñ consensus eius e ois sibi vniū: nisi etiā sibi inuicem oēs motus appetitū eius sint cōsentientes. ¶ Ad tertius dicit qd paci opponit duplex dissensio. s; dissensio homis ad seipm: et dissensio hois ad altez: concordie aut opponit hec sola secunda dissensio.

Ad secundum sic pcedit. Videt qd no oia appetant pacem. Pax. n. fm Dio. est vnitiua consensus. s; in his q cognitiōe caret no pot vniri consensus. ergo hōi pacē appetere no pnt. ¶ Appetitus no fert simul ad dñia: s; multi sut appetētes bella et dissensiones. ergo no oēs appetūt pacē. ¶ Solū bonū est appetibile: sed qdam pax vñ ee mala: aliqñ dñis no di

ceret. Matth. 10. No veni mittere pacē. qd no oia pacem appetunt. ¶ Illud qd oia appetūt vñ esse sumū bonū qd est vltim^o finis: s; pax no est hōi: qd etiaz in statu vie bñ: aliqñ frustra dñis mādaret Matth. 9. Pacē habete iter vos. qd no oia pacē appetūt. ¶ Sed est qd Aug. dicit. 19. de ciui. dei: qd oia pacem appetūt: et ide ē dicit Dio. 9. cap. de diui. no. ¶ Rñ. dicit qd ex hoc ipso qd homo aliqd appetit: nō est ipm appetere eius qd appetit assecutionē: et per nō remotionē eoz qd cōsecutionē impedire pnt: pot aut ipe diri assecutio boni desiderati p dñi appetitū: vel sui ipsi vel alterius. et vtriq; tollit per pacē sic supra dñm est. et io necesse ē qd oē appetēs appetat pacē in qm. s; oē appetēs appetit transle et sine impedimento puenire ad id qd appetit: in quo consistit rō pacis quā Aug. diffinit tranquillitatem ordinis. ¶ Ad pimum ergo dicit qd pax iportat vnionem non solum appetitū intellectualis seu rationalis aut aialis ad quos pot pertinere consensus: sed etiam appetitū nālis: et ideo Dio. dicit qd pax est operatiua et consensus et connaturalitatis: vt in consensu inportet vnio appetitū ex cognitione pcedentium. per cōnālitatē aut inportat vnio appetitū nālium. ¶ Ad 2^m dicit qd illi etiā q bella querunt et dissensiones: non desiderāt nisi pacē quā se hēre no estimant. vt dñm ē: no ē pax sigs cū alio cōcordet id qd ipse magis vellet. et io hoies qrun hāc concordia rumpe re bellādo tanq; defectū pacis hntem: vt ad pacē pueniāt in q nihil eoz voluntati repugnet. et ppter hoc oēs bellātes qrun p bella ad pacē aliquā puenire pfectiorē q pus haberent. ¶ Ad 3^m dicit qd pax consistit in getatione et vnione appetitū: sicut aut appetitū pot ee simplr boni: vñ boni appetitū: ita etiā et pax pot esse et vera et apparet: vera qdē pax non pot esse nisi circa appetitū veri boni: qd oē malū est scdm aliqd appareat bonū: vnde ex aliqua pte appetitū getet: hz tñ multos defectus ex qbus appetitū remanet ingetus et pturbatus: vnde pax vera non pot ee nisi in bonis et bonoz. pax at q maloz ē: ē pax apparet et no vera: vnde dicitur Sap. 14. In magno viuētis isciētie bello tot et tam magna mala pacē appellāt. ¶ Ad qrtū dicit qd cū vera pax no sit nisi de bono. sicut duplr habet verū bonū. s; pfecte et iperfecte ita ē duplex pax vera. qdā pfecta q consistit in pfecta fruitione summi boni p quam oēs appetitū vnium getati in vno. et hic ē vltim^o finis creatu re ronalis: fm illud ps. Qui posuit fines tuos pacē. Alia ē pax iperfecta q habet in hoc mundo: qd est principalis aie motus gefat in deo: sicut tñ aliqua repugnātia et intus et extra que pturbant hanc pacem.

Ad tertium sic pcedit. Videt qd pax no sit pmius effectus charitatis. Charitas enim no hñt sine grā gratū faciēte: s; pax a gubsdā habet q no hñt grām gratū faciēte: sic et gētiles aliqñ hñt pacē: qd pax non ē effectus charitatis. ¶ Illud no est effectus charitatis cui dñi cū charitate ee pot. s; dissensio q dñi tur paci pot ee cū charitate: videmus. n. qd etiā sacri doctores: vt Hiero. et Aug. in aliquibus opionibus dissenserunt. ¶ Paulus et Barnabas dissensisse legim^o Actus. 15. qd vñ qd pax no sit effectus charitatis. ¶ Idem no ē pmius effectus diuersoz: s; pax est effectus iustitie: fm illud Isa. 32. Opus iustitie est pax. qd no ē effectus charitatis. ¶ Sed est qd dñi in ps. Pax multa diligētib^o legē tuaz. ¶ Rñ. dicit qd duplex vnio ē de rone pacis sicut dñm ē: qd vna ē fm vnionē appetitū ppiū cū appetitū alterius. et vtriq; vnionē efficit charitas. Prima qdē vnionē scdm qd ois diligitur ex toto corde: vt. s. oia referamus in ipsum: et sic oēs appetitū nostri referunt in vnu. alia vero put diligimus pmiū sicut nos ipsos: ex quo contingit qd homo vult iplere voluntatem pximi sicut et sui ipsius: et ppter hoc in

ter amicitia vnu ponit idēitas electiōis: vt p3 i.9. etbi.
 2 Tullius dicit in lib. de amicitia: q amicos ē idē velle 2
 nolle. ¶ Ad p̄mū q dōz q a grā gratū faciēte nullus de-
 ficit nisi ppter pctn: ex quo 2tingit q homo sit auersus a
 fine debito: in aliquo idēbito finē 2stituit. 2 fm hoc appe-
 titus ei nō iberet pncipaliter vero finali bono s3 appetit.
 2 ppter hoc sine grā gratū faciēte nō pōt eē vera pay: sed
 solū apparēs. ¶ Ad 2° dōz: q sicut p̄hs dicit i.9. etbi. Ad
 amicitia nō p̄tinet cōcordia in opionib: s3 cōcordia i bonis
 p̄ferētib: ad vitā: 2 p̄cipue in magnis: qz dissentire in aliq
 bus paruis q̄si nō videt eē dissensūs. 2 ppter hoc nihil p-
 hibet aliquos charitatē hōites in opionibus dissentire: nec
 hoc repugnat paci: qz opiones p̄tinet ad itellectū q p̄cedit
 appetitū q p pacē vnif. sicut ē exīte cōcordia in pncipalib:
 bonis dissensio in aliqbus paruis nō ē cōcharitatē. p̄cedit
 enīz talis dissensio ex diuersitate opionū: dū vn^o estimat
 hoc de quo ē dissensio p̄tinet ad illō bonū i quo 2ueniūt:
 2 ali^o estimat nō p̄tinet. 2 s3 hoc talis dissensio de mīnis
 2 de opionibus repugnat qdem paci p̄fecte in q̄ plena ve-
 ritas cognosceat 2 oīs appetitus cōplebit: non tū repugnat
 paci imp̄fecte q̄lis habet in via. ¶ Ad 3° dōm q pay est
 opus iustitie idirecte: inq̄tum. s. remouet p̄hibēs. s3 ē op
 charitatis directe: qz fm p̄p̄iam rōnem charitatis p̄ces
 causat. ē aut amor vis vnitiua: vt Dio. dicit. 4. ca. de diui.
 no. pay aut ē vnio appetitiuaz inclinationum.

Ad quartum sic p̄cedit. Uidet q pay sit virt^o.
 p̄cepta enī nō dant nisi d acti-
 bus virtutū: sed dant p̄cepta de hōido pacē: vt p3 Mar. 9.
 Pacē habete iter vos. ergo pay ē virtus. ¶ p̄. Nō mere-
 mur nisi in actib: virtutū: s3 facere pacē ē meritorū: s3 il-
 lud Mat. 5. Bti pacifici qm filij dei vocabunt. q pay ē
 virtus. ¶ p̄. Virtus virtutib: opponunt: s3 dissensiones q̄
 opponunt paci numerant iter vitia: vt p3 Gal. 5. q pay est
 virtus. ¶ S3 2. Virt^o nō ē finis vltim^o: sed via in ipm: sed
 pay est quodammodo finis vltimus: vt Augu. dicit. i9. de
 ciui. dei. q pay nō ē virt^o. ¶ R. nō ē virt^o: q sic supra dcm est
 cū oēs act^o se inīcē 2sequunt s3 eādē rōnē ab agēte p̄cedē-
 tes: oēs hōi act^o ab vna virtute p̄cedūt: nec hnt singuli
 singulas virtutes a qb p̄cedant: vt p3 in reb: cōpōzabib:
 qz enī ignis calefaciēdo liquefacit 2 rarefacit: nō ē in igne
 alia virtus liquefactiua 2 alia rarefactiua: sed omnes act^o
 bos operatur ignis per vnam suam virtutem calefactiua.
 cū ergo pay causetur ex charitate fm ipsam rationem di-
 lectionis dei 2 proximi vt ostensum est: non est alia virtus
 cuius pay sit actus proprius nisi charitas: sicut 2 de gau-
 dio dcm est. ¶ Ad p̄mū ergo dōm q iō p̄ceptum dat de
 pace hōida: qz ē act^o charitatis: 2 pp hoc ē actus merito-
 rius: 2 iō ponit iter btitudies q̄ sit act^o virtutis p̄fecte: vt su-
 pra dcm est: ponit ē iter fruct^o inq̄tū ē qdā finale bonū
 spūale dulcedinē hōis. ¶ Et p hoc p3 solo ad scdm. ¶ Ad
 tertiu dōm q vni v̄tuti multa vitia opponunt fm diuer-
 sos actus ei: 2 scdm hoc charitati nō solum opponit odiū
 rōne actus dilectionis: sed ē accidia vel inuidia rōne gau-
 dij: 2 dissensio ratione pacis.

¶ De misericordia. ¶ Questio. XXX.

Deinde cōsiderandum est de mīa.
 ¶ Et circa hoc q̄runt qua-
 tuor. p̄mo vtrū malus sit cā mīe ex
 parte eius cui miseretur. 2° quorum
 sit misereri. 3° vtrum misericordia sit
 virtus. Quarto vtrū sit maxima vir-
 tutum.

Ad primum sic p̄cedit. Uidet q malum non
 p̄p̄ie sit motiuū ad mīam. Ut. n.
 supra ostensum est: culpa est magis malū q̄ pena: s3 culpa
 nō est puocatiua ad misericordiā: sed magis ad idignatio-

nem. q malū nō est mīe puocatiua. ¶ p̄. Ea q̄ sūt crude-
 lia seu dura vident quēdā excessum mali hōe. s3 p̄hs dicit
 2. rhetorice: q dux est aliud a miserabili 2 expulsiuū mi-
 seratiōis. ergo malū inq̄tū hōi nō est motiuū ad mise-
 ricordia. ¶ p̄. Signa maloz nō vere sūt mala: sed signa
 maloz magis puocāt ad misericordiā: vt p3 per p̄hm i. 2.
 rhetorice. Ergo malū nō est p̄p̄ie puocatiua misericor-
 dia. ¶ Sed ē est qd Damasc. dicit in. 2. lib. q misericordia
 est spēs tristitie: s3 motiuū ad tristitia est malū. ergo moti-
 uum ad mīam est malū. ¶ R. nō. dcm q sicut Aug. dicit. 9.
 de ciui. dei. mīa ē aliene miserie in nro corde cōpassio: qua
 vtiqz si possem^o subuenire cōpellimur. Dicit. n. mīa ex eo
 q aliquis h3 mīam sup miseria alteri. miseria aut felici-
 tati opponit. Est aut de rōne btitudinis siue felicitatis vt
 aliquis potiat eo q vult 2 qd p̄tinet ad iustitiaz. Nā sicut
 Aug. dicit. 13. de tri. Btū est q habz oīa q vult: 2 nihil mali
 vult. 2 iō ecōtrario ad miseria p̄tinet vt hō patiat que nō
 vult. Tripl^r aut aliquis vult aliquid. Uno qdē mō appe-
 titu nāli: sic oēs hōies volunt eē 2 viuere. Alio mō homo
 vult aliqd per electionē ex aliq p̄meditatōe. Tertio mō
 homo vult aliqd nō fm se: sed in cā sua: puta q vult come-
 dere nociua quodammodo dicim^o cum velle if. r. mari. sic q
 motiuū mīe est tāqz ad miseria p̄tines. p̄ qdē est illud qd
 2riat appetitū nāli nolenti. s. mala corruptiua 2 tristitan-
 tia quoz 2ria hōies nāl^r appetūt. vñ p̄hs dicit in. 2. rheto-
 rice: q mīa est tristitia qdā sup apparēti malo corruptio
 vt tristitatio. 2° huiusmōi magis efficiunt ad mīaz puo-
 cantia si sint 2 volūtate electiōis. vñ 2 p̄hs ibidē dicit: q il-
 la mala sūt miserabilia quoz fortuna est cā: puta cū aliqd
 malū eueniat vñ sperabat bonū. 3° aut sūt adhuc magis
 miserabilia si sunt 2 totam volūtate: puta si aliqz semp
 ctatus est bona 2 eueniūt ei mala. 2 iō p̄hs dicit in codera
 lib. q mīa est maxie sup malis ei q indignus patit. ¶ Ad
 p̄mū ergo dōm q de rōne culpe est q sit volūtaria: q̄rū
 ad hoc nō h3 rōnē miserabilis: sed magis rōnē puniēdi: s3
 qz culpa pōt eē aliquo mō pena inq̄tū. s. h3 aliqd anexam
 qd est 2 volūtate peccātis: fm hoc pōt hōe rōnē miserabil
 2 fm hoc miseremur 2 cōpatimur peccātib: sic Grego. dicit
 in quadā homel. q vera iustitia nō h3 dedignationē. s. ad
 pctōres: s3 cōpassionē. 2 Mat. 9. of. Uides Iesus turbas
 misertus est eis: qz erāt vexati 2 iacētes sic oues nō hntes
 pastore. ¶ Ad 2° dōm q qz mīa est cōpassio miserie alte-
 rius: p̄p̄ie mīa est ad altez: nō aut ad seipm nisi fm qdā
 similitudinē: sic 2 iustitia fm q in homie 2siderant diuerse
 partes: vt of in. 5. etbi. Et scdm hoc of Ecclē. 30. Misere-
 ric tue placēs deo. Sic ergo mīa nō est p̄p̄ie ad seipm: s3
 doloz: puta cū patimur aliqd crudele in nobis: ita ē si sint
 aliq persone ita nobis cōiuncte vt sint quasi aliqd nri: pu-
 ta filij aut parētes: in eoz malis nō miseremur: s3 dolem^o
 sic in vulneribus p̄p̄is: 2 fm hoc p̄hs dicit q dux est. ex-
 pulsivū miseratiōis. ¶ Ad tertium dōm q sic ex spe 2 me-
 moria bonoz sequit delectatio: ita ex spe 2 memoria ma-
 lozum sequit tristitia: nō tū tā vehemens sic ex sensu p̄sen-
 tium. 2 iō signa maloz inq̄tū rēp̄sentāt nobis mala mise-
 rabilia: sic p̄ntia cōmouēt ad miserandum.

Ad secundum sic p̄cedit. Uidet q defectus
 nō sit rō miserēdi ex pte mise-
 rentis. p̄p̄riū. n. dei est misereri. vñ dicit in ps. Misera-
 tiōes eius sup oīa opa eius: s3 in deo nullus est defect^o. er-
 go defect^o nō pōt eē rō miserēdi. ¶ p̄. Si defect^o est rō
 miserēdi o3 q illi q sunt maxie sine defectu: maxie mise-
 rent: sed hoc est falsum. dicit. n. p̄hs in. 2. rhetorice: q ex
 toto perierūt nō miserent. ergo vñ q defect^o nō sit rō mi-
 serēdi ex pte miserentis. ¶ p̄. Sustinere aliquā p̄tume-
 liam: ad defectum p̄tinet: sed p̄hs dicit ibidem q illi q sunt
 in contumeliatiua dispositione nō miserentur. q defectus

ex parte miserētis non ē rō miserēdi. ¶ S3 ptra ē q̄ mīa est tristitia q̄daz. s3 defect⁹ est rō tristitie. vnde ifirmi facilius tristant. vt supra dcm̄ est. ergo rō miserēdi ē defect⁹ miserētis. ¶ Rñ. dōz q̄ cum mīa sit passio sup̄ miseria aliena vt dcm̄ est: ex hoc p̄tingit q̄ aliqs misereat: ex quo cōtingit q̄ de miseria aliēa doleat: q̄ at tristitia seu dolor est de p̄po malo in tm̄ aliqs de miseria aliena tristat: aut dolet inq̄tū miseria aliēa app̄hēdit vt suā. hoc aut p̄tingit duplr̄. Uno mō fm̄ vnionē affect⁹ q̄d fit p̄ amorē: q̄ enīz am̄s reputat amicū tanq̄ seip̄s: malū ipsi⁹ reputat tanq̄ suū malū. r̄ iō dolet de malo amici sicut de suo. r̄ ide est q̄ p̄hs in .9. ethi. iter alia amicitia ponit hoc q̄d est cōdole re amico. r̄ apl̄s dicit ad Ro. 12. Haudere cū gaudētibus flere cū flētibus. Alio mō cōtingit fm̄ vnionē realē: vt pote cū malū aliquoz p̄p̄inquū est vt ab eis ad nos transeat. r̄ iō p̄hs dicit i. 2. r̄ betoize: q̄ boēs miserent sup̄ illos q̄ sūt eis diuicti r̄ siles: q̄ p̄ hoc fit eis estimatio q̄ ipsi ēt possint filia pati: r̄ ide est et q̄ senes r̄ sapiētes q̄ cōsiderāt se posse in mala icidere: r̄ debiles: r̄ formidolosi magis sunt misericordes. cōzio aut illi q̄ reputāt se eē felices: r̄ intantū potētes q̄ nihil mali putāt se posse pati nō ita miserent. sic ergo q̄ defect⁹ est rō miserēdi: vel inq̄tū aliqs dfectū ali cui⁹ reputat suū p̄pter vnionē amoris: vl̄ p̄ politatē filia patiēdi. ¶ Ad p̄m̄z ergo dōm̄: q̄ deus nō miseret nisi p̄pter amorē: inq̄tū amat nos tāq̄ aliqd sui. ¶ Ad 2. dōz q̄ illi qui iam sunt in ifimis malis: nō timent se vlteri⁹ pati aliquid: r̄ iō nō miserent. s̄l̄r etiā nec illi q̄ valde timēt: q̄ tantū itendūt p̄p̄rie passiōi q̄ non intendunt miserie aliene. ¶ Ad tertium dicendum: q̄ illi qui sunt in contumeliatiua dispositione: sive q̄ sunt contumeliaz passi: sive quia velint contumeliam inferre: prouocantur ad iram r̄ ad audaciam: que sunt q̄dam passiones virilitatis extollētes aīum hominis ad arduum. vnde inferunt homini estimatiōem q̄ sit aliquid in futurū passurus. vnde tales dū sunt in hac dispōne non miserētur: fm̄ illud puer. 27. Ira non habet misericordiaz neq̄ erumpens furor. r̄ ex simili rōne superbi non miserentur q̄ contēnunt alios r̄ reputāt eos malos: vñ reputant q̄ digne patiant̄ q̄qd patiuntur. vnde r̄ Hreg. dicit q̄ falsa iustitia. s. sup̄borum: non habet compassionem sed dedignationem.

Ad tertium sic p̄cedit. Videt q̄ mīa nō sit virtus. Principale enim in virtute est dilectio: vt p̄s per philosophum in libro ethi. electio autēz est appetitus precōsiliati: vt in eodez libro dicitur. id ergo q̄d ipedit cōsiliū nō pōt dici v̄tus: sed mīa ipedit cōsiliū fm̄ illud Salusty. Des boies q̄ de reb⁹ dubys cōsultant: ab ira r̄ mīa vacuos eē decet: nō. n. aīus facile vez p̄uidet vbi ista afficiunt. ergo mīa nō est v̄tus. ¶ P̄. Nihil q̄d est v̄tū est laudabile: s3 nemesis d̄riat mīe: vt p̄hs dicit i. 2. r̄ betoize: Nemesis aut est passio laudabilis: vt d̄r in .2. ethi. ergo mīa nō est v̄t. ¶ P̄. Haudū r̄ paz nō sunt sp̄ales v̄tutes: q̄ cōsequunt̄ ex charitate: vt supra dcm̄ est: sic ēt mīa cōsequit̄ ex charitate: sic. n. ex charitate fleamus cū flētibus: sic gaudem⁹ cū gaudētibus. ergo mīa nō est sp̄alis v̄tus. ¶ P̄. Lū mīa ad vim appetitiuaz p̄tineat: nō ē v̄tus intellectualis: nec est v̄tus theologica: cū nō beat deum pro ob̄o. S̄l̄r etiā nec est v̄t⁹ moralis: q̄ nec est circa opatio nes. hoc. n. p̄tinet ad iustitiā: nec est circa passiones: nō enī reducit ad aliquā duodecim medietatum q̄s p̄hs ponit in .2. ethi. ergo mīa nō est v̄t⁹. ¶ S3 ē est q̄d Aug. dicit in .9. de ciui. dei: Lōge meli⁹ r̄ hūanius r̄ pioz sensib⁹ accomodatus Licero in Cesaris laude locut⁹ ē vbi ait: Nulla de virtutib⁹ tuis nec admirabilior nec gratior mīa est. ergo mīa est virtus. ¶ Rñ. dōm̄ q̄ mīa ipoztat dolorē de miseria aliena. iste aut dolor pōt noiare vno quidē modo motū appetitus sensitui. r̄ scōz hoc mīa passio est r̄ nō vir

tus. Alio vō mō pōt noiare motū appetit⁹ intellectui fm̄ q̄ alicui displicet malū alterius. hic aut motus pōt eē fm̄ rōnem regulatus. r̄ pōt fm̄ hūc motū rōne regulatū regulari motus inferioris appetit⁹. vñ Aug. dicit in .9. de ciui. dei: q̄ iste motus animi. s. mīa seruit rōni: q̄n ita p̄bet mīa vt cōseruet iustitia: sive cū idigenti tribuit: sive cum ignoscit penitenti. r̄ q̄ rō virtutis humane cōsistit in hoc q̄ motus animi rōne regulet: vt ex sup̄ioribus p̄s: d̄is est mīaz eē virtutē. ¶ Ad p̄m̄z ergo dōm̄ q̄ auctoritas illa Salusty intelligit de misericordia s3 q̄ est passio rōne nō regulata. sic. n. ipedit cōsiliū rōnis: dū facit a iustitia discedere. ¶ Ad secundū dōm̄: q̄ p̄hs loquit̄ de mīa r̄ nemesis s3 q̄ v̄tūz est passio. r̄ h̄nt quidē d̄rietatē ex parte estimatiōis quā h̄nt de malis alienis de quib⁹ misericors dolet in quātū estimat aliquem indigna pati: nemestitus aut gaudet inq̄tūz estimat aliquos digne pati. r̄ tristat si indignis bene accidat: r̄ v̄tūz est laudabile r̄ ab eodē more descedens vt ibidez d̄r: sed p̄p̄rie mīe opponit inuidia: vt infra dicit. ¶ Ad tertū dōm̄ q̄ gaudiuz r̄ paz nihil adyūcunt super rōnem boni q̄d est dōm̄ charitatis. r̄ iō non regunt alias virtutes q̄ charitatē: sed mīa respicit q̄dā sp̄alē rōnem. s. miseria eius cui⁹ miseret. ¶ Ad q̄rtū dōm̄ q̄ mīa fm̄ q̄ est virtus est v̄t⁹ moralis circa passiones existens: r̄ reducit ad illā medietatē q̄ d̄r nemesis: q̄ ab eodē more p̄cedūt: vt in .2. r̄ betoize d̄r. Das aut medietates p̄hs non ponit virtutes: sed passiones: quia etiam scōm q̄ sunt passiones: laudabiles sunt: nihil tamen prohibet q̄n ab aliquo habitu electiuo proueniant: r̄ fm̄ hoc assumunt rationem virtutis.

Ad quartum sic p̄ceditur. Videtur q̄ mīa sit maxima v̄tū. Maxie. n. ad virtutem p̄tinere videt̄ cultus diuinus: s3 mīa cultui diuino p̄fert: fm̄ illud Osee. 6. r̄ Matth. 12. Misericordiam volo r̄ nō sacrificiū. ergo mīa est maximavirtus. ¶ P̄. Sup̄ illud. i. ad Thimo. 5. pietas ad omnia vtilis est: dicit glo. Amb. Dis sūma discipline xp̄iane in mīa r̄ pietate est: s3 disciplina xp̄iana p̄tinet oēm v̄tutē. s3 sūma toti⁹ v̄tutis in mīa cōsistit. ¶ P̄. Virtus est q̄ bonū facit h̄ntē. q̄ tāto ali qua virtus est melior q̄to facit boiem deo filioz: q̄ per hoc melior est hō: q̄ deo est similior. r̄ hoc maxie fac mīa: q̄ de deo d̄r in ps. De miseratōes eius sūt sup̄ oīa opa ei⁹. vñ r̄ Lu. 6. d̄is dicit. Estote misericordes: sicut r̄ p̄r v̄tū misericors est: mīa igit̄ est maxima v̄tū. ¶ S3 ē est q̄d dicit apl̄s ad Col. 3. cū dixisset. Induite vos: sic dilecti dei v̄tū scera mīe r̄. postea subdit. Sup̄ oīa charitatē habete. ergo misericordia nō est maxima virtutum. ¶ Rñ. dicens q̄ aliqua virtus potest esse maxia dupliciter. Uno modo scōm se. Alio modo per cōparationem ad habentem. Scōm se quidez misericordia maxia est: p̄tinet enim ad misericordiam q̄ alij effundat. r̄ q̄ plus est q̄ defectus aliorum subleuet. r̄ hoc maxie superioris est. vnde r̄ misereri ponitur proprium deo. r̄ in hoc maxie dicitur eius omnipotentia manifestari. Sed quo ad habentem misericordia non est maxia: nisi ille qui habet sit maximus qui nullū supra se habeat: sed omnes sub se: cū enīz qui supra se aliq̄ h̄z mai⁹ est r̄ melius cōiungi sup̄ioris q̄ sup̄plere defectū inferioris. r̄ iō q̄tū ad boiem q̄ h̄z deū sup̄iorē: charitas per quā deo vn̄it̄ est potior q̄ mīa p̄ quā defectus primoz sup̄plet: s3 iter oēs v̄tutes q̄ ad primū p̄tinet potissima est mīa: sic ēt est potioris actus. nam sup̄plere defectū alteri⁹ inq̄tū h̄mō est sup̄ioris r̄ melioris. ¶ Ad p̄m̄z ergo dōm̄ q̄ deū nō colimus per exteriora sacrificia aut munera p̄pter ip̄m: s3 p̄pter nos r̄ p̄p̄rios: nō enīz indiget sacrificijs nostris: sed vult ea sibi offerri p̄pter nostram deuotionem r̄ primozum vtilitatem: r̄ ideo mīa qua subuenitur defectibus aliorum est sacrifi

cium ei magis acceptu: vtpote ppingus vtilitate pprimoz inducens: fm illud Deb. vlti. Beneficentie r coionis nolite obliuiscit: alib' eni hostys pmeret deus. ¶ Ad 2^m dōz: q' suma religionis xpiane in misericordia cōsistit q̄tū ad exte riora opa. interior tñ affectio charitatis q̄ iungimur deo p̄poderat r dilectioni r misericordie in p̄rimos. ¶ Ad 3^m dōm: q' per charit atē assimilamur deo tanq̄ ei p affectū vniti. r i deo potior est q̄ misericordia p quā assimilamur deo per similitudinem operationis.

¶ De exteriorib' actib' vel effectib' chari. Qō XXXI.

Deinde considerādū est de exterioribus actibus vel effectibus charitatis. Et p̄ de beneficentia. 2°. de elemosyna que est q̄dā pars beneficentie. 3°. de correctione fraterna que ē q̄dam elemosyna. ¶ Circa p̄mū q̄runtur quattuor. p̄ vtrū beneficētia sit actus

charitatis. 2°. vtrū sit oibus benefaciēdū. 3°. vtrū magis cōiunctis sit magis benefaciēdū. 4°. vtrū beneficētia sit virtus specialis.

Ad primum sic pcedit. Videt q' beneficētia nō sit actus charitatis. Charitas. n. maxime habet ad deū: sed ad eū nō possum' esse bñfici: s̄ illud Jo. 35. Quid dabis ei: aut qd de manu tua accipiet: q' bñficiētia nō est actus charitatis. ¶ Beneficētia maxime cōsistit in collatione donoz: sed hoc p̄tinet ad liberalitātē. ergo beneficētia non est actus charitatis sed liberalitatis. ¶ Quod qd dat: vel dat sicut debitū: vel dat sicut nō debitū: sed bñficiū qd ipendit tanq̄ debitū p̄tinet ad iustitiā. qd aut impedit tanq̄ non debitū gratis dat. r fm hoc p̄tinet ad misericordiā. ergo oīs bñficiētia vel est act' iustitię: vel ē act' misericordię: non est ergo actus charitatis.

¶ S̄ b̄. Charitas est amicitia q̄dā vt dictū est: sed p̄hs in q. ethi. inter alios amicitie act' ponit hoc vñū qd ē operari bonū ad amicos: qd est amicis bñfacere. ergo bñficiētia est actus charitatis. ¶ Rñ. dōm: q' bñficiētia nihil ipoztat q̄ facere bonū alicui. p̄t' aut hoc bonū p̄siderari dupliciter. Uno mō fm cōem rōnē boni. r hoc p̄tinet ad cōmūne rōnē bñficiētie. r hoc est act' amicitie: r per p̄hs charitatis. nā in actu dilectiōis includit beniuolētia per quaz vult aliqs bonū amico: vt supra habitū est. volūtas aut est effectiua eoz que vult si facultas adsit. r iō ex p̄nti benefacere amico ex actu dilectiōis cōsequit: r p̄pter hoc bñficiētia fm cōem rōnē est amicitie vel charitatis actus. Si aut bonus qd qd facit alteri accipiat sub aliqua spālī rōnē boni: sic beneficētia accipiet spālē rōnē: r p̄tinebit ad aliqz spālē virtutē. ¶ Ad p̄m' ergo dōm: q' sicut Dio. dicit. 4. ca. de diu. no. Amor mouet ordiata ad mutuā b̄titudine. r i feriora cōuertit in supiora vt ab eis pficiant. r supiora mouet ad iferioz p̄uisione. r q̄tū ad hoc bñficiētia est effect' dilectiōis. r iō nostrū nō ē deo bñfacere: sed eū honozare nos ei subycedo. ei' aut ē ex sua dilectiōe nobis bñfacere

¶ Ad 2^m dōm: q' in collatiōe donoz duo sūt attendenda: quoz vñū ē exteri' datū: aliud aut ē iterioz passio quam hz qd ad diuitias in eis delectat. ad liberalitātē aut p̄tinet moderari iteriozē passionē: vt. saligs nō supercedat cōcupiscēdo r amādo diuitias. ex hoc eni efficit hō facile emiffimus diuitiaz. vñ si hō det aliqđ donū magnū: r tñ cuz q̄dam cōcupiscētia retinēdi: datio nō est liberalis: s̄ ex parte exterioris dati: collatio bñficij p̄tinet in gñali ad amicitiam vel charitatē. vñ hoc nō derogat amicitie si aliqs rez quā cōcupiscit retinere dat alteri p̄pter amorē: sed magis ad hoc ostēdit amicitie p̄fectio. ¶ Ad 3^m dōm: q' sic amicitia seu charitas respicit in bñficio collato cōem rōnē boni: ita iustitia respicit ibi rōnē debiti. misericordia vero respicit ibi rōnē releuātis miseriā vel defectum.

Ad secundum sic pcedit. Videt q' non sit oibus benefaciēdū. Dicit eni Au

gu. in p̄ de doc. chri. q' oibus p̄desse nō possumus. sed virtus nō inclinat ad ipossibile. ergo nō oīs oibus benefacere. ¶ Eccl. 12. dī. Da bono r nō recepis pctōrez. s̄ multi hoies sūt pctōrez. nō ergo oibus est benefaciēdū. ¶ S̄. Charitas nō agit p̄perā: vt dicit. i. ad Lor. 13. S̄ bñfacere q̄busdā ē agere p̄perā: puta si aliqs bñfacit inimicis reipublice: vel si bñfaciat excoicato: q' p hoc ei cōicat. ergo cuz bñfacere sit actus charitatis nō est oib' bñficiēdū. ¶ S̄ qd aplūs dicit ad Gal. vlt. Dū tēpus bēm' opemur bonum ad oēs. ¶ Rñ. dōm: q' sicut supra dictū ē: bñficiētia cōsequit amorē ex ea parte q̄ mouet supiora ad p̄uisione inferiorū. gradus autē in hoibus nō sūt inmutabiles sicut in angelis: q' hoies p̄nt pati mltiplices defect': vñ qui est superior fm aliquid: vel est vel p̄t' esse inferior fm aliud. r iō cū dilectio charitatis se extēdat ad oēs: ē bñficiētia se de3 extēdere ad: oēs p loco tñ r tpe. oēs. n. act' v̄tutū s̄ fm debitas circūstātiās limitādi. ¶ Ad p̄m' dōz: q' simplr loquēdo nō possum' oib' bñfacere i spālī. nllūs tñ ē de quo nō possit occurrere casus i quo oporteat ei bñfacere ē i spālī. r iō charitas requirit vt hō etiā si nō actu aliquibus bñfaciat. habeat tñ hoc in animi sui p̄paratiōe vt bñfaciat cui: cūq; si tēpus adesset. aliqđ tñ bñficiū est: qd possumus oibus ipendere: si nō in spālī saltē in generali: sicut cū oram' p oibus fidelibus r ifidelibus. ¶ Ad scōm dōm: q' in peccatoze duo sūt. culpa r nā. ē q' subueniēdū pctōri q̄tū ad sustentationē nāe: nō ē aut ei subueniēdū ad fomentū culpe. hoc eni nō esset bñfacere: s̄ potius malefacere. ¶ Ad tertius dōz: q' excoicatis r reipublice hostibus sūt beneficia subtrahēda in q̄tuz p hoc arcenē a culpa. si tñ imineret necessitas ne nā deficeret esset eis subueniēdū: debito tñ modo: puta ne fame aut siti morerent' aut aliquod huiusmodi dispendiū: nisi fm ordinē iustitię paterentur.

Ad tertium sic pcedit. Videt q' nō sit magis bñficiēduz his q' sūt nobis magis coniuuncti. Dicit eni Luc. 14. Luz facis prandiū aut cenaz noli vocare amicos tuos neq; fratres neq; cognatos. sed isti sūt magis cōiuncti. ḡ non ē magis bñficiēdum coniuunctis: s̄ potius extraneis r idigētibus. Segtur eniz: S̄ cū facis cōiuuuiū: voca paupes debiles rē. ¶ S̄. Maximū bñficiū ē q' hō aliqūe in bello adiunet. s̄ miles i bello magis d3 iuuare extraneū cōmilitonē q' sanguineū hostē. ḡ bñficiā nō sūt magis exhibēda magis cōiunctis. ¶ S̄. Prius sūt debita restituēda q̄ gratuita bñficiā ipenden

da: s̄ debitiū ē q' aliqs ipēdat bñficiū ei a quo accepit. ḡ benefactorib' magis ē bñficiēdū q̄ p̄p̄quis. ¶ S̄. Magis sūt diligēdi parētes q̄ filij: vt supra dcm ē. s̄ magis ē bñficiēdū filijs: qz nō debēt filij thesaurizare pentib': s̄ ecōuerfo: vt dr. z. ad Lor. 12. Nō ē ḡ bñficiēdū magis p̄iunctis. ¶ S̄ qd Aug. dicit in p̄ de doc. chri. Lū oib' p̄desse nō possis: his potissimū consulendū est q' p loco r tēporē vel q̄runlibz rez opportunitatib' cōstrictius tibi quasi q̄dam forte iungunt. ¶ Rñ. dicitū q' gratia r virtus imitant' nature ordinem qui est ex diuina sapientia institutus. Est autem talis ordo nature vt vnumquodq; agens naturale p̄ pus magis diffundat suā actionē ad ea q' sūt sibi magis p̄p̄qua: sic ignis magis calefacit rē sibi magis p̄p̄quā. r s̄lr deus in subas sibi p̄p̄quiores p̄ pus r copiosius dona sue bonitatis diffundit: vt patet per Dio. 7. ca. cele. bic/rar. Exhibitiō autez beneficiorum est quedā actio charitatis in alios. r ideo opz q' ad magis prop̄quos sumus magis benefici: sed p̄p̄quitas vnius hominis ad aliū potest attendi fm diuersa in quibus sibi ad inuicē hoies cōicant vt consanguinei naturali cōmunicatōe: concines in ciuili: fideles in spūali: r sic de alijs. r fm diuersas cōiunctiones